ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟΣ

ΑΠΟ ΤΑ ΚΑΤΩ

Μάρτης - Απρίλης 2014 Νο103 Τιμή: 4€

η Αντικαπιταλιστική Αριστερά στη μάχη των εκλογών

- Ουκρανία
- Η αντιφασιστική 22 Μάρτη
- Η επέμβαση του Νάτο στη Σερβία
- Η πάλη ενάντια στο σεξισμό και την καταπίεση

ΜΑΡΞΙΣΜΟΣ 2014

1914-2014
Ένας αιώνας πολέμων, κρίσεων και επαναστάσεων

Ποιά είναι η εναλλακτική προοπτική;

26-29 Ιούνη στην ΑΣΟΕΕ

4 μέρες με συζητήσεις

οργανώνεται από το
Σοσιαλιστικό Εργατικό Κόμμα

103 Τεύχος Μάρτης – Απρίλης 2014

Ο **Σοσιαλισμός από τα Κάτω** είναι το δίμηνο περιοδικό του **Σοσιαλιστικού Εργατικού Κόμματος**
Ιδιοκτήτης: Εκδόσεις Μαρξιστικό Βιβλιοπωλείο, Υπεύθυνη σύνταξης: Μαρία Στύλλου
Σύνταξη: Θανάσης Καμπαγιάννης, Σωτήρης Κοντογιάννης, Νίκος Λούντος, Λέανδρος Μπόλαρης, Κώστας Σαρρής
Εξώφυλλο, σελιδοποίηση: Παντελής Γαβριηλίδης, Υπεύθυνη διακίνησης: Ελεάννα Τσώλη, 210 5247140,
Κεντρική διάθεση: Μαρξιστικό Βιβλιοπωλείο, Φειδίου 14-16, Τηλ. 210 5247584,
Περιοδικό «Σοσιαλισμός από τα Κάτω», Τ.Θ. 8161-102 10, Αθήνα, ISSN: 2241-7176
Για επικοινωνία: **sosialismosapotakato@gmail.com** **www.socialismfrombelow.gr**

Συναυλία της ΕΡΤ στο Περιστέρι στις 13 Φλεβάρη 2014

Η αντικαπιταλιστική αριστερά μπροστά στις πιο κρίσιμες εκλογές

Η **Μαρία Στύλλου** εξηγεί την αμεσότητα που έχουν οι παρεμβάσεις της Αριστεράς αυτή την περίοδο.

Το πολιτικό σκηνικό που ξέραμε μέχρι τώρα, ξηλώνεται με γρήγορους ρυθμούς. Το ΠΑΣΟΚ έχει καταρρεύσει και κάθε προσπάθεια ανασύνταξης πάνω στα ερείπια του παλιού, συναντάει δυσκολίες. Η κίνηση των 58, η προσπάθεια δηλαδή ανασύνθεσης μιας νέας σοσιαλδημοκρατίας, βρίσκεται σε διάλυση. Η δημιουργία ενός νέου κεντροαριστερού συνασπισμού βρέθηκε στο κέντρο μιας τεράστιας προσπάθειας δημοσιογραφικών συγκροτημάτων, κομματιών της άρχουσας τάξης – τραπεζικών κύκλων και ενός μεγάλου κομματιού της ακαδημαϊκής ιεραρχίας. Και όμως κλάταρε.

Την ίδια εξέλιξη είχε και μια άλλη ανασύνθεση που είχε υποσχεθεί ο Σαμαράς αμέσως μόλις έγινε πρωθυπουργός. Εμφάνισε τον εαυτό του σαν τον ηγέτη μιας νέας ευρωπαϊκής παράταξης στην Ελλάδα, που θα συσπείρωνε όλα τα φιλοευρωπαϊκά κομμάτια της δεξιάς και όχι μόνο. Τι έχει απογίνει αυτό το πλάνο; Οι διαρροές από τη Ν.Δ. πληθαίνουν, εμφανίζονται νέα κομμάτια με επικεφαλής τον Πολύδωρα, που θέλουν να καλύψουν το κενό που άφησε η διάλυση του ΛΑΟΣ, υπάρχουν βουλευτές μέσα στη Ν.Δ. που συνεχίζουν να φλερτάρουν με τη Χρυσή Αυγή και την προοπτική μετεκλογικής συνεργασίας με τους νεοναζί, ενώ τα παλιά τζάκια ετοιμάζονται να διεκδικήσουν την προεδρία του κόμματος, εάν η Ν.Δ. καταποντιστεί στις εκλογές.

Η κυβέρνηση συνεργασίας ΝΔ-ΠΑΣΟΚ-ΔΗΜΑΡ που είχε προβληθεί σαν το φοβερό πείραμα της Ευρώπης, σαν απαρχή μιας νέας εποχής κυβερνήσεων συνεργασίας που θα εξασφάλιζε την πολιτική σταθερότητα, έχει διαλυθεί στα εξ ων συνετέθη. Για τα ευρωπαϊκά διευθυντήρια – και για την κυρίαρχη τάξη της Ελλάδας- ήταν η τελευταία ευκαιρία να βάλουν στη γωνία την αριστερά, περιορίζοντας τη δύναμη της, με την ελπίδα ότι η στροφή προς τα αριστερά θα ήταν προσωρινή.

Έχουμε μπροστά μας την παταγώδη οικονομική και πολιτική αποτυχία της κυρίαρχης τάξης, και έτσι μόνο χρειάζεται να την αντιμετωπίσουμε. Αυτό δεν σημαίνει ότι παραιτείται, ούτε στο να συνεχίσει τις επιθέσεις στο εργατικό κίνημα, ούτε τις απειλές ενάντια στην αριστερά, ούτε από το να κρατάει ανοιχτές τις συνεργασίες με ακροδεξιά μορφώματα, όταν, όπου και εφόσον χρειαστεί.

Όμως αντιμετωπίζει τις εκλογές με φόβο γιατί τα πολιτικά της σχέδια απέτυχαν.

Αλλάζουν οι ιδέες

Η άνοδος της αριστεράς δεν είναι μια απλή ευκαιριακή μετακίνηση ψηφοφόρων όπως έλπιζαν αρχικά τα κόμματα της συγκυβέρνησης. Η ΔΗΜΑΡ όταν διαπίστωσε, μετά την κατάληψη της ΕΡΤ τον Ιούνη του 2013 (ένα χρόνο μετά την τρικομματική κυβέρνηση), ότι η στροφή αριστερά συνεχίζεται, εγκατέλειψε τους συνεταίρους της για να αποφύγει τη δική της διάλυση. Αυτό καθόρισε και την αρνητική θέση που είχε απέναντι στην πρωτοβουλία των 58, και την ενίσχυση στο εσωτερικό της παραγόντων και στελεχών που σπρώχνουν σε συνεργασία με τον ΣΥΡΙΖΑ. Ακόμα και ο Κουβέλης – η μεγαλύτερη μπαλάντζα- αφήνει ανοιχτή την προοπτική για συμμετοχή σε κυβέρνηση με κέντρο το ΣΥΡΙΖΑ μετά από τις επόμενες εκλογές.

Η κατάληψη της ΕΡΤ ήταν καθοριστική για αυτές τις εξελίξεις γιατί ήταν η καμπάνα που επιβεβαίωνε ότι η άνοδος της αριστεράς στις εκλογές του 2012, ήταν αποτέλεσμα μεγάλων αλλαγών που είχαν συμβεί μέσα στο εργατικό κίνημα. Η παρατήρηση που υπάρχει στο Κομμουνιστικό Μανιφέστο πως «ό,τι ήταν ιερό βεβηλώνεται, ό,τι ήταν στέρεο διαλύεται σαν σκόνη», και ότι αυτό συμβαίνει σε έκτακτες περιόδους, οικονομικής κρίσης, πολέμων, επαναστάσεων και εξεγέρσεων είναι η καλύτερη περιγραφή για τις αλλαγές και στην Ελλάδα.

Φέτος την 8 Μάρτη, την ημέρα των γυναικών, αναγκάστηκαν να την θυμηθούν και να την γιορτάσουν οι πάντες. Ο πιο εντυπωσιακός γιορτασμός ήταν η συγκέντρωση που κάλεσαν μια σειρά από γυναικείες οργανώσεις που, σε συνεργασία με ομάδες ΛΟΑΤ (Λεσβίες, Ομοφυλόφιλοι, Αμφι και Τρανς), κάλεσαν στην Ερμού. Τη συγκέντρωση ακολούθησε πορεία που το εντυπωσιακό δεν ήταν το μέγεθος, όσο ότι επικεφαλής βρέθηκαν οι καθαρίστριες του Υπουργείου Οικονομικών και μια ομάδα σχολικών φυλάκων. Αυτές οι γυναίκες έχουν μετατραπεί σε φόβητρο της Τρόικα και της κυβέρνησης, όχι μόνο γιατί συνεχίζουν τον αγώνα τους από το φθινόπωρο, αλλά και γιατί το πανό τους έχει κεντρικό σύνθημα «Σκούπα σε κυβέρνηση και μνημόνια» και υπογραφή οι απολυμένες καθαρίστριες του Υπ. Οικονομικών. Στη διαδήλωση στις 8 Μάρτη, αυτές οι γυναίκες είχαν τις φωτογραφίες τους μαζί με κείμενα για το τι σήμαινε μια ζωή εκμετάλλευση και καταπίεση.

Οι συνδέσεις από το οικονομικό στο πολιτικό, είναι μια εξέλιξη που αφορά σε μεγάλα κομμάτια του εργατικού κινήματος. Μέσα από τις μάχες ενάντια στα μνημόνια, μέσα από τις 30 πανεργα-

6 Φλεβάρη, απεργία στην Υγεία.

τικές απεργίες, μέσα από την εμπειρία τι σημαίνει δύναμη της τάξης, η μετακίνηση από το οικονομικό στο πολιτικό (που περιγράφει η Ρόζα Λούξεμπουργκ στο βιβλίο της για τη «Γενική Απεργία») ήταν αυτό που καθόρισε τη μαζική μετακίνηση προς τα αριστερά.

Το ότι αυτό δεν ήταν στιγμιαίο, και δεν εξαντλήθηκε με τις εκλογές του 2012, συνδέεται με τις μάχες που ακολούθησαν. Δεν υπάρχει κάποια αυτόματη δυναμική, αντίθετα είναι μια διαδικασία που τροφοδοτείται βήμα-βήμα από οικονομικές συγκρούσεις και πολιτικές πρωτοβουλίες.

Αυτό φαίνεται και από τη διάσταση που έχει πάρει το αντιφασιστικό κίνημα και από το ότι δεν μπόρεσε ο Δένδιας να χρησιμοποιήσει τους μετανάστες σαν αποδιοπομπαίους τράγους για να βάλει φρένο στις μάχες. Το ρατσιστικό έγκλημα της Ευρώπης-φρούριο στη Λαμπεντούζα της Ιταλίας συγκλόνισε τον κόσμο που είχε βγει στους δρόμους μετά τη δολοφονία του Παύλου Φύσσα. Οι γονείς του δολοφονημένου από χρυσαυγίτες Σαχζάτ Λουκμάν έχουν γίνει σύμβολο που συγκινεί όχι μόνο τη νεολαία αλλά ολόκληρη την εργατική τάξη.

Η στροφή αριστερά εμφανίζεται σε όλη την Ευρώπη, και η προοπτική είναι ότι στις Ευρωεκλογές η αριστερά στην Ευρώπη μπορεί να βγει τρίτη δύναμη. Μια τέτοια δυναμική βλέπουμε και στη Γαλλία, στην Ισπανία, την Πορτογαλία, ακόμα και στην Ιταλία όπου το παλιό ΚΚ έχει διαλυθεί μέσα στο κυβερνητικό κόμμα με πρωθυπουργό τον Ρέντζι. Είναι πολύ πιθανόν ότι η εικόνα που θέλουν να παρουσιάσουν εδώ τα ΜΜΕ, ότι η ακροδεξιά ανεβαίνει στην Ευρώπη, θα αποδειχτεί ψεύτικη. Σ' αυτό καθοριστικό ρόλο μπορεί να παίξει η 22 Μάρτη, η διεθνής μέρα δράσης κατά του ρατσισμού και του φασισμού που έχει γίνει κέντρο παντού. Ξεκίνησε από το συντονισμό των αντιφασιστικών κινημάτων Ελλάδας και Βρετανίας, αλλά τώρα π.χ. στη Γαλλία απλώνεται σε καινούργιες πόλεις, πέρα από το Παρίσι.

Αυτές οι διαπιστώσεις μάς είναι απαραίτητες για να προσανατολίσουμε σωστά τη συζήτηση μέσα στην Αριστερά. Το επιχείρημα ότι «ο κόσμος δεν τραβάει», που το χρησιμοποιούν αρκετά συχνά οι ηγέτες των συνδικάτων και οι ηγεσίες της κοινοβουλευτικής αριστεράς για να δικαιολογήσουν μια πολιτική συμβιβασμών και υποχωρήσεων, είναι λαθεμένο, διαψεύδεται από τα γεγονότα.

Τα όρια της ρεφορμιστικής αριστεράς

Τα κόμματα της ρεφορμιστικής αριστεράς δεν καταφέρνουν να βαθαίνουν τις αλλαγές που έχουν ξεκινήσει μέσα στον κόσμο, αντίθετα το μόνο που πετυχαίνουν είναι να δώσουν χρόνο να ανασυνταχτεί η κυρίαρχη τάξη και τα κόμματα της.

Ο ΣΥΡΙΖΑ κατέβηκε στις εκλογές του 2012 με κεντρικά συνθήματα για ανατροπή των μνημονίων και διαγραφή του χρέους (τουλάχιστον του μεγαλύτερου κομματιού). Συνεργαζόταν τότε με την Επιτροπή Λογιστικού Ελέγχου, και αποδεχόταν τη διαπίστωση ότι το χρέος έχει εξοφληθεί πολλές φορές στο παρελθόν. Οι απαιτήσεις των τραπεζών για να γίνει το χρέος "βιώσιμο" και να αποπληρωθεί δεν εκφράζουν παρά μόνο την επιθυμία τους να εξασφαλίσουν τη «χήνα που γεννάει τα χρυσά αυγά».

Σήμερα, όμως, σε κομματική σύσκεψη που έγινε πρόσφατα στο λεκανοπέδιο, το πρόγραμμα του ΣΥΡΙΖΑ για τις ευρωεκλογές χρειάζεται σύμφωνα με τον Τσίπρα να συγκεντρωθεί σε τέσερα σημεία. Το πρώτο, η διαπίστωση ότι απέτυχε το μνημόνιο. Το δεύτερο, ότι το δίλημμα στις 25 Μάη είναι Μέρκελ ή ΣΥΡΙΖΑ. Το τρίτο είναι συμφωνία για το χρέος όπως για τη Γερμανία το 1953. Και το τέταρτο, να ζητήσουμε πίσω το κατοχικό δάνειο.

Σε σχέση με την αποτυχία του μνημόνιου, αυτήν την υπογραμμίζουν τα εκατομμύρια των άνεργων και των απλήρωτων, πολύ περισσότερο τα εκατομμύρια που κατέβηκαν σε απεργίες και συνεχίζουν ακόμα να παλεύουν. Το ζήτημα είναι σε σχέση με τα άλλα τρία σημεία, που θα έπρεπε να δίνουν εναλλακτική διέξοδο απέναντι στην αποτυχία. Εδώ, οι στόχοι βρίσκονται σίγουρα πίσω από τις υποσχέσεις του 2012, αλλά και δεν απαντάνε στα κυβερνητικά παπαγαλάκια που γκρινιάζουν κάθε μέρα ενάντια στους Γερμανούς καλώντας σε στήριξη της ελληνικής κυβέρνησης που "αντιστέκεται". Η υπόσχεση ότι ο ΣΥΡΙΖΑ θα διαπραγματευθεί καλύτερα από το Σαμαρά και το Βενιζέλο δεν καλύπτει τον κόσμο που παλεύει. Μπορεί να απευθύνεται στους εκπροσώπους της κυρίαρχης τάξης, τους Δασκαλόπουλους, που στόχος τους είναι να σταματήσουν την εργατική αντίσταση.

Η αλήθεια είναι ότι ο ΣΥΡΙΖΑ τούς έχει προσφέρει μεγάλες υπηρεσίες την τελευταία χρονιά. Ιδιαίτερα μετά την κατάληψη της ΕΡΤ και την κλιμάκωση της σύγκρουσης ανάμεσα στο εργατικό κίνημα και την κυβέρνηση. Ο Σεπτέμβρης του 2013 άνοιξε με την προοπτική η απεργία των καθηγητών να τραβήξει όλο το δημόσιο μαζί, σε μια πανεργατική απεργία διαρκείας. Η ΑΔΕΔΥ ήδη

είχε αποφασίσει για ένα πρόγραμμα με 48ωρες απεργίες κάθε βδομάδα. Αντί να κλιμακώσουν τη δράση, οι συνδικαλιστές του ΣΥΡΙΖΑ ψήφισαν το σταμάτημα της απεργίας. Την ίδια αντιμετώπιση είχαν και για τους διοικητικούς του ΕΚΠΑ και του ΕΜΠ, την ίδια και για τον ΕΟΠΥΥ και τα νοσοκομεία. Σ' αυτό τούς διευκολύνει αρκετά και η στάση του ΠΑΜΕ. Από τη μια καταγγέλλει τον ΣΥΡΙΖΑ για δεκανίκι της κυρίαρχης τάξης, και από την άλλη ψηφίζουν μαζί την αναστολή ή το σταμάτημα των απεργιών.

Τα κόμματα του αριστερού ρεφορμισμού όπως ο ΣΥΡΙΖΑ και το ΚΚΕ, εκφράζουν από τη μια μεριά τη στροφή στα αριστερά απέναντι στη σοσιαλδημοκρατία, όμως από την άλλη δεν έχουν απαλλαγεί από τα όρια της ρεφορμιστικής πρακτικής. Πορεύονται με τη συλλογιστική ότι η πολιτική δεν ανήκει στο εργατικό κίνημα αλλά στο κόμμα που τη διαχειρίζεται μέσα στα πλαίσια του κοινοβουλευτικού δρόμου. Αυτή είναι η διαφορά του «σοσιαλισμού από τα πάνω» με τον «σοσιαλισμό από τα κάτω».

Δεν πρόκειται για μια διαφορά που αφορά στο μακρυνό μέλλον. Το πού μπορεί να οδηγήσει αυτή η στρατηγική σήμερα είναι στο να χειροτερέψουν οι συνθήκες της τάξης, να κυριαρχήσει η απογοήτευση και να αφήσουν το δρόμο ανοιχτό για νέα σχήματα και πολιτικές πρωτοβουλίες. Μέσα σε συνθήκες που η κρίση συνεχίζει να ρημάζει τις ζωές του κόσμου, η μετριοπάθεια της αριστεράς μπορεί να γίνεται εξοργιστική. Ο Μπέπε Γκρίλο στην Ιταλία ήταν ένας κωμικός που ξαφνικά γιγαντώθηκε και στις τελευταίες εκλογές ήρθε πρώτο κόμμα. Το «Ποτάμι» του Θεοδωράκη μπορεί να μην έχει τόσο μεγάλες βλέψεις και να περιορίζεται να περισώσει την κεντροαριστερά από το ναυάγιο των 58. Αλλά είναι ένα άλλο παράδειγμα, του πώς ξεφυτρώνουν πολιτικές πρωτοβουλίες που προσπαθούν να αξιοποιήσουν την αγανάκτηση του κόσμου.

Ο κόσμος που μετακινήθηκε μαζικά από το ΠΑΣΟΚ στην αριστερά δεν είναι ομοιόμορφος. Έχει πρωτοπόρα μαχητικά κομμάτια, αλλά και ένα τμήμα που κουβαλάει μια σειρά από μπερδεμένες ιδέες. Είναι καθήκον της αριστεράς να τον ξεκαθαρίσει.

Τα καθήκοντα της αντικαπιταλιστικής αριστεράς

Η επαναστατική αριστερά χρειάζεται να παρέμβει με ταχύτητα και αποφασιστικότητα για να μην αφήσει αυτή την κατάσταση να γυρίσει προς τα πίσω. Υπάρχουν ιστορικά παραδείγματα που ο χρόνος και η αποφασιστικότητα έπαιξαν καθοριστικό ρόλο, θετικό ή αρνητικό για το μέλλον της αριστεράς και του εργατικού κινήματος.

Τρία τέτοια ιστορικά παραδείγματα είναι χρήσιμα σήμερα. Το ένα είναι η Ρώσικη Επανάσταση, το δεύτερο η Γερμανία από το 1918 έως το 1923 και το τρίτο η Ιταλία την ίδια εποχή. Και τα τρία είναι παραδείγματα από την επαναστατική περίοδο αμέσως μετά τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο.

Στη Ρωσία μετά την ανατροπή του Τσάρου το Φλεβάρη του '17 οι εξελίξεις κρεμόντουσαν σε μια κλωστή. Οι εργάτες έχτιζαν Σοβιέτ ενώ η κυβέρνηση και η κεντρική εξουσία ήταν στα χέρια των αστών. Το σύνθημα του Λένιν «όλη η εξουσία στα σοβιέτ» έβαλε καθαρά το ζήτημα της προοπτικής, πράγμα που καθόριζε και τις τακτικές για να φτάσουν προς τα εκεί. Η επανάσταση του Οκτώβρη καθόρισε ότι η ζυγαριά έγειρε προς την ανατροπή της κυρίαρχης τάξης και όχι προς το τσάκισμα του εργατικού κινήματος. Οι εξελίξεις ήταν διαφορετικές και στη Γερμανία και στην Ιταλία. Όχι γιατί εκεί ήταν Δύση και τα πράγματα δυσκολότερα, αλλά γιατί στις κρίσιμες στιγμές οι επιλογές της επαναστατικής αριστεράς δεν ήταν ούτε έγκαιρες ούτε σωστές.

Στη Γερμανία το καινούργιο Κ.Κ. κινήθηκε μετά την επανάσταση του '18

8 Μάρτη: Η πορεία έχει μπροστά τις καθαρίστριες του υπουργείου Οικονομικών.

Απεργία του ΟΛΠ, 5/3.

και την ανατροπή του Κάιζερ, αρχικά σεκταριστικά, και όχι ενιαιομετωπικά με τους εργάτες του SPD, πράγμα που το οδήγησε να οργανώσει το 1919 πρώιμη και απομονωμένη εξέγερση. Αντίθετα, το 1923 μετατράπηκε σε ουραγό της συμμαχίας του με το USPD (το Ανεξάρτητο Σοσιαλδημοκρατικό Κόμμα) και έτσι έφτασε να χάσει την ευκαιρία να οργανώσει την εξέγερση που ήδη είχε αρχίσει να απλώνεται σε διάφορα κρατίδια της Γερμανίας.

Στην Ιταλία μετά την Κόκκινη διετία και τις καταλήψεις των εργοστασίων 1919-1920, οι επαναστάτες μέσα στο Σοσιαλιστικό Κόμμα, αποφάσισαν να φύγουν και να δημιουργήσουν το ιταλικό Κ.Κ. Για μια αρχική περίοδο η ηγεσία αυτού του κόμματος απέφευγε κάθε κοινή δράση με τα μέλη του Σοσιαλιστικού Κόμματος, ακόμα και πάνω σε κοινά μέτωπα ενάντια στους φασίστες του Μουσολίνι. Η κατάσταση άλλαξε με το συνέδριο της Λυών το 1924, όταν στην ηγεσία του Κ.Κ. μπήκε ο Αντόνιο Γκράμσι. Όμως ο χρόνος ήταν πια πολύ λίγος, ο Μουσολίνι διάλυσε τη Βουλή και έριξε στη φυλακή την ηγεσία του νέου Κ.Κ. – με επικεφαλής τον Γκράμσι.

Και τα τρία ιστορικά παραδείγματα τονίζουν ότι η επαναστατική αριστερά δεν μπορεί να είναι αναβλητική όταν αντιμετωπίζει μια περίοδο κρίσιμη όπως τη σημερινή. Όχι γιατί έχουμε φτάσει σε επαναστατική κατάσταση, αλλά γιατί και σήμερα οι ρυθμοί των εξελίξεων δεν είναι "ομαλοί". Όταν οι παλιοί δεσμοί έχουν διαρρηχτεί, κόμματα της κυρίαρχης τάξης διαλύονται, μαζικά φεύγει ο κόσμος από τη σοσιαλδημοκρατία προς τα αριστερά, ο ρόλος της επαναστατικής αριστεράς είναι κρίσιμος.

Τι πρωτοβουλίες χρειάζονται, λοιπόν;

Το πρώτο είναι η σύνδεση με τα οργανωμένα εργατικά κομμάτια, αυτά που πρωτοστάτησαν στους αγώνες και επηρεάζουν τις πολιτικές εξελίξεις. Αυτά που μπορούν να καθορίσουν πού μπορεί να πάει το κίνημα. Ενώ η συνδικαλιστική γραφειοκρατία αναδιπλώθηκε και φρενάρει διαρκώς, αναδείχθηκαν οργανωμένες προσπάθειες για οργάνωση των αγώνων από τα κάτω και για συντονισμούς αναμεταξύ τους. Η απήχηση τέτοιων πρωτοβουλιών είναι πλατιά, σχέδον κάθε χώρος που αντιστέκεται αποζητάει τη σύνδεση με τέτοιους συντονισμούς. Είναι χρέος της επαναστατικής αριστεράς να στηρίζει και να αναδείξει αυτές τις προσπάθειες και στη δράση και στην πολιτική μάχη των εκλογών. Τα ψηφοδέλτια στους δήμους, στις περιφέρειες, στις ευρωεκλογές μπορούν και πρέπει να αναδείξουν αυτά τα κομμάτια.

Το δεύτερο είναι οι πολιτικές μάχες, όπως η μάχη ενάντια στον ρατσισμό και τους φασίστες. Η πρωτοβουλία 19 Γενάρη – Αθήνα αντιφασιστική πόλη, ήταν κρίσιμη για το αντιφασιστικό κίνημα, έγινε καμπή για την ανάπτυξή του την περασμένη χρονιά. Αντίστοιχο ρόλο παίζει η 22 Μάρτη φέτος. Η συνέχειά της είναι οι χιλιάδες αντιφασίστες σε κάθε γειτονιά που δεν θα αφήσουν τους νεοναζί της Χρυσής Αυγής να παριστάνουν τους υποψήφιους δήμαρχους ή περιφερειάρχες ενώ προσπαθούν να ανασυντάξουν τα τάγματα εφόδου. Οι επαναστάτες πρωτοστατούν στην περιθωριοποίηση των φασιστών σε όλη την Ευρώπη.

Το τρίτο είναι η εναλλακτική προοπτική. Το αντικαπιταλιστικό πρόγραμμα δεν είναι μια αφηρημένη προπαγάνδιση, αλλά η δυνατότητα της εργατικής τάξης να προχωρήσει από τα άμεσα αιτήματα ενάντια στις απολύσεις και την ανεργία στη διαγραφή του χρέους, την κρατικοποίηση των τραπεζών, στην έξοδο από την Ε.Ε. στον εργατικό έλεγχο. Σπάνια υπάρχει σε προεκλογική περίοδο η δυνατότητα να δένονται τόσο χειροπιαστά οι ιδέες της ανατροπής με τις άμεσες διεκδικήσεις των εργατών. Ο Σαμαράς υπόσχεται "ανάκαμψη" αλλά με την ανεργία να μεγαλώνει. Ο ΣΥΡΙΖΑ δεν τολμάει να μιλήσει για ανατροπή που θα φέρει όλους τους απολυμένους πίσω στις δουλειές τους. Η επαναστατική αριστερά είναι η δύναμη που λέει ότι η αντικαπιταλιστική ανατροπή μπορεί να δικαιώσει αυτές τις διεκδικήσεις.

Προφανώς, αυτή η μάχη δεν τελειώνει με τις εκλογές. Το έδαφος που μπαίνουμε δεν είναι γνώριμο για την αντικαπιταλιστική αριστερά. Η δυνατότητα με την παρέμβαση της να καθορίσει τις εξελίξεις, δεν έχει ξανασυμβεί στην Ελλάδα, ιδιαίτερα από την μεταπολίτευση και πέρα. Αυτό σημαίνει ότι χρειάζεται να χρησιμοποιήσουμε εργαλεία που ανοίγουν τους δρόμους συνεργασιών και επιρροής σε κομμάτια που επηρεάζονται από τις ρεφορμιστικές ιδέες. Αυτή είναι η τακτική του ενιαίου μετώπου, που φέρνει τους επαναστάτες σε συνεργασία με τη βάση των ρεφορμιστικών κομμάτων.

Για να το κάνεις αυτό χρειάζεται καθαρή στρατηγική και ανεξάρτητη οργάνωση. Οι απόπειρες συμπόρευσης της ΑΝΤΑΡΣΥΑ με το Σχέδιο Β έπασχαν σε αυτό το ζήτημα. Δεν βοηθάει μια εκλογική σύμπραξη κάτω από το βάρος συμβιβασμών και υποχωρήσεων πάνω σε βασικά σημεία του προγράμματος της ΑΝΤΑΡΣΥΑ. Η ΑΝΤΑΡΣΥΑ μπαίνει στη μάχη των εκλογών διεκδικώντας την ενίσχυση της αντικαπιταλιστικής πτέρυγας. Αλλά η μάχη δεν τελειώνει με την αλλαγή στους εκλογικούς συσχετισμούς. Η επόμενη μέρα χρειάζεται να βρει την επαναστατική αριστερά πιο δυνατή εκεί που μετράει πάνω απ' όλα: πιο ριζωμένη μέσα στο εργατικό κίνημα και με μεγαλύτερη επιρροή στον κόσμο που κινείται στα αριστερά. ■

Το χρέος (και ο Σαμαράς) δεν είναι βιώσιμα

Ο **Πάνος Γκαργκάνας** εξηγεί γιατί η κυβερνητική προπαγάνδα για το τέλος των μνημονίων είναι ψεύτικη.

«Το 2014 θα είναι η χρονιά της ανάκαμψης: πιάσαμε πρωτογενές πλεόνασμα, σε λίγο θα βγούμε από τα μνημόνια, όπως ήδη βγήκε η Ιρλανδία» – αυτό είναι συνοπτικά το μοτίβο των κυβερνητικών ισχυρισμών όλο το τελευταίο διάστημα. Όμως, έχει περάσει ήδη το πρώτο δίμηνο της χρονιάς, απομένουν λιγότερο από ογδόντα μέρες για τις Ευρωεκλογές του Μάη και τα ρόδινα σενάρια των κυβερνητικών επιτελείων δεν μοιάζουν να προχωράνε. Αντίθετα, τα σύννεφα στον ορίζοντα πυκνώνουν.

Πού πηγαίνει η οικονομία;

Έτσι κι αλλιώς, τα σενάρια ήταν εξωραϊσμένα από την αρχή. Και μόνο τα στοιχεία από την τελευταία επίσημη έκθεση της Τράπεζας της Ελλάδος είναι αρκετά για να σβήσουν τα ρόδινα χρώματα. Μέσα στην τετραετία 2010-2013, χάθηκαν 904.200 θέσεις εργασίας, Οι μέσες ακαθάριστες αποδοχές (όσων έχουν δουλειά) μειώθηκαν κατά 25,2%, ενώ για το 2014 η έκθεση προβλέπει νέα μείωση κατά 1,5%. Οι δαπάνες για επενδύσεις έπεσαν κατά 51% και δίπλα στο 1,5 εκατομμύριο επίσημα άνεργους υπάρχουν περίπου 1 εκατομμύριο εργαζόμενοι που παραμένουν απλήρωτοι από τις επιχειρήσεις. Το ποσοστό των «κόκκινων» δανείων που δεν εξυπηρετούνται εξαπλασιάστηκε, από 5,1% το Δεκέμβρη του 2008 στο 31,2% τον Σεπτέμβρη του 2013. Με απλά λόγια, περίπου 70 δις από τα δάνεια έχουν γίνει «κόκκινα» και αυτό δεν είναι πρόβλημα μόνο για το τραπεζικό σύστημα αλλά και για τα νοικοκυριά που κινδυνεύουν να χάσουν τα σπίτια τους (καθώς ξεπαγώνουν οι πλειστηριασμοί) και για τους μικρομεσαίους που συνεχίζουν να βάζουν λουκέτα.

Βέβαια, στους κυνικούς υπολογισμούς του Γιούρογκρουπ και του κάθε Στουρνάρα, ο πόνος 3.795.100 ατόμων που έχουν φτάσει «να ζουν με υλικές στερήσεις» (όπως το λέει κομψά η ευρωπαϊκή ορολογία), δεν μετράει τόσο όσο η επιτυχία πρωτογενούς πλεονάσματος (ή «πρωτογενούς πεοκλάσματος» όπως έγραφε χωρίς πολιτική ορθότητα το πανό των αγροτών από τη Μεσσηνία στο συλλαλητήριο στην Αθήνα στις 19 Φλεβάρη). Αλλά η τρύπα στην ανακεφαλαιοποίηση των τραπεζών είναι άλλης τάξης πρόβλημα.

Σύμφωνα με άρθρο του Δημήτρη Λιάκου στην Αυγή της Κυριακής (2 Μάρτη), *«η συνολική ενίσχυση προς τον τραπεζικό τομέα από το 2008 έχει ως εξής: το ελληνικό κράτος έχει δανειστεί 48,2 δις ευρώ μέσω EFSF για την ανακεφαλαιοποίηση και 4,4 δις ευρώ με την έκδοση ομολόγων από το νόμο Αλογοσκούφη. Παράλληλα οι τράπεζες προχώρησαν στις εκδόσεις ομολόγων με εγγύηση του δημοσίου με το σημερινό ύψος να κυμαίνεται περίπου στα 60 δις ευρώ. (...) Αποδεικνύεται ότι η πρόσφατη ανακεφαλαιοποίηση δεν ήταν επαρκής ενώ οι δηλώσεις περί σταδιακής αποκατάστασης της ρευστότητας δεν ανταποκρίνονταν στην πραγματικότητα»*. Ο συγγραφέας στέκεται στα ζητήματα με μεγάλη μετριοπάθεια, θεωρεί ότι *«οι μελλοντικές κεφαλαιακές ανάγκες θα πρέπει να καλυφθούν σε βάθος χρόνου»* και ότι *«ο σχηματισμός επιπρόσθετου κεφαλαίου την επόμενη διετία θεωρείται επαρκής»*.

Ωστόσο το ερώτημα παραμένει: μετά από τόσο απλόχερη κρατική ενίσχυση, πόσο μεγάλη είναι η ανεπάρκεια της κεφαλαιοποίησης των τραπεζών και ποια είναι η προοπτική της – να καλύπτεται ή να μεγαλώνει;

Οι επίσημες απαντήσεις σε αυτό το ερώτημα είναι διχασμένες. Ο Στουρνάρας και ο Προβόπουλος μιλάνε για 5,5 με 6,4 δις ευρώ, με βάση την έρευνα που έκανε για λογαριασμό τους η Blackrock. Το ΔΝΤ, σύμφωνα με τους Financial Times, έχει εκτιμήσεις που ανεβάζουν το ποσό στα 20-24 δις ευρώ. Την ώρα που γράφονται αυτές οι γραμμές, βρίσκονται σε εξέλιξη οι συναντήσεις του Στουρνάρα με την Τρόικα που θα καταλήξουν στο τελικό, κατά την άποψή τους, νούμερο.

Οι κράχτες του κυβερνητικού στρατοπέδου, όπως ο Πρετεντέρης, διαρρηγνύουν τα ιμάτιά τους για το θράσος του ΔΝΤ να αμφισβητεί το κύρος της Black-

Το κύκλωμα που μπορεί να τα τινάξει όλα στον αέρα. Σκίτσο από τους Financial Times)

Η θεωρία της «ομαλοποίησης», όμως, αμφισβητείται από τις ίδιες τις εξελίξεις. Η «ποσοτική χαλάρωση» δεν έφερε «ομαλή» ανάκαμψη, αλλά νέες απειλές από φούσκες σαν αυτές που έσκασαν το 2007-8

rock. Τόσο στα Νέα όπου αρθρογραφεί όσο και από το δελτίο ειδήσεων του Mega, ο κύριος Πρετεντέρης ισχυρίζεται ότι η Blackrock ειδικεύεται σε τέτοιες μελέτες ενώ ο «υπάλληλος» του ΔΝΤ που συμμετέχει στην Τρόικα αυθαιρετεί. Πέρα από τη γελοιότητα της άποψης ότι οι τροϊκανοί είναι «υπάλληλοι», ας σταθούμε λίγο στο ποιόν της Blackrock.

Στους Financial Times της 11 Δεκέμβρη 2013, ο βασικός οικονομικός αρθρογράφος της εφημερίδας Martin Wolf την τοποθετούσε στην κατηγορία των χρηματιστικών εταιρειών που διαχειρίζονται αποθεματικά (asset managers) μαζί με άλλα διάσημα αρπακτικά αυτής της κατηγορίας όπως η Pimco, Vanguard, Fidelity, State Street, και προχωρούσε να αναλύσει το ρόλο τους κάτω από τον τίτλο *«Οι διαχειριστές που μπορεί να μας τινάξουν όλους στον αέρα»*! Σύμφωνα με αυτή την ανάλυση, αυτοί οι «διαχειριστές» συγκεντρώνουν φτηνά δολάρια από το κέντρο του συστήματος και τα τοποθετούν σε ομόλογα εταιρειών των «αναδυόμενων» χωρών που έχουν υψηλές αποδόσεις. Χάρη σε αυτό το ρόλο τους, αναδεικνύονται σε κύριους αγωγούς φυγάδευσης κεφαλαίων από αυτές τις χώρες τώρα που η κεντρική τράπεζα των ΗΠΑ προχωράει στη μείωση της «ποσοτικής χαλάρωσης». Και απειλούν με χρεοκοπία αυτές ακριβώς τις εταιρείες που μέχρι τώρα εξυπηρετούσαν και συνολικά τη σταθερότητα του διεθνούς χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Πιο «έγκυρο» εκτιμητή των κεφαλαιακών αναγκών των ελληνικών τραπεζών δύσκολα μπορεί να φανταστεί κανείς!

Αλλά σε όποιον αριθμό και αν ισορροπήσουν οι πολιτικές σκοπιμότητες μιας κυβέρνησης που βιάζεται να φτάσει στις Ευρωεκλογές με «καλά νέα» και μιας Τρόικας που διχάζεται εσωτερικά για το ποιος είναι ο πιο σκληρός κέρβερος των δανειστών, το πραγματικό θέμα είναι οι αυξημένοι κίνδυνοι επιδείνωσης της κατάστασης, όπως δείχνει η διεθνής συγκυρία.

Η «αναδυόμενη» κρίση

Μέσα στο πρώτο δίμηνο του 2014, τρεις χώρες βρέθηκαν μπροστά σε δραματική επιδείνωση της κρίσης: η Αργεντινή, η Τουρκία και η Ουκρανία. Στις 24 Γενάρη το νόμισμα της Αργεντινής, το πέσο, έκανε βουτιά όταν η κεντρική τράπεζά της έκρινε ότι δεν μπορεί να ξοδεύει τα συναλλαγματικά αποθέματά της για να αντιμετωπίσει τους κερδοσκόπους που φυγαδεύουν κεφάλαια. Τις επόμενες μέρες ο διεθνής οικονομικός τύπος αναρωτήθηκε αν βρισκόμαστε μπροστά σε μια επανάληψη της κρίσης του 1997-98, που είχε ξεκινήσει από τις «αναδυόμενες τίγρεις της Ασίας», χτύπησε τη Ρωσία και κόντεψε να τινάξει στον αέρα τη Νέα Υόρκη. Η συνέχεια δεν ήταν τόσο απότομη, αλλά η Τουρκία μπήκε στο στόχαστρο της κερδοσκοπίας καθώς τα δικά της συναλλαγματικά αποθέματα καλύπτουν λιγότερο από τις ανάγκες εξωτερικής χρηματοδότησης ενός χρόνου. Η λίρα μπήκε σε δίνη και ο Ερντογάν σε ακόμη μεγαλύτερη. Όσο για την Ουκρανία, που είχε δεχθεί τις «περιποιήσεις» του ΔΝΤ το 2008, βρέθηκε να χρειάζεται ξανά 15 δις δολάρια για να αποφύγει τη χρεοκοπία και οι υποψήφιοι «σωτήρες» της από τις Βρυξέλες και τη Μόσχα την ξεσκίζουν κυριολεκτικά.

Στην αρχή, οι απολογητές του καπιταλισμού διεθνώς και της Τρόικας στην Ελλάδα, έτρεξαν να χρεώσουν αυτή την κρίση στην κυβέρνηση της Αργεντινής. «Να τι παθαίνουν όσοι νομίζουν ότι μπορούν να μην πληρώνουν τα χρέη τους, να αψηφούν το ΔΝΤ και να ξεκόβονται από τις διεθνείς αγορές» ήταν το μοτίβο τους. Ο κυβερνητικός εκπρόσωπος δεν έχασε την ευκαιρία να επιτεθεί στον ΣΥΡΙΖΑ, ταυτίζοντας τον Τσίπρα με την Κίρχνερ.

Ωστόσο, οι εξελίξεις δεν άφησαν περιθώρια να συνεχιστεί αυτό το μοτίβο. Όχι μόνο γιατί ο Ερντογάν προφανώς δεν είναι Κίρχνερ, αντίθετα ήταν για χρόνια ο πιο καλός μαθητής του ΔΝΤ και αυτό δεν τον έσωσε. Αλλά και γιατί εμφανίστηκαν ισχυρές φωνές να εντοπίζουν τις αιτίες της επιδείνωσης στην καρδιά του καπιταλισμού και όχι στην «αναδυόμενη περιφέρεια».

Οι ίδιοι οι Financial Times παραδέχθηκαν, όπως επισήμανε ο Άλεξ Καλλίνικος γράφοντας στην Εργατική Αλληλεγγύη (νούμερο 1107, 29/1/2014) ότι: *«Μια σημαντική παρατήρηση για τις κρίσεις στις αναδυόμενες αγορές είναι ότι η αφετηρία τους δεν βρίσκεται εκεί. Αντίθετα, σχεδόν πάντοτε πυροδοτούνται από κινήσεις των επενδυτών ή των κεντρικών τραπεζών στον αναπτυγμένο κόσμο»*.

Και ο διοικητής της κεντρικής τράπεζας της Ινδίας που αναγκάστηκε να ανεβάσει τα επιτόκια στο 8% για να υπερασπίσει το νόμισμα της χώρας από τις κερδοσκοπικές επιθέσεις, διαμαρτυρήθηκε σε συνέντευξή του στο πρακτορείο

Bloomberg ότι «*η διεθνής συνεργασία έχει σπάσει. Οι αναδυόμενες αγορές βοήθησαν την παγκόσμια οικονομία να βγει από την κρίση του 2008 και δεν θα έπρεπε να αγνοούνται τώρα. Οι αναπτυγμένες χώρες δεν μπορούν να λένε "θα κάνουμε ό,τι μάς χρειάζεται κι εσείς πρέπει να προσαρμοστείτε"*». Ο ινδός τραπεζίτης δεν είναι κάποιος ριζοσπάστης ή αριστερός, είναι πρώην επικεφαλής των οικονομολόγων του... ΔΝΤ.

Βέβαια, υπάρχει αντίλογος. Η κυβέρνηση Ομπάμα και οι κεντρικοί τραπεζίτες της, ο Μπερνάνκε και η διάδοχός του Γέλεν, υποστηρίζουν ότι η πολιτική της μείωσης του φθηνού χρήματος (το λεγόμενο «taper») λογοδοτεί στη βελτίωση της οικονομίας στις ΗΠΑ, δηλαδή δεν είναι εστία κρίσης, αλλά σημάδι «ομαλοποίησης». Από τη στιγμή που η ύφεση εκεί τερματίζεται, η οικονομία δεν έχει ανάγκη τις ενέσεις τέτοιων ποσοτήτων φτηνού χρήματος.

Η θεωρία της «ομαλοποίησης», όμως, αμφισβητείται από τις ίδιες τις εξελίξεις. Η «ποσοτική χαλάρωση» δεν έφερε «ομαλή» ανάκαμψη, αλλά νέες απειλές από φούσκες σαν αυτές που έσκασαν το 2007-8. Αυτό δεν είναι μόνο μια διάγνωση των μαρξιστών, αλλά ανοιχτή ανησυχία χρηματιστών μέσα στη Νέα Υόρκη.

Στις 20 Φλεβάρη η Facebook ξόδεψε 19 δις δολάρια για να εξαγοράσει την Whatsapp, μια νεόκοπη εταιρεία στο κύκλωμα των «κοινωνικών δικτύων» που απασχολεί 55 άτομα! Ακόμη και βετεράνοι χρηματιστές έφριξαν με την τιμή των 345 εκατομμυρίων δολαρίων για κάθε υπάλληλο που απασχολεί η Whatsapp. ΄Ενας από αυτούς σχολίασε ότι οι κόντρες της Facebook με τη Google για τον έλεγχο του κλάδου θυμίζουν αφηνιασμένους παίχτες του πόκερ στο Λας Βέγκας ή στο Μονακό και πρόσθεσε: «αυτό θα ανανεώσει τις κραυγές ότι μπαίνουμε ξανά σε μια μη βιώσιμη φούσκα».

Λίγες μέρες αργότερα οι Financial Times παρατηρούσαν ότι ο χρηματιστηριακός δείκτης Dow Jones Internet έχει φτάσει ξανά στα επίπεδα του Φλεβάρη του 2000, από τα οποία κατέρρευσε απότομα τον επόμενο μήνα.

Ο παραλογισμός είναι εξόφθαλμος. Μια χούφτα πολυεθνικές κάθονται πάνω σε βουνά από ρευστά αποθεματικά, αλλά ο ρυθμός των επενδύσεων δεν έχει ανακάμψει στα προ κρίσης επίπεδα. Αντίθετα, μπορούν και ρίχνουν αμύθητα ποσά σε παιχνίδια εξαγορών χωρίς προοπτική απόδοσης ούτε με τα καπιταλιστικά κριτήρια. Το ποσό που έδωσε η Facebook για μια εταιρεία 55 υπαλλήλων ξεπερνάει το ποσό που χρειάζεται η Ουκρανία των 40 εκατομμυρίων κατοίκων για να αποφύγει τη χρεοκοπία και το διαμελισμό της από τους υποψήφιους «σωτήρες» της. Και βέβαια ξεπερνάει το ύψος του «χρηματοδοτικού κενού» για το οποίο σπρώχνουν την Ελλάδα σε άλλο ένα μνημόνιο.

Το δάχτυλο του Μπαρόζο δείχνει προς τα πάνω, αλλά καμιά χειρονομία της ΕΕ δεν σώζει την κατάσταση.

Οι φούσκες της αμερικάνικης «ανάκαμψης» δεν είναι η μόνη πηγή αστάθειας του συστήματος και παράτασης της κρίσης σε αυτή τη φάση. Η άλλη εστία είναι η «προσγείωση» της κινέζικης οικονομίας. Και εδώ η κυρίαρχη εκδοχή μιλάει για «φυσιολογικές διαδικασίες»: μετά από τόσα χρόνια με ρυθμούς ανάπτυξης πάνω από το 10% και με τεράστιο ρυθμό κρατικών επενδύσεων μετά την κρίση του 2008, έρχεται φυσιολογικά η ώρα μιας διπλής προσαρμογής για την Κίνα με χαμηλότερους ρυθμούς ανάπτυξης που δεν θα στηρίζονται τόσο πολύ στις εξαγωγές ούτε στις κρατικές ενέσεις. Άρα, λένε, βρίσκεται σε εξέλιξη μια διαδικασία ομαλής προσγείωσης σε «κανονικούς» ρυθμούς ανάπτυξης.

Αυτή η εξωραϊσμένη περιγραφή μπάζει από δυο πλευρές. Η πρώτη αφορά στις επιπτώσεις της κινεζικής επιβράδυνσης στις «αναδυόμενες» αγορές. Η Κίνα έγινε τα τελευταία χρόνια μεγάλος εισαγωγέας πρώτων υλών, ένα τεράστιο στήριγμα για τις εξαγωγές χωρών όπως η Αργεντινή. Η μείωση των εξαγωγών προς την Κίνα έρχεται σαν συμπληρωματικό πλήγμα την ώρα που το αμερικάνικο «taper» πιέζει τα επιτόκια και τα νομίσματα αυτών των χωρών.

Παράλληλα, ο τραπεζικός τομέας της Κίνας αγκομαχάει από το βάρος των δανείων της προηγούμενης περιόδου. Υπήρξαν φαινόμενα δανεισμού με εγγύηση τη γη και τα ακίνητα, οι τιμές των οποίων ανέβαιναν με γοργούς ρυθμούς. Πέρα από τα σκάνδαλα και τις περιπτώσεις αρπαγής και ιδιωτικοποίησης δημόσιας γης, πολλά από αυτά τα δάνεια κινδυνεύουν να γίνουν προβληματικά καθώς οι ρυθμοί «προσγειώνονται». Οι κίνδυνοι για ανώμαλη προσγείωση είναι υπαρκτοί. Αποδεικνύεται ότι η «κομμουνιστική» Κίνα δεν πραγματοποίησε ένα «οικονομικό θαύμα» αλλά ένα άλμα

«Όταν βλέπεις όλο αυτό το χρέος που υπάρχει εκεί έξω, είναι δύσκολο να καταλήξεις στο συμπέρασμα ότι δεν υπάρχει πρόβλημα. Οι κρατικές χρεοκοπίες δεν έχουν εξαφανιστεί. Για την ακρίβεια, μάλλον θα χειροτερέψουν»

Η φτώχεια στους δρόμους του Δουβλίνου δεν διαφέρει από την Αθήνα.

προς την τελευταία λέξη του καπιταλισμού, αυτή που συνδυάζεται με σκάνδαλα, φούσκες και κρίσεις.

Καμιά περιοχή του πλανήτη δεν έχει βρει τρόπο μέσα στον καπιταλισμό να δραπετεύσει από αυτά τα προβλήματα. Σίγουρα όχι η Ιαπωνία με τα πολυδιαφημισμένα abenomics. Και βέβαια ούτε η Ευρώπη που εξακολουθεί να μην έχει ξεφύγει από τις κρίσεις χρέους που ταλαιπωρούν τις τράπεζες της, τα κράτη μέλη της Ευρωζώνης και το Ευρώ.

Ένας εκπρόσωπος της βρετανικής εταιρείας που προσφέρει νομικές υπηρεσίες στους δανειστές της Ελλάδας συνόψισε ως εξής την εικόνα που έχει μετά τα μνημόνια και τα κουρέματα της ελληνικής περίπτωσης: «*Ελπίζω η Ελλάδα να ήταν μοναδική περίπτωση, αλλά δεν είμαι σίγουρος. Όταν βλέπεις όλο αυτό το χρέος που υπάρχει εκεί έξω, είναι δύσκολο να καταλήξεις στο συμπέρασμα ότι δεν υπάρχει πρόβλημα. Οι κρατικές χρεοκοπίες δεν έχουν εξαφανιστεί. Για την ακρίβεια, μάλλον θα χειροτερέψουν*» (FT, 27 Γενάρη 2014, In search of a better bailout).

Η «έξοδος» από τα μνημόνια

Καμιά από τις χώρες της ΕΕ που μπήκαν σε κρίση χρέους δεν έχει καταφέρει να βγει. Η περίπτωση της Ιρλανδίας που διαφημίζεται ως επιτυχία είναι χαρακτηριστική. Να τι έγραφε ο Κίραν Άλεν στην Εργατική Αλληλεγγύη στις 22 Γενάρη:

«Κανένα από αυτά τα στοιχεία (της φτώχειας και της ανεργίας) δεν θα αλλάξει επειδή βγήκαμε από τη "διάσωση". Αντίθετα, η Ιρλανδία θα μπει σε ένα νέο σύνολο περιορισμών που επιβάλλονται από τη Δημοσιονομική Συνθήκη της ΕΕ. Θα βρίσκεται υπό επιτήρηση για να εφαρμόζει τα τεχνικά όρια στις δημόσιες δαπάνες και θα χρειαστεί να εφαρμόσει περισσότερες "διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις". Με άλλα λόγια, αντί για χαλάρωση της λιτότητας, η χώρα θα βρίσκεται σε καθεστώς διαρκούς ελέγχου ώστε να εξασφαλιστεί ότι παραμένει πιστή στους νεοφιλελεύθερους στόχους.

Επιπλέον, το ιρλανδικό κράτος έχει δεσμευτεί να αποπληρώνει με υψηλό επιτόκιο το δημόσιο χρέος τουλάχιστον ως το 2050. Το σημερινό επίπεδο τόκων που πληρώνονται είναι 7,6 δισ λίρες το χρόνο. Ισοδυναμεί με το να δίνεται ολόκληρος ο προϋπολογισμός της παιδείας στους τοκογλύφους που εκμεταλλεύτηκαν την ανάγκη της χώρας. Αυτά τα τεράστια χρέη εμφανίστηκαν από την απόφαση της κυβέρνησης να διασώσει τις ιδιωτικές τράπεζες.

Κι όμως, όλα αυτά δεν σταμάτησαν την ιρλανδική ελίτ να μιλάει για ανάκαμψη. Πιστεύουν ότι όσο πιο πολλή "θετική κουβέντα" γίνεται, τόσο περισσότερες επενδύσεις θα έρθουν. Προσπαθούν επίσης να αντιμετωπίσουν την "κόπωση λόγω λιτότητας" που έχει υποστεί ο κόσμος, παριστάνοντας ότι υπάρχει φως στο τούνελ.

Και εδώ, η πραγματικότητα είναι πολύ διαφορετική. Η βασική στρατηγική της ιρλανδικής άρχουσας τάξης ήταν να βγει από την κρίση μέσω των εξαγωγών. Θεωρούσαν ότι οι εξαγωγές των πολυεθνικών μπορούσαν να οδηγήσουν σε μεγέθυνση της οικονομίας και έτσι να κατέβουν τα τοκοχρεολύσια σε "διαχειρίσιμα" επίπεδα. Όμως, δεν έλαβαν υπόψη το γεγονός ότι το κραχ του 2008 ήταν εκδήλωση μιας συστημικής κρίσης και πως η ανάκαμψη στην καλύτερη περίπτωση θα ήταν αναιμική.

Η συνεχιζόμενη στασιμότητα και έως αδύναμη ανάπτυξη στην παγκόσμια οικονομία σημαίνει πως το αρχικό "σαξές στόρι" των εξαγωγών της Ιρλανδίας αρχίζει να ξεθωριάζει. Τους πρώτους έξι μήνες του 2013, για παράδειγμα, η αξία των εξαγόμενων ιρλανδικών προϊόντων έπεσε κατά 6%. Η ανεργία και η στασιμότητα στην ΕΕ σημαίνουν πως οι αγορές παραμένουν μπλοκαρισμένες.

Όλα αυτά εξηγούν γιατί υπάρχει μεγάλη απόκλιση μεταξύ της θριαμβολογίας των ΜΜΕ και της κυβέρνησης από τη μια μεριά και των πραγματικών γεγονότων από την άλλη. Αντίθετα με το τι λέει η προπαγάνδα, η ιρλανδική οικονομία συρρικνώθηκε και δεν αναπτύχθηκε το 2013. Αποτέλεσμα είναι ότι τα επίπεδα του χρέους θα παραμείνουν στο αξιοσημείωτα υψηλό 150% του Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος».

Αν αυτά ισχύουν για την μικρή χρεοκοπημένη «κέλτικη τίγρη», η βουλιαγμένη Ελλάδα και η τεράστια Ιταλία εξακολουθούν να αντιπροσωπεύουν βόμβες μεγατόνων στα θεμέλια της Ευρωζώνης. Γι' αυτό και η συζήτηση που συνεχίζει να κυριαρχεί στις συνόδους των υπουργών και των ηγετών της ΕΕ είναι για τη διαμόρφωση των θεσμών κοινής εποπτείας και διάσωσης του ευρωπαϊκού τραπεζικού συστήματος.

Αυτή η συζήτηση αντιμετωπίζει πολλά προβλήματα. Πρώτα απ' όλα υπάρχει η διάσταση συμφερόντων ανάμεσα στα μεγαθήρια της ΕΕ. Το Σίτι του Λονδίνου είναι το μεγαλύτερο κέντρο χρηματοπιστωτικών συναλλαγών σε όλη την Ευρώπη, αλλά η βρετανική λίρα βρίσκεται έξω από το ευρώ. Η βρετανική κυβέρνηση δεν θέλει να περάσει η εποπτεία των τραπεζών του Σίτι στα χέρια της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, για λόγους και οικονομικούς αλλά και πολιτικούς: το Συντηρητικό κόμμα έχει μεγάλη πτέρυγα ευρωσκεπτικιστών.

Αλλά και η γερμανική κυβέρνηση θα ήθελε μια εποπτεία δύο ταχυτήτων: αυξημένη γερμανική επιρροή στην παρακολούθηση των μεγάλων ευρωπαϊκών «συστημικών» τραπεζών και μηδενική επέμβαση της ΕΕ στην εποπτεία των «μικρών», «εσωτερικών» τραπεζών της Γερμανίας. Οι αντιθέσεις δεν περιορίζονται στον τραπεζικό τομέα και αυτό έγινε πολύ ορατό στις συζητήσεις της ΕΕ για την κρίση στην Ουκρανία όπου οι χώρες διχάστηκαν πάνω στην επιβολή οικονομικών κυρώσεων στη Ρωσία. Οι καυγάδες για την «τραπεζική ενοποίηση», όμως, καθυστερούν την αντιμετώπιση του πιο κρίσιμου προβλήματος

που έχει το ευρώ.

Η άλλη πλευρά των δυσκολιών είναι το μόνιμο ερώτημα των επιχειρήσεων διάσωσης προβληματικών τραπεζών και υπερχρεωμένων κρατών-μελών: τα λεφτά υπάρχουν; Μια έμμεση απάντηση έρχεται από τη Γαλλία. Στις 15 Γενάρη ο Φρανσουά Ολάντ ανακοίνωσε ένα πρόγραμμα μείωσης της φορολογίας των μεγάλων επιχειρήσεων κατά 30 δις ευρώ. Παρά το γεγονός ότι οι μεγάλες πολυεθνικές κάθονται πάνω σε βουνά από ρευστά αποθεματικά που δεν τα επενδύουν, ο Γάλλος πρόεδρος βρίσκει άλλα 30 δις για να τις ενισχύσει με νέες φοροαπαλλαγές. Υπολογίζει ότι θα τα βρει μέσα από νέες περικοπές στις δαπάνες του κράτους πρόνοιας και νέα λιτότητα για τους μισθούς και τις συντάξεις.

Όμως, αυτός ο δρόμος της νεοφιλελεύθερης κλιμάκωσης συναντάει δυο προβλήματα. Το ένα είναι η εργατική αντίσταση που εμποδίζει την υλοποίηση τέτοιων επιθέσεων, όχι μόνο στην Ελλάδα (που θεωρείται ακραία περίπτωση) αλλά παντού. Η Ιταλία εξακολουθεί να ψάχνει εκείνον τον πρωθυπουργό που θα καταφέρει να επιβάλει τις «μεταρρυθμίσεις» που θα κάνουν το τεράστιο ιταλικό χρέος «βιώσιμο». Μετά τον Μόντι και τον Λέτα, τώρα ελπίζουν ότι ο Ρέντσι θα αποδειχθεί ένας Τόνι Μπλερ ικανός να εφαρμόσει θατσερική ατζέντα στη χώρα.

Το δεύτερο είναι το ύψος των κεφαλαίων που μπορεί να απαιτήσει μια επόμενη διάσωση. Σήμερα, καμιά κυβέρνηση δεν μπορεί να αναλάβει το κόστος μιας νέας επέμβασης σαν αυτή που έγινε παντού μετά τη χρεοκοπία της Λίμαν Μπράδερς το 2008. Πολύ περισσότερο ισχύει αυτό για τη ζώνη του ευρώ που δεν διαθέτει τα «ανεξάντλητα» πιεστήρια εκτύπωσης νέου χρήματος που έχει το δολάριο. Οι υπουργοί και οι τραπεζίτες ψάχνουν εκείνο το μείγμα κρατικής διάσωσης, κουρέματος χρέους και ληλασίας καταθέσεων που θα μπορούσε να αντιμετωπίσει τις ανάγκες ενός επόμενου πανικού. Και παρά τις διαβεβαιώσεις της ΕΚΤ ότι «θα κάνει ό,τι χρειαστεί», δεν το έχουν βρει. Γι' αυτό και οι διαπραγματεύσεις της «τραπεζικής ενοποίησης» της ΕΕ τραβούν σε μάκρος.

Μέσα σε αυτό το σκηνικό αγωνιά ο Σαμαράς για μια χειρονομία της ΕΕ που θα του επιτρέψει να πάει στις εκλογές το Μάη με ένα κάποιο στήριγμα για την κυβερνητική προπαγάνδα. Για την ώρα αυτά που υπάρχουν στο τραπέζι είναι ότι το ελληνικό τραπεζικό σύστημα χρειάζεται μεγαλύτερα ποσά για τη ανακεφαλαιοποίησή του, οι χρηματοδοτικές ανάγκες του δημοσίου δεν είναι καλυμμένες για τα επόμενα χρόνια και η Τρόικα απαιτεί την ψήφιση από τη Βουλή ενός «μεσοπρόθεσμου προγράμματος», στην ουσία ενός ακόμα μνημόνιου που να δεσμεύει και την επόμενη κυβέρνηση, πριν από τις Ευρωεκλογές.

Ο δρόμος της νεοφιλελεύθερης κλιμάκωσης συναντάει δυο προβλήματα. Το ένα είναι η εργατική αντίσταση. Το δεύτερο είναι το ύψος των κεφαλαίων που μπορεί να απαιτήσει μια επόμενη διάσωση.

Πολιτικά, αυτά σημαίνουν τον θάνατο της κυβέρνησης ΝΔ-ΠΑΣΟΚ. Οικονομικά, εξακολουθούν να μην διασφαλίζουν τη βιωσιμότητα του ελληνικού χρέους. Ακόμη και το πιο τραβηγμένο σενάριο, δηλαδή ότι η συνέχιση της πολιτικής του φθηνού χρήματος για τις ευρωπαϊκές τράπεζες από τον Μάριο Ντράγκι θα ρίξει τα επιτόκια των ελληνικών ομολόγων κάτω από το 7% και τότε η Ελλάδα θα βγει στις αγορές όπως η Ιρλανδία, δεν λύνει τίποτα. Ένα υπέρογκο χρέος που σήμερα γονατίζει μια συρρικνωμένη οικονομία δεν θα γίνει βιώσιμο αν αρχίσει να αναχρηματοδοτείται από τις αγορές με επιτόκια του ύψους του 7% ή ακόμα και του 5%. Οι τόκοι που πληρώνει ο προϋπολογισμός θα γίνουν περισσότεροι και όχι λιγότεροι σε μια τέτοια περίπτωση.

Χωρίς τις αντικαπιταλιστικές ανατροπές που έχουν ανάγκη οι εργάτες και υποστηρίζουν οι επαναστάτες δεν υπάρχει κανένα φως στην άκρη αυτού του τούνελ. ■

6 Μάρτη, Πανελλαδικό συλλαλητήριο ΟΛΜΕ.

Ο Πέτρος Κωνσταντίνου και ο Θανάσης Διαβολάκης σε συγκέντρωση της ΟΙΕΛΕ.

Στην συνέντευξη που έδωσαν στο **Γιώργο Πίττα** ο **Θανάσης Διαβολάκης** και ο **Πέτρος Κωνσταντίνου**, εκλεγμένοι δημοτικοί σύμβουλοι με την ΑΝΤΑΡΣΥΑ, ξεδιπλώνουν μια πλούσια εμπειρία με αγώνες και πρωτοβουλίες.

Οι μάχες στους δήμους της Αθήνας και του Πειραιά

Τέσσερα χρόνια σύμβουλοι με την αντικαπιταλιστική αριστερά σε Αθήνα και Πειραιά. Ένα αρχικό σχόλιο πάνω σε αυτό.

Θανάσης: Το βασικό συμπέρασμα είναι ότι, ιδιαίτερα μετά τον Καλλικράτη, οι δήμοι λειτουργούν μέσα σε ένα πλαίσιο αντιδημοκρατικό, ξεκομμένο από τον λαό και τα πραγματικά του προβλήματα, στο πλαίσιο των μνημονίων.

Η δημοτική αρχή του Μιχαλολιάκου στον Πειραιά, αλλά και οι αντιπολιτευόμενες παρατάξεις όπως του ΠΑΣΟΚ, ακόμα και οι παρατάξεις που αναφέρονται στον χώρο της Αριστεράς, στην ουσία τελικά αποδέχονται αυτήν την κατάσταση. Αποδέχονται όλο το "πακέτο": στο πώς λειτουργεί, πώς προσλαμβάνει ο Δήμος, πως βγαίνουν τα κονδύλια – και μέσα σε αυτό προσπαθούν να βρουν τρύπες να διαχειριστούν αυτήν την δοσμένη κατάσταση προσπαθώντας τάχα για το καλύτερο.

Αντίθετα, παρά το σφιχτό αντιδημοκρατικό πλαίσιο, υπάρχουν τα περιθώρια και την φωνή των κινημάτων να φέρεις μέσα στο δημοτικό συμβούλιο και να κερδίσεις πράγματα – στηριγμένος στον κόσμο που κινητοποιείται.

Πέτρος: Είναι καθαρό ότι τα δημοτικά συμβούλια είναι πεδίο ταξικής πάλης. Ο ρόλος της αντικαπιταλιστικής αριστεράς είναι να περάσει εκεί μέσα η φωνή της αντίστασης, των συνδικάτων, του αντιφασιστικού κινήματος, αλλά και συλλόγων και τοπικών επιτροπών που δίνουν μάχη να ακουστούν τα αιτήματά τους.

Ειδικά στο Δημοτικό Συμβούλιο της Αθήνας, που είναι σαν μια μικρή Βουλή, η παρέμβαση ήταν σε δύο επίπεδα: Στα προ ημερησίας διάταξης, όπου άνοιγαν και κρίνονταν τα κεντρικά πολιτικά ζητήματα, πχ ποιός είναι με τον Δένδια και τον νόμο περιορισμού των διαδηλώσεων και ποιός με τις απεργίες και τους αγανακτισμένους στα Συντάγματα.

Και βέβαια η μάχη στα ίδια τα θέματα του δήμου, που οι από πάνω τα ονομάζουν "διαχείρισης" και εμείς κοινωνικών αναγκών. Εγιναν αγώνες ακόμα και καταλήψεις στο δημοτικό συμβούλιο, που σε συνεργασία και με τις παρατάξεις της Αριστεράς δημιούργησαν ρήξεις στην παράταξη του Καμίνη, με αποτέλεσμα να μην περάσουν μια σειρά μέτρα.

Είναι μια πολύτιμη εμπειρία, να λειτουργείς μέσα στον θεσμό ενάντια στις πολιτικές διαχείρισης – και στην τελική ανάλυση ενάντια στη λειτουργία του θεσμού σαν μακρύ χέρι του κράτους – και ταυτόχρονα να στηρίζεσαι στη δύναμη του κόσμου που από τα κάτω παλεύει.

Ποιά είναι η κατάσταση και πώς την αντιμετωπίζουν σήμερα οι εργαζόμενοι, οι άνεργοι, οι νέοι, οι συνταξιούχοι στις γειτονιές της Αθήνας και του Πειραιά;

Θανάσης: Ο Πειραιάς διαφημίζεται σαν το νέο μεγάλο διαμετακομιστικό λιμάνι, κάτι που έρχεται σε πλήρη αντίθεση – και εμείς το φέραμε στο συμβούλιο – με τον Πειραιά της φτώχειας, της ανεργίας, της διάλυσης κάθε υπηρεσίας. Είναι κάτι σαν το πρωτογενές πλεόνασμα, "τι καλά, ο Πειραιάς έγινε διαμετακομιστικό κέντρο" και ο κόσμος πεινάει, έχουν διαλυθεί η ζώνη και τα ναυπηγεία, δεν υπάρχει μεροκάματο.

Οι κάτοικοι των πόλεων βιώνουν την ζοφερή πραγματικότητα αν το παιδί έχει παιδικό σταθμό να πάει, αν έχει θέρμανση το σχολείο που θα πάει, αν μπορεί να πάει στο νοσοκομείο και τι περίθαλψη θα έχει. Στον Πειραιά είχαμε μεγάλο πρόβλημα με τα νοσοκομεία.

Ομως ο κόσμος αντιστέκεται. Συμμε-

τείχαμε σε όλους τους συντονισμούς και τους αγώνες που έγιναν στο Κρατικό Νίκαιας, το Μεταξά. Στις μεγάλες απεργίες των ναυτεργατών, όπου εκτός από το να ζητήσεις τη θέση του δήμου στο συμβούλιο, το ζήτημα ήταν να οργανώσεις τη συμπαράσταση και να συσπειρώσεις τον κόσμο να κατέβει στο λιμάνι στην περιφρούρηση. Ανάλογα σε ιδιωτική κλινική του Πειραιά που έκλεινε, για να μην χάσουν οι εργαζόμενοι την δουλειά τους. Βρεθήκαμε και βρισκόμαστε στο πλευρό των λιμενεργατών στον αγώνα ενάντια στην ιδιωτικοποίηση του ΟΛΠ, ένα αγώνα που συνεχίζεται.

Πριν από δύο χειμώνες στον Πειραιά, άστεγοι κατέφυγαν στον πύργο, αυτό το κουφάρι που βρίσκεται στην είσοδο του λιμανιού. Σιγά σιγά με την παρέμβασή μας και άλλων φορέων της περιοχής, αλλά και με την οργάνωση των ίδιων των αστέγων, κατορθώσαμε – ήταν τα ΜΑΤ εκεί για να τους διώξουν – να αναγκαστεί ο δήμος να βρει ένα ξενοδοχείο για να τους βάλει σε κάπως πιο ανθρώπινες συνθήκες.

Κινητοποιηθήκαμε και εκεί που δεν φτάνει ο ήλιος, στο Α.Τ Δραπετσώνας, όπου κρατούνταν μετανάστες σε επίσης άθλιες συνθήκες, χωρίς ήλιο, νερό, φαγητό. Πάρθηκαν κάποια μέτρα καλυτέρευσης των συνθηκών, παρά το γεγονός ότι για εμάς το ζητούμενο είναι να μην κρατούνται οι μετανάστες.

Πέτρος: Αναδείξαμε το θέμα των αστέγων, από τις πρώτες μέρες με το ζήτημα του "Ξενοδοχείου των Φτωχών" στα Πατήσια, μια δομή που εγκαινίασε ο Κακλαμάνης και χρειάστηκε να γίνει παρέμβαση για να ανοίξει τις πόρτες του – με τον Καμίνη να φέρνει και αυτός τα ΜΑΤ στην Πατησίων.

Συνεργαστήκαμε με τα συνδικάτα της εκπαίδευσης, όχι μόνο για να μην περάσουν συγχωνεύσεις και κλεισίματα σχολείων, αλλά και επιθετικά, π.χ η κινητοποίηση να χτιστεί σχολείο στο Κόκερελ, το 39ο στην Κυψέλη, μια δική μας πρωτοβουλία που κατέληξε σε απόφαση του δημοτικού συμβουλίου ότι χρειάζεται να χτιστεί σχολείο.

Στα νοσοκομεία, αποτρέψαμε αρχικά να κλείσει το νοσοκομείο Ελπίς. Στη συνέχεια επιτέθηκαν στα λεγόμενα «μικρά» στο 7ο ΙΚΑ, το Γενικό Πατησίων, την Πολυκλινική. Οργανώθηκαν σκληρές και μακρόχρονες μάχες με κέντρο τα σωματεία και των κόσμο, ιδιαίτερα στα Πατήσια, αναγκάσαμε τον δήμο τουλάχιστον στα λόγια να πάρει θέση. Δυστυχώς τα νοσοκομεία έκλεισαν – και με ευθύνη των συνδικαλιστικών ηγεσιών που το αποδέχθηκαν.

Πορεία για να μείνει ανοιχτό το Γενικό Πατησίων.

Στο Γηροκομείο της Αθήνας, μια μεγάλη δομή, από πάρα πολύ νωρίς απαιτήσαμε ο δήμος να αναλάβει την εποπτεία, ως όφειλε. Αναδείξαμε το ζήτημα, μαζί με τους εργαζόμενους, την τοπική ΑΝΤΑΡΣΥΑ στους Αμπελόκηπους με αποτέλεσμα τελικά ο δήμος να μπει μέσα με τίμημα διώξεις κατά δημοτικών συμβούλων, της Πορτάλιου, του Σοφιανού, της Αγγελίδου και σε βάρος μου.

Σε τι μεταφράζεται η πολιτική των μνημονίων μέσα στους δήμους; Τι σημαίνουν οι "κανόνες ανταποδοτικότητας", τα προγράμματα ΕΣΠΑ, οι Συμπράξεις Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα για τους ΟΤΑ;

Θανάσης: Ο Δήμος Πειραιά έχει από τα μεγαλύτερα δημοτικά τέλη στην Ελλάδα, επίσης τα μεγαλύτερα δημοτικά χρέη και τις χειρότερες αναλογίες δαπάνης ανά κάτοικο στην Ελλάδα. Ο δήμος αδειάζει από εργαζόμενους, φεύγει κόσμος με σύνταξη ο οποίος δεν αναπληρώνεται. Ο,τι προσωπικό προσλαμβάνουν πια οι δήμοι είναι από τα ΕΣΠΑ, ένα προσωπικό που πριν καλά-καλά μπει στην δουλειά απολύεται, που δεν έχει δικαιώματα. Δεν μπορείς να κάνεις τίποτα αν είσαι υποταγμένος στην πολιτική της ΕΕ ότι δεν μπορούμε να προσλάβουμε χωρίς stage, που μεταφράζεται σε χαμηλού επιπέδου υπηρεσίες από κακοπληρωμένους και υπό απόλυση εργαζόμενους.

Το άνοιγμα ξανά του Δημοτικού Θεάτρου Πειραιά από τον τελευταίο δήμαρχο, που απλά το παρέλαβε, διαφημίστηκε πολύ. Ομως, αυτό το ιστορικό θέατρο, που θα μπορούσε να είναι κοιτίδα πολιτισμού, δεν έχει πόρους για να λειτουργήσει. Εξασφάλισε ο μεγάλος μας δήμαρχος ένα κονδύλι για ένα χρόνο και στηρίζεται στο κάλεσμα να δώσουν "δωρεά" οι εφοπλιστές για να λειτουργήσει!

Είτε έχει εκλεγμένο στο δημοτικό συμβούλιο είτε όχι, η πιο σημαντική δουλειά για μια αντικαπιταλιστική κίνηση είναι να μπορεί να παίρνει πρωτοβουλίες και να συσπειρώνει και να βοηθάει τα κομμάτια που αγωνίζονται, στους ΟΤΑ, σε υγεία, παιδεία, ασφάλιση, δημιουργώντας επιτροπές με τα τοπικά συνδικάτα των εργαζόμενων αλλά και τον κόσμο της γειτονιάς.

Παράδειγμα οι κινητοποιήσεις και η επανειλημμένη καθυστέρηση καταβολής των μισθών, πχ στο Κανάλι 1 του Πειραιά. Είναι πολύς καιρός τώρα, που οι εργαζόμενοι πληρώνονται μόλις φέρουμε το θέμα στο δημοτικό συμβούλιο και τότε το «θυμάται» και η δημοτική αρχή.

Πέτρος: Η πορεία του Δήμου Αθήνας είναι μια πορεία προς την καταστροφή, με ευθύνη της κυβέρνησης, αλλά και του δήμαρχου Καμίνη που αποδέχθηκε ότι μπορεί να λειτουργήσει με μειωμένο προσωπικό. Η δική μας απάντηση στην κρίση είναι ότι πρέπει να διευρυνθούν οι κοινωνικές υπηρεσίες. Σε αυτό είχαμε να αντιμετωπίσουμε το θέμα των απολύσεων χιλιάδων συμβασιούχων.

Η δική μας πρόταση δεν ήταν να περιμένουν να αποφασίσουν τα δικαστήρια, αλλά να κάνουν απεργία και να καταλάβουν το δημοτικό συμβούλιο όταν

Αντιφασιστικό συλλαλητήριο στον Πειραιά.

έμπαινε στην ημερήσια διάταξη το θέμα της απόλυσής τους. Προκλήθηκε κατάληψη που για ένα ολόκληρο διάστημα κατάφερε να σταματήσει τις απολύσεις. Καταφέραμε και επίσης και πάρθηκε πίσω η απόλυση της Λαμπρινής Θωμά στον 9,84. Και με την κατάληψη που έγινε στο σταθμό αλλά και με τη σύγκρουση μέσα στο δημοτικό συμβούλιο.

Οι απολύσεις στους δήμους σήμαναν διάλυση ή χειροτέρευση των υπηρεσιών. Στους Παιδικούς Σταθμούς, η συνέπεια είναι περισσότερα παιδιά με λιγότερο προσωπικό. Χειρότερες συνθήκες ακόμα και στο φαγητό των παιδιών, όπως και των άπορων και των αστέγων, που επίσης κατασκευάζονται στα μαγειρεία του Βρεφοκομείου.

Για την εξυπηρέτηση των μεταναστών, η χειροτέρευση ήταν απόλυτη, από 42 άτομα έφτασαν τα 13 – στον Αγιο Παύλο, οι εργαζόμενοι είχαν καταλάβει τον χώρο για μέρες. Αν πάμε στις ελλείψεις στην καθαριότητα, η συνέπεια είναι γνωστή: όλη η Αθήνα βρωμάει.

Η «διαχείριση» του δήμου Αθήνας για τα αδέσποτα ζώα είναι ένα παράδειγμα τι σημαίνουν εργολαβίες: Εμφανίζεται μια δωρήτρια, δίνει μια εγκατάσταση, αλλά καταλήγει ότι ο δήμος της Αθήνας συμφωνεί με την Εκάτη, μια "κοινωνική συνεταιριστική επιχείρηση", να λειτουργήσει το κέντρο για τα αδέσποτα, μια συμφωνία για 120.000 ευρώ – που κατέληξε σε είκοσι απλήρωτους εργαζόμενους, τα ζώα να τρώγονται μεταξύ τους και το κέντρο να κλείνει.

Οσον αφορά στην Δημοτική Αστυνομία (που για πολύ κόσμο, ιδιαίτερα στην Αθήνα, σημαίνει πρόστιμα και ρατσιστικές επιθέσεις) η πραγματικότητα είναι ότι υπήρχαν χίλιοι εργαζόμενοι που θα μπορούσαν να έχουν άλλη αποστολή, στις κοινωνικές υπηρεσίες, στο Βοήθεια στο Σπίτι και όχι σαν ένστολοι. Συγκρουστήκαμε με τις μεθοδεύσεις να μετατραπούν σε αστυνομικό σώμα που υποστήριξαν ο Καμίνης, ο Κακλαμάνης και οι φασίστες. Καταψηφίσαμε ένα κονδύλι 1.750.000 ευρώ για ...στολές. Τώρα τον ρόλο της Δημοτικής Αστυνομίας έρχονται να αναλάβουν εταιρίες σεκιούριτι.

Λένε κάποιοι, πού θα βρεθούν τα λεφτά για όλα αυτά που ζητάτε;

Θανάσης: Αυτό είναι το βασικό ερώτημα. Δεν μπορούμε να κάνουμε τίποτα για όλα αυτά που αναφέραμε, εφόσον πχ στον Πειραιά υπάρχει το χρέος των 140 εκατομμυρίων ευρώ που δημιουργήθηκε επειδή οι κεντρικοί αυτοτελείς πόροι που θα έπρεπε να διαθέτει το κράτος ποτέ δεν δίδονταν ολοκληρωμένοι και τα τελευταία χρόνια έχουν μειωθεί σε ποσοστό 60%. Αυτό, λοιπόν, το χρέος πρέπει να διαγραφεί.

Η δημοτική αρχή ζητάει δωρεές των εφοπλιστών, γυρίζουμε πίσω στην εποχή του Συγγρού και του Ζάππα – αλλά το εφοπλιστικό κεφάλαιο δεν φορολογείται. Το εφοπλιστικό κεφάλαιο που ζει από τον Πειραιά, από το λιμάνι, από εργατικό δυναμικό του Πειραιά και βγάζει δισεκατομμύρια κέρδη, δεν μπορεί να φορολογηθεί; Να, που υπάρχουν τα λεφτά, για να μπορέσουν να βρεθούν οι πόροι για να καλυφθούν οι ανάγκες των δήμων.

Πέτρος: Η μείωση των αυτοτελών πόρων και η μείωση στο κονδύλι των επενδύσεων στο δήμο της Αθήνας είναι απόλυτη. Το χρέος του κράτους προς το δήμο ξεπερνάει τα χρέη του δήμου. Στο Δήμο Αθήνας κουβαλάμε επίσης τα δάνεια, όπως το μεγάλο δάνειο για τους Ολυμπιακούς Αγώνες που πήγε για τις φιέστες της τότε κυβέρνησης και της Μπακογιάννη. Γιατί να τον πληρώσει ο κόσμος αυτό το δάνειο; Θα έπρεπε να είχε διαγραφεί, όπως και τα υπόλοιπα.

Η μνημονιακή διαχείριση Καμίνη δεν διεκδικεί πόρους από το κράτος, λέει ότι πρέπει να πάμε στους «μεγάλους χορηγούς» και στα ΕΣΠΑ της ΕΕ. Αν θέλουμε έργα, να γίνονται με την μορφή των ΣΔΙΤ, βλέπε διόδια, και αν θέλουμε κοινωνικές υπηρεσίες με τη μορφή συνεργασιών με τα ιδρύματα Νιάρχου κοκ.

Πανηγυρίζει ο Καμίνης για ένα ΕΣΠΑ 120 εκατομμυρίων ευρώ από το οποίο τα 30 μόνο δόθηκαν στις υπηρεσίες και τα υπόλοιπα 90 πάνε για την λεγόμενη «επιχειρηματικότητα», το "rethink Athens", για την βιτρίνα της «αναζωογόνησης του ιστορικού κέντρου», της Πανεπιστημίου, με εμπορικά κέντρα, πολυκαταστήματα, μεγαλοξενοδόχους. Όλα για τους μεγαλοεπιχειρηματίες, οι υπόλοιποι να πάνε να πνιγούν.

Και έτσι για τον κόσμο μένει η φορομπηξία, τα δημοτικά τέλη πάνω στα οποία στηρίζεται κατά 70% ο προϋπολογισμός του Δήμου Αθήνας. Και η λεγόμενη «ανακατάληψη» του Κέντρου της

Αθήνας, δηλαδή η «ανακατάληψη» από τα ΜΑΤ του Συντάγματος το 2011, των ελεύθερων χώρων όπως η Αγορά της Κυψέλης, της κατάληψης της Βίλας Αμαλίας και τελευταία του Θεάτρου Εμπρός – που καταφέραμε να επιβάλλουμε στο δ.σ. ότι θα μείνει ανοιχτό.

Η φορολόγηση των εφοπλιστών, των πολυεθνικών, των τραπεζών θα έπρεπε να καλύπτει το σύνολο των αναγκών των δήμων, αυτοί θα έπρεπε να φορολογούνται και όχι οι φτωχοί, γι' αυτό λέμε κατάργηση των δημοτικών τελών, φόροι και τέλη στο κεφάλαιο και σε όσους χρησιμοποιούν τις δομές της πόλης για το κέρδος.

Τι σήμαναν για την Αθήνα και τον Πειραιά, τις γειτονιές που ντόπιοι και μετανάστες εργάτες ζουν δίπλα δίπλα, οι μάχες ενάντια στον φασισμό και τον ρατσισμό;

Θανάσης: Στην ευρύτερη περιοχή του Πειραιά είχαμε επιθέσεις από τη ναζιστική συμμορία της Χρυσής Αυγής με κορύφωση την δολοφονία του Παύλου Φύσσα. Προηγήθηκε πλήθος από καθημερινές επιθέσεις στους μετανάστες, αλλά και σε αγωνιστές-τριες της Αριστεράς την ώρα που π.χ διακινούσαν εφημερίδες στην Σωτήρος και αλλού.

Απαντήσαμε σε κάθε μια από αυτές. Απαντήσαμε, προσπαθώντας να συγκεντρώσουμε κάθε φορά όλους εκείνους που πιστεύουμε ότι αφορά η φασιστική απειλή – εργατικά σωματεία, το εργατικό κέντρο, συλλόγους εκπαιδευτικών, τον δικηγορικό σύλλογο, παίρνοντας πρωτοβουλίες, όπως την Αντιναζιστική Πρωτοβουλία στον Πειραιά.

Αυτή η μάχη συνεχίζεται και μετά τη δολοφονία Φύσσα. Η αστυνομία προστάτευσε τους χρυσαυγίτες στο Κερατσίνι όταν επιτέθηκαν στο "Ρεσάλτο". Παρά την απαγόρευση του δημοτικού συμβουλίου να «μοιράσουν τρόφιμα», η αστυνομία τους κάλυψε στο ίδιο το κέντρο του Πειραιά, ενώ απαγόρευσε στους αντιφασίστες να πάνε στην πλατεία Κοραή.

Οσον αφορά στη δημοτική αρχή, διαφημίζει σαν ένα από τα σπουδαιότερα «επιτεύγματά» της στον Πειραιά, ότι «πάταξε το παραεμπόριο», διώχνοντας τους μικροπωλητές. Αλλά αυτό βέβαια δεν καλυτέρεψε την άθλια κατάσταση των μικρών μαγαζιών που έχει να κάνει με τα μνημόνια. Πρόκειται απλά για την υιοθέτηση της ρατσιστικής ατζέντας από το επίσημο κράτος, στη συγκεκριμένη περίπτωση τη δημοτική αρχή.

Η θεωρία των «δύο άκρων» χρησιμοποιήθηκε για να χτυπήσει το κίνημα και στο δημοτικό συμβούλιο. Ο δήμαρχος Μιχαλολιάκος έβριζε φασίστες και ναζιστές τους κατοίκους που αντιστέκονταν ενάντια στην ιδιωτικοποίηση των παραλιών στα Βοτσαλάκια και την Φρεαττύδα. Είχε φτάσει να πει ναζιστές δημοτικούς συμβούλους του ΣΥΡΙΖΑ. Μετά τη δολοφονία Φύσσα, τουλάχιστον στα λόγια, καταδίκασε τους νεοναζί, αλλά μέχρι τότε όποτε φέρναμε ζήτημα για τους φασίστες στο δημοτικό συμβούλιο το απέρριπτε.

Ομως, στον Πειραιά δεν έχει περάσει η αντίληψη ότι για τα πολύ σοβαρά προβλήματα που αντιμετωπίζει ο κόσμος φταίνε οι μετανάστες. Αυτό φαίνεται από το ότι ο κόσμος έχει αγκαλιάσει τις αντιφασιστικές πρωτοβουλίες.

Πέτρος: Η μάχη για να γίνει η Αθήνα Πόλη Αντιφασιστική δόθηκε όλο αυτό το διάστημα και στο δημοτικό συμβούλιο και στους δρόμους της πόλης.

Καταφέραμε να αναδείξουμε από την πρώτη στιγμή τον φασιστικό χαρακτήρα της Χ.Α. Ο ναζιστικός χαιρετισμός του Μιχαλολιάκου στο δ.σ. Αθήνας ήταν απάντηση στην δική μας παρέμβαση, όπως αποτέλεσμα της δράσης μας ήταν και η πρώτη απόφαση του δ.σ. που καταδίκαζε την Χ.Α.

Ηρθαμε σε σύγκρουση με την πολιτική της υποτίμησης του κινδύνου των νεοναζί, όταν για παράδειγμα ο (τότε δημοτικός σύμβουλος της Χ.Α). Μιχαλολιάκος εκλέχτηκε αναπληρωτής στην Επιτροπή Ποιότητας Ζωής με την ψήφο της παράταξης του Κακλαμάνη και δέκα ψήφους της παράταξης του Καμίνη. Τότε που έλεγαν ότι ο Κωνσταντίνου και ο Μιχαλολιάκος είναι οι «δύο όψεις του ίδιου νομίσματος που ακούει στο όνομα βία».

Θυμίζουμε, επίσης ότι η παράταξη του Καμίνη προχωρώντας μαζί με τον Σγουρό και την ΕΛ.ΑΣ. στο σχέδιο «πάταξης του παραεμπορίου», στην ουσία έβαλε στο στόχαστρο τους μετανάστες – ένα δώρο στους νεοναζί της Χ.Α. που προσπάθησαν μέσα σε αυτό το πλαίσιο να νομιμοποιηθούν.

Για να τα σπάσουμε αυτά ξεδιπλώθηκε ένα ολόκληρο κίνημα. Μάχη μαζί με

Μάρτης 2011. Εργαζόμενοι στον δήμο Αθήνας προχωράνε σε κατάληψη του Δημαρχείου.

τους φοιτητές της Νομικής και της ΑΣΟΕΕ ενάντια στα πογκρόμ της αστυνομίας για το «παραεμπόριο» που οδήγησαν και στην δολοφονία του Μπουμπακάρ Ντιαέ στο Θησείο. Μάχη ενάντια στις δολοφονικές επιδρομές της Χ.Α. στις γειτονιές, με κορυφαία την κινητοποίηση έξω από το δημοτικό συμβούλιο τον Μάιο του 2011 που απέτρεψε ένα δεύτερο πογκρόμ στο κέντρο της πόλης με πρόσχημα τη δολοφονία του Μ. Καντάρη.

Μάχη, μαζί με τις κοινότητες για να μπορούν να έχουν χώρους θρησκευτικής λατρείας, όταν οι χρυσαυγίτες έκαιγαν τα τζαμιά. Μάχη ενάντια στα διεφθαρμένα αστυνομικά τμήματα που δρούσαν σε συνεργασία με την Χ.Α. Μάχη ενάντια στον περιορισμό στις άδειες μεταναστών για μαγαζιά, τότε που η χρυσαυγίτισσα Σκορδέλη εμφανίστηκε για να πει ότι «οι μετανάστες είναι κατσαρίδες».

Μάχη για να ακουστεί μέσα στο δημοτικό συμβούλιο ο λόγος των μεταναστών, να στηριχτούν οι μετανάστες της Υπατίας. Οι Ιρανοί και Αφγανοί απεργοί πείνας – που κέρδισαν τελικά το άσυλο – στα Προπύλαια.

Στήριξη του δικαιώματος στην ψήφο των μεταναστών, που πήραν ενεργητικά μέρος σε όλες αυτές τις μάχες, με συμμετοχή και στο ψηφοδέλτιό μας. Στήριξη του δικαιώματος των μεταναστών δεύτερης γενιάς στην Ιθαγένεια και της πρόσβασης των παιδιών στους παιδικούς σταθμούς. Στήριξη του Συμβουλίου Ένταξης Μεταναστών του δήμου που πήρε μια σειρά πρωτοβουλίες.

Στο δημοτικό συμβούλιο της Αθήνας, υπηρετήσαμε το να υπάρχει ενωμένη απάντηση των αντιφασιστών και είμαστε περήφανοι που αρχικά όλη η Αριστερά μαζί, με την Ανοιχτή Πόλη και την Λαϊκή Συσπείρωση δώσαμε αυτές τις μάχες και είναι τιμή μας που κερδίσαμε και το δημοτικό συμβούλιο να βγάζει πια ψηφίσματα, όπως για την καταδίκη των δολοφόνων του Σαχζάτ Λουκμάν και τη συνάντηση με τους γονείς του, την απόφαση για τις 19 Γενάρη Αθήνα Πόλη Αντιφασιστική και άλλα.

Ποια είναι η δύναμη για να μπορέσουν αυτά που προτείνετε να γίνουν πράξη; Τι ρόλο μπορούν να παίξουν οι δήμοι, οι εργαζόμενοι μέσα κι έξω από αυτούς, η ίδια Αριστερά;

Θανάσης: Το κίνημα των εργαζόμενων είναι η δύναμη που μπορεί να επιβάλλει μια άλλη διέξοδο, αλλά σε αυτήν την προσπάθεια χρειάζεται την Αριστερά να μπει μπροστά. Μια Αριστερά που να είναι αντισυνδιαχειριστική, που να βγάζει τον κόσμο στους αγώνες.

Να σπάσουμε τον φαύλο κύκλο των μνημονίων, της ΕΕ, της πληρωμής του χρέους. Να έρθουμε σε σύγκρουση με τους πυλώνες αυτής της πολιτικής, δανειστές, τοκογλύφους, ΕΕ, το κεφάλαιο που θέλει να ιδιωτικοποιήσει τα πάντα και να ανοίξει μια άλλη διέξοδος.

Γιατί, ναι μεν παλεύεις στο σήμερα για να διασώσεις ό ,τι μπορείς, αλλά ταυτόχρονα δεν αποδέχεσαι αυτόν τον φαύλο κύκλο, παλεύεις για την ανατροπή του. Σε αυτήν την προσπάθεια ζητάμε την ενεργή στήριξη για να δυναμώσει κι άλλο η Αριστερά που βάζει αυτά τα ζητήματα και έχει παίξει αυτόν τον ρόλο.

Πέτρος: Το να συντριβούν τα κόμματα που στήριξαν τις κυβερνήσεις της τελευταίας πενταετίας είναι ένας πρώτος στόχος. Αλλά η απάντηση στην πολιτική των μνημονίων δεν είναι μια νέα "αριστερή διαχείριση" στις κυβερνήσεις και τους δήμους.

Χρειάζεται να προβάλλουμε τις εναλλακτικές λύσεις της αντικαπιταλιστικής αριστεράς, τη διαγραφή του χρέους, την έξοδο από την ΕΕ, την απαγόρευση των απολύσεων, την κρατικοποίηση των τραπεζών, τον εργατικό έλεγχο.

Αυτά για μας είναι σχέδιο δράσης. Με τη δράση κερδίζονται όλα, και εκεί είναι που υπολείπονται οι υπόλοιπες δυνάμεις της Αριστεράς, που είτε καλλιεργούν την αναμονή των εκλογών είτε επικαλούνται το απώτερο μέλλον μιας άλλης κοινωνίας.

Δεν θα περιμένουμε να μετρήσουν ο Σταθάκης και ο Δραγασάκης το χρέος, να δουν πόσο επαχθές είναι και μετά να δούμε αν περισσεύει κανένα ψίχουλο για να επαναπροσληφθούν όλοι οι διαθέσιμοι στο Δημόσιο, οι απολυμένοι στη Χαλυβουργία ή αν θα ξανανοίξει η ΕΡΤ. Θα τα πετύχουμε όλα αυτά με την κινητοποίηση από τα κάτω, με τις καταλήψεις και τις απεργίες. Τις κοινωνικές υπηρεσίες θα τις επαναφέρουμε μέσα από ένα τέτοιο μαζικό πρόγραμμα δράσης. ■

19 Γενάρη 2013. Το αντιφασιστικό συλλαλητήριο που έγραψε ιστορία.

Καμιά ψήφο στους νεοναζί

19 Γενάρη 2013. Αντιφασιστική συναυλία στο Σύνταγμα.

Ο **Θανάσης Καμπαγιάννης** εξηγεί γιατί η 22 Μάρτη είναι μια μεγάλη στιγμή στη μάχη που δίνει το αντιφασιστικό κίνημα.

Οι πολιτικές εξελίξεις θα είναι ραγδαίες το έτος 2014. Αυτό είναι το κοινό μυστικό που εξηγεί τη ρευστότητα και την ένταση στο πολιτικό σκηνικό, τις απανωτές ιδρύσεις νέων κομμάτων και τα αντάρτικα ψηφοδέλτια εν όψει της διαφαινόμενης εκλογικής ήττας της Νέας Δημοκρατίας και του ΠΑΣΟΚ. Η εικόνα αυτή τείνει να καταστεί ομόφωνη στα επιτελεία όλων των κομμάτων και των κυρίαρχων ΜΜΕ. Πού βρισκόμαστε όμως όσον αφορά τον κίνδυνο των νεοναζί;

Η συζήτηση για τη φασιστική απειλή δεν έχει πάψει τα τρία τελευταία χρόνια να ταλαντεύεται από τον εφησυχασμό στον πανικό, και τανάπαλιν. Οι ίδιες φωνές που θεωρούσαν υπερβολική τη συζήτηση περί φασιστικής απειλής πριν την είσοδο της Χρυσής Αυγής στη Βουλή στις εκλογές του Μάη του 2012, έσπευσαν στη συνέχεια να αναλύσουν την ανεπίστρεπτη “φασιστικοποίηση της ελληνικής κοινωνίας”. Η αντιφασιστική έκρηξη μετά τη δολοφονία του Παύλου Φύσσα έβαλε φραγμό στην άνοδο της Χρυσής Αυγής και ανάγκασε τον Σαμαρά να φυλακίσει το Μιχαλολιάκο. Τότε ήταν που ξαναέκαναν την εμφάνισή τους οι αριστερές θεωρίες της υποτίμησης. Το ίδιο το σύστημα που αμόλυσε τους Χρυσαυγίτες, λένε αυτές οι θεωρίες, τώρα τους μαζεύει, στήνοντας μια αποπροσανατολιστική επικοινωνιακή εκστρατεία (τη “Χρυσαυγιάδα”) που μπορεί μάλιστα να απειλήσει την ίδια την Αριστερά με τη μέθοδο των δύο άκρων. Ο αντιφασισμός ξαναπέκτησε έτσι τη ρετσινιά του “αποπροσανατολισμού” και η Χρυσή Αυγή θεωρήθηκε καμένο χαρτί. Κι όμως, οι εξελίξεις είναι πάντοτε πιο πλούσιες από αυτές τις απλουστευτικές θεωρίες.

Είμαστε σήμερα αντιμέτωποι με μια σύνθετη συγκυρία: από τη μία η απονομιμοποίηση της Χρυσής Αυγής έχει φτάσει στο σημείο που οι δικαστές του Αρείου Πάγου έστειλαν στη Βουλή πρόταση για άρση της ασυλίας όλων των βουλευτών της, ανοίγοντας το δρόμο στην απαγόρευση της οργάνωσης με την παρούσα νομική μορφή της. Από την άλλη, οι νεοναζί κάνουν εμφανείς κινήσεις ανασυγκρότησης μετά τις σφαλιάρες που δέχτηκαν από το αντιφασιστικό κίνημα. Ειδικά η επανεμφάνισή τους στη Νίκαια, η επιστροφή τους – κυριολεκτικά – στον τόπο του εγκλήματος (στο σημείο δολοφονίας του Φύσσα στο Κερατσίνι), έχει έναν υψηλό πολιτικό συμβολισμό. Η εξήγηση αυτών των αντιφατικών διεργασιών γεννάει πλήθος ερωτημάτων. Είναι αυτό το κουβάρι που πρέπει να ξετυλίξουμε αν θέλουμε να καθορίσουμε με επιτυχία τα καθήκοντα των αντιφασιστών.

Η ποινική δίωξη των νεοναζί

Η δικαστική εξουσία έχει το δικό της μερίδιο στην ανοχή και τη συγκάλυψη της δράσης των νεοναζί την τελευταία τριακονταετία. Είναι αλήθεια ότι η αστυνομία κατέχει τα πρωτεία της συγκάλυψης, γεγονός που σήμαινε ότι οι περισσότερες περιπτώσεις φασιστικής και ρατσιστικής βίας απλά δεν έφταναν ποτέ στα δικαστήρια. Ωστόσο, και η δικαιοσύνη έπαιξε τον δικό της ιδιαίτερο ρόλο.

Το χαρακτηριστικότερο παράδειγμα

Οι γονείς του Σαχζάτ Λουκμαν έξω από το Κακουργοδικείο.

που έχει αναδειχθεί το τελευταίο διάστημα είναι το περίφημο "ρατσιστικό κίνητρο", η επιβαρυντική περίσταση που έχει νομοθετηθεί από το 2008 στον Ποινικό Κώδικα (στο άρθρο 79) για εγκλήματα που λαμβάνουν χώρα εξαιτίας του χρώματος, της εθνότητας, του θρησκεύματος ή του σεξουαλικού προσανατολισμού του θύματος. Είναι εντυπωσιακό ότι από το 2008 μέχρι το 2013, κανένας δικαστής δεν είχε κάνει ουδέποτε χρήση της συγκεκριμένης διάταξης! Κι αυτό σε μια περίοδο δραματικής αύξησης της ρατσιστικής και φασιστικής βίας, ομολογημένης από το ίδιο το ελληνικό κράτος. Κορωνίδα της ανοχής προς τους νεοναζί από την πλευρά της δικαστικής εξουσίας αποτελεί το γεγονός ότι ο Άρειος Πάγος ανακήρυσσε πάντοτε τα ψηφοδέλτια της Χρυσής Αυγής στις εκάστοτε εκλογές, δίνοντάς της έτσι το προκάλυμμα του "νόμιμου πολιτικού κόμματος".

Οι αστοί συνταγματολόγοι συνήθως παινεύονται για τη "διάκριση των εξουσιών" και την "ανεξαρτησία της δικαιοσύνης" που είναι χαρακτηριστικά των αστικών κοινοβουλευτικών δημοκρατιών. Δυστυχώς, η εξέλιξη της δίωξης της Χρυσής Αυγής δεν επιβεβαιώνει αυτή την ανεξαρτησία. Για όσο διάστημα το πολιτικό σύστημα, οι κυβερνήσεις και οι κρατικοί μηχανισμοί συγκάλυπταν τα εγκλήματα των νεοναζί, δεν βρέθηκε ούτε ένας εισαγγελέας να ασκήσει αυτεπάγγελτη δίωξη και να συσχετίσει την πληθώρα των φασιστικών εγκλημάτων για τα οποία βοούσαν οι καταγγελίες. Χρειάστηκε η επίσημη άρση της ασυλίας των νεοναζί από την κυβέρνηση, που σηματοδοτήθηκε από την αποστολή των 32 δικογραφιών από τον Δένδια στον εισαγγελέα του Αρείου Πάγου, προκειμένου να ξεκινήσει η σχετική ποινική δίωξη. Η κυβέρνηση της Νέας Δημοκρατίας αναγκάστηκε να εγκαταλείψει τους σχεδιασμούς κεντρικοπολιτικής αξιοποίησης μιας "σοβαρότερης" Χρυσής Αυγής μετά την αντιφασιστική έκρηξη του Σεπτέμβρη, με συνέπεια τις χειροπέδες στους αρχηγούς των νεοναζί. Το γεγονός αυτό ωστόσο δεν σημαίνει ότι η κίνηση της δικαστικής εξουσίας και η εξέλιξη της ποινικής δίωξης δεν έχει τη δική της αυτονομία. Κάθε άλλο.

Η δίωξη ξεκίνησε αρχικά με το πόρισμα του αντεισαγγελέα του Αρείου Πάγου Χαράλαμπου Βουρλιώτη και με τις εξής υποθέσεις: 1. Την κατηγορία για εγκληματική οργάνωση κατά των έξι βουλευτών της Χρυσής Αυγής εκ των οποίων οι τρεις προφυλακίστηκαν (Μιχαλολιάκος, Παππάς, Λαγός) και οι τρεις αφέθηκαν ελεύθεροι (Κασιδιάρης, Παναγιώταρος, Μίχος). Για συμμετοχή στην εγκληματική οργάνωση κλήθηκαν και απολογήθηκαν άλλα 26 άτομα. 2. Την ανθρωποκτονία του Παύλου Φύσσα στο Κερατσίνι με κατηγορούμενο τον Ρουπακιά και άλλους τέσσερις συνεργούς. 3. Την επίθεση στα μέλη του ΠΑΜΕ στο Πέραμα, με βασικό κατηγορούμενο τον Πανταζή. Και 4. την επίθεση κατά των Αιγύπτιων αλιεργατών στο Πέραμα από μέλη της Χρυσής Αυγής τον Ιούνιο του 2012 (με βασικό οργανωτή πάλι τον Πανταζή). Στις 17 του Οκτώβρη 2013, ορίστηκαν ως ανακρίτριες για τη συνέχιση της ανάκρισης οι εφέτες Ιωάννα Κλάπα-Χριστοδουλέα και Μαρία Δημητροπούλου-Ανδρεάδου.

Ήδη, πριν την αρχή της δίωξης, υπήρχε ανοιχτή η συζήτηση για το αν θα έπρεπε να υποστηριχτεί ως αίτημα του αντιφασιστικού κινήματος η νομική απαγόρευση της Χρυσής Αυγής. Συνυφασμένο με αυτό το ερώτημα ήταν κι ένα δεύτερο: η εγκληματική οργάνωση για την οποία κατηγορούνται ο Μιχαλολιάκος και οι υπόλοιποι είναι η ίδια η Χρυσή Αυγή ή μια ξεχωριστή οργάνωση στο εσωτερικό της; Όπως υποστηρίζαμε όσοι δεν υιοθετούσαμε σ' αυτή τη φάση το "εκτός νόμου" σαν σύνθημα, η εξέλιξη της ποινικής δίωξης κατά των νεοναζί, αν διενεργούνταν τυπικά, θα έλυνε αυτά τα ερωτήματα. Το πόρισμα που έστειλαν στη Βουλή οι δύο ανακρίτριες για την άρση της ασυλίας των υπόλοιπων εννιά βουλευτών της Χρυσής Αυγής (οι Γερμενής, Ηλιόπουλος, Μπούκουρας είναι ήδη προφυλακισμένοι) έκανε ακριβώς αυτό.

Η ανάκριση δεν έμεινε μόνο στον Φύσσα, την επίθεση στο ΠΑΜΕ και στους Αιγύπτιους αλιεργάτες, αλλά επεκτάθηκε: στα τάγματα εφόδου του Αγίου Παντελεήμονα και της Πλατείας Αμερικής, στις επιθέσεις σε στέκια ("Συνεργείο" στην Ηλιούπολη και "Αντίπνοια" στα Πετράλωνα), σε αντιφασίστες (επίθεση σε μαθητή στο Παλιό Φάληρο και σε συναυλία στην Καλλιθέα), σε αριστερούς (προεκλογική επίθεση στο μέλος του ΚΚΕ στην Αγία Παρασκευή), σε μετανάστες (τζαμιά, πογκρόμ σε Αθήνα και επαρχία, δολοφονία Λουκμάν).

Από την έρευνα αυτή, που δεν έχει ολοκληρωθεί ακόμα, προέκυψε πέραν πάσης αμφιβολίας, ότι η Χρυσή Αυγή δεν είναι ένα κόμμα που στο εσωτερικό του δρα μια εγκληματική συμμορία, αλλά μια εγκληματική συμμορία με τον μανδύα ενός πολιτικού κόμματος. Ο χαρακτήρας της εγκληματικής οργάνωσης είναι άμεσα συνυφασμένος με τη ναζιστική ιδεολογία: στόχος των ναζί δεν είναι η πολιτική πειθώ, αλλά η οργάνωση βίαιων ταγμάτων εφόδου που θα ελέγχουν μέσω τρόμου τις γειτονιές, δίνοντας έτσι τη δυνατότητα στους αρχηγούς τους να διαπραγματευτούν με την κυρίαρχη τάξη την εκχώρηση της εξουσίας, σε συνθήκες ακραίας πολιτικής κρίσης και κοινωνικής πόλωσης.

Φυσικά, το συμπέρασμα αυτό φέρνει σε αμηχανία και σε αδιέξοδο το αστικό πολιτικό σύστημα, το οποίο ενέκρινε την ανεμπόδιστη λειτουργία μιας συμμο-

ρίας με τη μορφή “νόμιμου πολιτικού κόμματος”, επιτρέποντάς της μάλιστα την είσοδο στη Βουλή! Έκφραση αυτής της αμηχανίας ήταν η ίδια η αποστολή της υπόθεσης Χρυσή Αυγή στον εισαγγελέα, το πέταγμα δηλαδή της μπάλας από την εκτελεστική στη δικαστική εξουσία. Οι εξελίξεις των οποίων είμαστε τώρα μάρτυρες δεν αποτελούν την ολοκλήρωση μιας “μεθόδευσης απαγόρευσης της Χρυσής Αυγής” (όπως υποστηρίζουν οι νεοναζί και ανόητα επανέλαβε στη Βουλή ο Βούτσης), αλλά την επιστροφή της καυτής πατάτας από τη δικαστική εξουσία στο Κοινοβούλιο. Οι δικαστές του Αρείου Πάγου θα έχουν σε λίγες βδομάδες την υποχρέωση να ανακηρύξουν (ή όχι) τη Χρυσή Αυγή ως ένα νόμιμο πολιτικό συνδυασμό που θα λάβει μέρος στις ευρω-εκλογές. Η αποστολή του πορίσματος Κλάπα-Δημητροπούλου στη Βουλή πετάει την ευθύνη αυτής της απόφασης πίσω στην κυβέρνηση και τους βουλευτές. Δεν είναι κομμάτι της πρωτοβουλίας του Σαμαρά, αλλά πικρός καρπός του εξαναγκασμού του.

Γι’ αυτούς ακριβώς τους λόγους, η ψηφοφορία για την άρση της ασυλίας των υπόλοιπων βουλευτών της Χρυσής Αυγής δεν είναι δεδομένη. Εκτός από το ΠΑΣΟΚ και τη ΔΗΜΑΡ που αυτή τη στιγμή συνθλίβονται και θα ψηφίσουν εύκολα ναι, όλα τα υπόλοιπα κόμματα θα αντιμετωπίσουν δυσκολίες. Βέβαια, μια αρνητική ψήφος στο αίτημα των ανακριτριών μοιάζει αδιανόητη, ειδικά για την κυβέρνηση που έχει επιδιώξει να πιστωθεί τη δίωξη των νεοναζί. Ωστόσο η κατάρρευση της Νέας Δημοκρατίας σημαίνει ότι πολλοί βουλευτές της αλληθωρίζουν προς άλλες κατευθύνσεις: το παράδειγμα Τζιτζικώστα που αρνήθηκε να συμμορφωθεί στην απομόνωση της Χρυσής Αυγής στην παρέλαση της 28ης Οκτωβρίου και τώρα κατεβαίνει ως αντάρτης στην περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας (στην καρδιά της επιρροής της Νέας Δημοκρατίας) δεν είναι μοναδικό.

Ανάλογα προβλήματα (αν και άλλης φύσης) θα αντιμετωπίσει ο ΣΥΡΙΖΑ. Η ηγεσία του δείχνει να φοβάται ότι θετική ψήφος στο αίτημα των ανακριτριών θα σημάνει απαγόρευση της συμμετοχής της Χρυσής Αυγής στις ευρωεκλογές και, κατά συνέπεια, εκλογική ενίσχυση της Νέας Δημοκρατίας. Στελέχη του ΣΥΡΙΖΑ συμμερίζονται αυτή τη συλλογιστική και επιπρόσθετα θέλουν να αποφύγουν κάθε κίνηση που θα εντάσσει τον ΣΥΡΙΖΑ σε ένα “συνταγματικό τόξο” με τα κόμματα του Μνημονίου (στρατηγική με την οποία παίζει η ηγεσία Τσίπρα).

Απεναντι σ’ αυτές τις εξελίξεις, το αντιφασιστικό κίνημα πρέπει να έχει τα δικά του αιτήματα και τη δική του στρατηγική: η Χρυσή Αυγή είναι μια εγκληματική οργάνωση και όχι άλλο ένα νόμιμο πολιτικό κόμμα. Όλοι οι ηγέτες της (και σ’ αυτή την κατηγορία περιλαμβάνουμε αυτονόητα τους βουλευτές της) πρέπει να μπουν φυλακή: όχι μόνο γνώριζαν τη δράση των ταγμάτων εφόδου, αλλά την διεύθυναν και την οργάνωναν ενεργητικά (όπως φαίνεται χαρακτηριστικά από τις αποκαλύψεις για την δράση του Λαγού). Απο ’κεί και πέρα, στη δικαιοσύνη θα πρέπει να λογοδοτήσουν όσα μέλη της Χρυσής Αυγής συμμετείχαν σε εγκληματικές πράξεις. Σε όσους θέτουν “ρητορικά ερωτήματα” για το αν συνιστά συμμετοχή σε εγκληματική οργάνωση η επίσκεψη των γραφείων της, κλπ, έχουμε να απαντήσουμε: όποιος έπαιξε με μαχαίρια, όποιος σήκωσε χέρι σε βάρος μεταναστών ή αντιφασιστών, όποιος βγήκε τη νύχτα με ρόπαλα και στιλέτα, θα πρέπει να δικαστεί και να πάει φυλακή. Οι πράξεις είναι ο απόλυτος γνώμονας μιας ποινικής δίωξης. Για τα μέλη της Χρυσής Αυγής δεν διεκδικούμε τίποτα περισσότερο αλλά και τίποτα λιγότερο.

12 Δεκέμβρη 2013. Έξω από την Ευελπίδων στη δίκη της Εργατικής Αλληλεγγύης.

Η επιστροφή των νεοναζί στο δρόμο

Όπως και να εξελιχθούν τα πράγματα στη Βουλή και τα δικαστήρια, η τύχη των νεοναζί θα κριθεί τελικά στο δρόμο. Αυτή ήταν η βασική αποτυχία τους από τον Μάη του 2012 μέχρι τον Σεπτέμβρη του 2013: η αδυναμία να μετατρέψουν τους ψηφοφόρους σε μαζικό αντιδραστικό κίνημα υπό τον έλεγχό τους. Γι’ αυτό και η οργανωμένη επίθεση που εξαπέλυσαν τον Σεπτέμβρη του 2013 με τους τραμπουκισμούς στο Μελιγαλά, την τρομοκρατική ενέδρα στους συνδικαλιστές τους ΠΑΜΕ και τη δολοφονία του Φύσσα, αποδείχτηκε φούσκα. Αυτή είναι και η αδυναμία που πάνε να θεραπεύσουν σήμερα ανασυγκροτώντας τις δυνάμεις τους στις γειτονιές.

Το γεγονός ότι υπάρχει οργανωμένο σχέδιο επιστροφής στο δρόμο είναι αναμφισβήτητο και δεν έχει να κάνει με κάποιες αυτόνομες πρωτοβουλίες. Αντιπαραθέσεις στο εσωτερικό της Χρυσής Αυγής έχουν βέβαια ανοίξει πολλές, όπως συμβαίνει σε όλα τα φασιστικά κόμματα ανάμεσα στους πιο “μετριοπαθείς” και πιο “εξτρεμιστές” αρχηγούς τους. Ωστόσο, η οργανωμένη επιστροφή στο δρόμο είναι αυτή τη στιγμή μια κοινή στρατηγική όλων. Η Χρυσή Αυγή παίζει όλα τα λεφτά της σε ένα καλό εκλογικό αποτέλεσμα που θα τη νομιμοποιήσει εκ νέου, έχοντας πλέον κάνει γνωστή εκ των προτέρων την εγκληματική δράση στους ψηφοφόρους της. Για να κάνει όμως εκλογική καμπάνια, χρειάζεται να ξαναστήσει στα πόδια τους τα τάγματα εφόδου.

Έτσι, οι νεοναζί δεν αρκούνται στις κεντρικές συγκεντρώσεις τους στο Σύνταγμα και στο μνημείο των Ιμίων, αλλά επιχειρούν εφόδους στις γειτονιές, όπως το έκαναν στο Κερατσίνι. Η επίθεση στο αναρχικό στέκι Ρεσάλτο ήταν

μια τέτοια ενέργεια, με χαρακτηριστικό της ότι στο τάγμα εφόδου συμμετείχε αυτοπροσώπως ο βουλευτής Πειραιά Νίκος Κούζηλος.

Πολύς κόσμος αναρωτιέται: πώς γίνεται να ανασυγκροτούνται οι φασίστες; Και γιατί διατηρούν τα ποσοστά τους μετά την δολοφονία του Φύσσα που είναι πλέον γνωστή σε όλους; Βασικό στοιχείο κάθε αντιφασιστικής καμπάνιας πρέπει να είναι η αποκάλυψη των νεοναζί σαν αυτό που πραγματικά είναι: όχι "αγανακτισμένοι πατριώτες", αλλά μαχαιροβγάλτες τραμπούκοι, οπαδοί του Χίτλερ και του Ολοκαυτώματος. Ωστόσο, η αποκάλυψη αυτή δεν είναι το τέλος της αντιφασιστικής καμπάνιας, αλλά μόνο η αρχή της. Κι αυτό γιατί οι φασίστες γεννιούνται και δυναμώνουν ως αποτέλεσμα της δυναμικής του ίδιου του συστήματος και όχι ως παρέκκλισή του. Αυτή η δυναμική είναι ακόμα πιο έντονη σε περιόδους κρίσης. Όχι μόνο για τον αυτονόητο λόγο ότι η κρίση δημιουργεί το ανθρώπινο υλικό που θα επανδρώσει τον φασισμό: τους κατεστραμμένους μικροαστούς, τους απελπισμένους άνεργους, τους ανοργάνωτους εργάτες, τους φτωχούς, κλπ. Αλλά γιατί η πολιτική διαχείριση της κρίσης από τους θεσμικούς παίχτες ευνοεί τη δράση των φασιστών, όσο και αν λεκτικά την "καταγγέλλει".

Στην περίπτωσή μας, η πολιτική αυτή διαχείριση έχει όνομα και λέγεται ρατσισμός. Η κυβέρνηση Σαμαρά-Βενιζέλου συνεχίζει τη ρατσιστική πολιτική, νομιμοποιώντας έτσι την ατζέντα της Χρυσής Αυγής: κρατικές δολοφονίες στο Αιγαίο και τον Έβρο, με αποκορύφωμα το Φαρμακονήσι, στρατόπεδα συγκέντρωσης στις πόλεις, Ξένιος Δίας και αστυνομικά πογκρόμ στο κέντρο της Αθήνας, αφαίρεση πολιτικών δικαιωμάτων από όσους μετανάστες τα διέθεταν, συνέχιση της πολιτικής της παρανομίας. Όσο αυτός ο κρατικός ρατσισμός συνεχίζεται, οι φασίστες θα ανασυγκροτούνται. Σημαντικό ρόλο στη συντήρηση της Χρυσής Αυγής παίζει ακόμα η πολιτική της κυβέρνησης απέναντι στα σώματα ασφαλείας. Η δολοφονία Φύσσα είχε δώσει την αφορμή για μια περιορισμένη σκούπα στους αστυνομικούς που συνεργάζονται με τους νεοναζί. Μόλις όμως υποχώρησε η δημοσιότητα, ο Δένδιας έκανε γρήγορα βήματα πίσω από κάθε υπόνοια κάθαρσης. Αυτές οι κινήσεις στέλνουν σήματα στα κοινωνικά στηρίγματα των φασιστών ότι η Χρυσή Αυγή είναι κάθε άλλο παρά τελειωμένη.

Η σημαντικότερη τελικά αιτία ανασυγκρότησης της Χρυσής Αυγής είναι η συνεχιζόμενη κρίση του πολιτικού συστήματος, αποτέλεσμα της αποτυχίας διεξόδου από την οικονομική κρίση. Η Νέα Δημοκρατία αντιμετωπίζει το 2014 την αποσάρθρωση που γνώρισε το ΠΑΣΟΚ το 2011-2012. Αυτή η ρευστοποίηση του βασικού πυλώνα της δεξιάς πολυκατοικίας ποτίζει τις ξεραμένες ρίζες των νεοναζί. Γι' αυτό το λόγο, η φασιστική απειλή εξακολουθεί να είναι ενεργή και οι εκτιμήσεις που την ήθελαν παρελθόν μετά τις κινήσεις Σαμαρά-Δένδια είναι λαθεμένες. Το αντιφασιστικό κίνημα εξακολουθεί να έχει πολύ δρόμο μπροστά του για να απενεργοποιήσει το ναζιστικό κίνδυνο.

Σημαντικές αιχμές

Η ΚΕΕΡΦΑ έπαψε ευτυχώς, μετά τις εκλογές του Μάη-Ιούνη 2012 και σίγουρα μετά τη δολοφονία Φύσσα, να είναι μια μοναχική φωνή ανάδειξης της φασιστικής απειλής. Πλέον το αντιφασιστικό κίνημα είναι κατά πολύ ευρύτερο. Ωστόσο, η εμπειρία δείχνει ότι η ύπαρξη ενός κέντρου πολιτικών και κινηματικών πρωτοβουλιών που δεν αρκείται στις αντιφασιστικές κορυφώσεις αλλά έχει διάρκεια, βάθος και στρατηγική είναι ανεκτίμητη. Έτσι και τώρα, οι αιχμές που θέτει η ΚΕΕΡΦΑ για όλο το αντιφασιστικό κίνημα είναι σημαντικές:

α. Στην κεντρική πολιτική συζήτηση που θα ανοίξει τις επόμενες βδομάδες για την άρση της ασυλίας όλων των βουλευτών της Χρυσής Αυγής, το κίνημα πρέπει να παρέμβει αποφασιστικά. Η Χρυσή Αυγή είναι μια ναζιστική εγκληματική συμμορία. Οι ηγέτες της πρέπει να κλειστούν στη φυλακή, τα μέλη της πρέπει να λογοδοτήσουν για τις εγκληματικές τους πράξεις. Κρίσιμη θα είναι η εξέλιξη όχι μόνον της σχετικής ψηφοφορίας, αλλά και των εκκρεμών στα δικαστήρια υποθέσεων. Το τι θα γίνει στη δίκη των δολοφόνων του Σαχζάτ Λουκμάν, των φασιστών που έκαψαν το κουρείο στη Μεταμόρφωση, του πυρηνάρχη της Δράμας Μπαντέμη για την επίθεση στο Μεταξουργείο, του τάγματος εφόδου που αποπειράθηκε να σκοτώσει τους Αφγανούς στον Άγιο Παντελεήμονα, είναι κρίσιμο για την εξέλιξη συνολικά της δίωξης των νεοναζί. Η παρουσία του αντιφασιστικού κινήματος σ' αυτές τις δίκες, με κάθε δυνατό τρόπο, δεν αποτελεί υπόκλιση στην αστική νομιμότητα, τουναντίον εκδηλώνει τη δυσπιστία μας απέναντι στο κράτος και τους μηχανισμούς του. Κάθε νίκη σ' αυτές τις υποθέσεις θα είναι του κινήματος, όχι της "δικαιοσύνης".

β. Η 22 Μάρτη είναι μια καταπληκτική ευκαιρία για ολόκληρο το αντιφασιστικό και αντιρατσιστικό κίνημα να ξεδιπλώσει την ατζέντα του. Η απονομιμοποίηση της Χρυσής Αυγής δεν θα γίνει στους διαδρόμους της Βουλής ούτε στα δικαστήρια, αλλά στους δρόμους, τις πλατείες και τους εργατικούς χώρους. Το γεγονός ότι η μέρα αυτή είναι διεθνής δίνει ακόμα περισσότερους λόγους για να διαδηλώσουμε: απέναντι στην ανησυχητική άνοδο του φασισμού από τις χώρες της ΕΕ μέχρι την Ουκρανία, η απάντηση μπορεί να είναι μόνο διεθνιστική και εργατική. Αυτό θα είναι το μήνυμα μιας πετυχημένης 22 Μάρτη. Η συνέχεια της αντιφασιστικής καμπάνιας θα είναι το μπλοκάρισμα στην πράξη κάθε δυνατότητας των νεοναζί να διεξάγουν "προεκλογική εκστρατεία". Κάθε ψήφος στη Χρυσή Αυγή είναι μετά τη δολοφονία του Φύσσα ένα μαχαίρι στα χερια των ναζί.

γ. Όσο κι αν δυσκολεύει κομμάτια της Αριστεράς, η επιμονή στον αντιρατσισμό και η πάλη για τα δικαιώματα των μεταναστών είναι πλέον προϋπόθεση ύπαρξης για το αντιφασιστικό κίνημα. Η ΚΕΕΡΦΑ έχει στο παρελθόν δεχτεί "φιλικές" συμβουλές να υποστείλει τον αντιρατσισμό στα πλαίσια ενός ευρύτερου αντιφασιστικού μετώπου. Τώρα που ο Δένδιας και ο Βορίδης υποδύονται τους "αντιναζιστές", η συμβουλή μας σε όλους τους αντιφασίστες είναι να εντάξουν μαχητικά τα αιτήματα του αντιρατσιστικού κινήματος σε κάθε τους δράση: νόμιμοι όλοι οι μετανάστες και οι πρόσφυγες, ιθαγένεια στα παιδιά, κλείσιμο των στρατοπέδων συγκέντρωσης και της FRONTEX, ίσα πολιτικά και κοινωνικά δικαιώματα για όλους.

Τέλος – κι αυτό δεν είναι απλά καθήκον του αντιφασιστικού κινήματος – η μάχη που δίνουμε είναι συνολική. Δεν εχουμε να πετύχουμε μόνο την εξαφάνιση της ναζιστικής πανούκλας. Έχουμε να εξασφαλίσουμε ότι το αποτέλεσμα της μάχης αυτής θα είναι βοηθητικό στον μεγάλο πόλεμο που δίνει η εργατική τάξη, και στην Ελλάδα και διεθνώς, για τη δικιά της εναλλακτική λύση απέναντι στην κρίση του συστήματος. Γι' αυτό πλάι στο αντιφασιστικό κίνημα οικοδομούμε την αντικαπιταλιστική Αριστερά που είναι απαραίτητη για μια τέτοια συνολικότερη λύση. ■

Διαδήλωση στο Κίεβο

Ούτε Ουάσινγκτον, ούτε Μόσχα

Ο **Σωτήρης Κοντογιάννης** περιγράφει τις μάχες που έχει να δώσει ο κόσμος που ανέτρεψε τον Γιανουκόβιτς.

Στην Ουκρανία διαπλέκονται σήμερα τρεις βασικές αναμετρήσεις: μια γεωπολιτική, με αντιπάλους την Ευρωπαϊκή Ένωση και τις ΗΠΑ από τη μια και την Ρωσία από την άλλη. Μια πολιτική ανάμεσα στις διαφορετικές πτέρυγες των Ολιγαρχών για τον έλεγχο της εξουσίας. Και μια κοινωνική, με κεντρικούς πρωταγωνιστές τους εργάτες και τους φτωχούς, τις γυναίκες και τους άντρες, τους νέους και τους ηλικιωμένους, όλους αυτούς που με την επιμονή τους και την αυτοθυσία τους ανέτρεψαν τη μισητή εξουσία του προέδρου Βίκτορ Γιανουκόβιτς. Από την έκβαση αυτών των αναμετρήσεων θα εξαρτηθεί το μέλλον όχι μόνο της ίδιας της Ουκρανίας αλλά ίσως και ολόκληρου του κόσμου.

Η ολοκλήρωση του Ψυχρού Πολέμου

Η διαμάχη ανάμεσα στη Δύση και τη Ρωσία πήρε μια νέα τροπή τις τελευταίες μέρες του Φλεβάρη με την επέμβαση των ρωσικών δυνάμεων στην Κριμαία. Η επέμβαση ξεκίνησε με την κατάληψη, από πάνοπλους κομάντος του τοπικού κοινοβουλίου τα ξημερώματα της Πέμπτης 27/2/2014. Αφού ύψωσε την Ρωσική σημαία στην ταράτσα του κτιρίου, το κοινοβούλιο (που συνεδρίασε υπό την "προστασία" των κομάντος), καθαίρεσε τον εκλεκτό του Κιέβου (Ανατόλι Μοχιλίοφ το όνομά του) από τη θέση του πρωθυπουργού, διόρισε στην θέση του έναν φιλορώσο, τον Σεργκέι Αξιόνοφ, και προκήρυξε δημοψήφισμα για την αυτονόμηση της Κριμαίας από την Ουκρανία.

Το πρώτο πράγμα που έκανε ο Αξιόνοφ, μόλις κάθισε στο πρωθυπουργικό γραφείο, ήταν να απευθύνει *"έκκληση στον Ρώσο Πρόεδρο Βλαντιμίρ Πούτιν να βοηθήσει στη διατήρηση της ειρήνης και της ηρεμίας στα εδάφη της Κριμαίας"*. Λίγες ώρες αργότερα οι ρωσικές δυνάμεις απλώθηκαν σε ολόκληρη τη χερσόνησο: το αεροδρόμιο της Συμφερούπολης, της πρωτεύουσας, έκλεισε, οι πτήσεις ακυρώθηκαν, οι δρόμοι που συνδέουν την Κριμαία με την υπόλοιπη Ουκρανία σφραγίστηκαν και οι τηλεφωνικές επικοινωνίες διακόπηκαν.

Οι κομάντος δεν έφεραν κανένα διακριτικό στις στολές τους. Η ίδια η Ρωσία ισχυρίζεται ότι είναι "πατριώτες", απόστρατοι του Ουκρανικού στρατού και της Ουκρανικής αστυνομίας που εξεγείρονται ενάντια στη νέα "φασιστική" κυβέρνηση του Κιέβου. Κανένας, όμως, δεν έχει την παραμικρή αμφιβολία ότι πρόκειται για ρωσικές δυνάμεις. Και αν είχε, αυτές διαλύθηκαν την επομένη (Σάββατο 1/3/2014) όταν το ρωσικό κοινοβούλιο έδωσε, ομόφωνα, την εξουσιοδότησή του στον Πούτιν να στείλει, όταν και εφόσον χρειαστεί, στρατεύματα στην γειτονική Ουκρανία. *"Για πρώτη φορά από τον πόλεμο ανάμεσα στη Ρωσία και τη Γεωργία το 2008"*, γράφει η εφημερίδα Financial Times, *"το φάντασμα του πολέμου ορθώνεται και πάλι πάνω από την Ευρώπη"*.

Η επέμβαση σήμανε συναγερμό στη Δύση. Η Βρετανία ζήτησε έκτακτη σύγκληση του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ. Η Κάθριν Άστον, η υπεύθυνη για ζητήματα εξωτερικής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης, συγκάλεσε μια επείγουσα σύσκεψη των υπουργών Εξωτερικών των 28 χωρών μελών. Η Λιθουανία, μια χώρα που ανήκε μέχρι το 1989 στο

Διαδηλωτές της «Αριστερής Αντιπολίτευσης» με πανό για δωρεάν υγεία, παιδεία και στέγαση.

ανατολικό μπλοκ και τώρα είναι μέλος του ΝΑΤΟ επικαλέστηκε το Άρθρο 4 της συμμαχίας για να συγκαλέσει μια συνεδρίαση έκτακτης ανάγκης του ανωτάτου του διπλωματικού συμβουλίου – κάτι που μπορεί να κάνει μια χώρα όταν αισθάνεται ότι απειλείται από μια ξένη δύναμη. Ο πρόεδρος Ομπάμα κατηγόρησε τη Ρωσία για *"παραβίαση του διεθνούς δικαίου"*, την προειδοποίησε ότι *"θα υπάρξει κόστος"* αν προχωρήσει, ενώ στην τηλεφωνική επικοινωνία του με το Κρεμλίνο *"ζήτησε την επιστροφή των ρωσικών δυνάμεων στις βάσεις τους στην Κριμαία και κάλεσε τον ρώσο Πρόεδρο να σταματήσει 'κάθε ανάμειξη' σε άλλες περιοχές της Ουκρανίας"*. Ο Τζον ΜακΚέιν, ο σκληροπυρηνικός Ρεπουμπλικανός αντίπαλος του Ομπάμα στις προεδρικές εκλογές του 2008 ζήτησε όχι μόνο οικονομικές κυρώσεις αλλά και την επαναφορά του παλιού σχεδίου του Μπους για την εγκατάσταση "αντιπυραυλικής ασπίδας" στο έδαφος της Τσεχίας.

Στην πραγματικότητα, όμως, η Δύση, παρά τους βρυχηθμούς, βρίσκεται σε αδύναμη θέση: αυτό φάνηκε το 2008 με την κρίση στη Γεωργία. Και φάνηκε ξανά ανάγλυφα το περασμένο καλοκαίρι όταν ο Ομπάμα αναγκάστηκε να εγκαταλείψει τα σχέδια για επέμβαση στη Συρία και να συμβιβαστεί με τη ρωσική πρόταση "ειρηνικής" επίλυσης της κρίσης, μέσα από την συνδιαλλαγή με το καθεστώς του Άσαντ.

Η Ουκρανία έχει ιδιαίτερη γεωπολιτική σημασία για τη Ρωσία: είναι η τελευταία σημαντική "σφαίρα επιρροής" που της έχει απομείνει από την παλιά Σοβιετική Αυτοκρατορία. Η Δύση απέσπασε σταδιακά, μετά την ήττα της Ρωσίας στον Ψυχρό Πόλεμο το 1989-90, άλλοτε με πόλεμο, άλλοτε μέσα από τη διπλωματία, τις περισσότερες από τις παλιές της ευρωπαϊκές "κτήσεις". Ο Πούτιν, όμως, δεν θα αφήσει τόσο εύκολα την Ουκρανία να χαθεί: χωρίς την Ουκρανία και την ναυτική βάση στη Σεβαστούπολη η Ρωσία θα πάψει να είναι "μεγάλη δύναμη". Για να "πάρει" την Ουκρανία η Δύση πρέπει να είναι προετοιμασμένη να βυθίσει την ανθρωπότητα ολόκληρη σε έναν "μεγάλο πόλεμο". Ούτε οι ΗΠΑ, όμως, ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι, μετά το φιάσκο στο Ιράκ και το Αφγανιστάν, σε θέση σήμερα να σκεφτούν καν ένα τέτοιο ενδεχόμενο.

100 ολιγάρχες μοιράζονται μεταξύ τους μια περιουσία που πλησιάζει το 40% του ΑΕΠ της χώρας

Το "ατού" της Δύσης στη διαμάχη της με τη Ρωσία γύρω από την Ουκρανία είναι η οικονομία. Οι ηγέτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης προσπάθησαν τους προηγούμενους μήνες να αξιοποιήσουν τις οικονομικές δυσκολίες που αντιμετωπίζει η Ουκρανία – βρίσκεται στα πρόθυρα της χρεοκοπίας – για να αυξήσουν την επιρροή τους. Ο Γιανουκόβιτς ήταν τον Οκτώβρη έτοιμος να υπογράψει τη συμφωνία σύνδεσης με την Ευρωπαϊκή Ένωση – τη συμφωνία για την ένταξη της Ουκρανίας στον "Ανατολικό Συνεταιρισμό" – με την προσδοκία όχι μόνο των στενότερων εμπορικών σχέσεων αλλά και μιας άμεσης βοήθειας (που θα συνοδευόταν φυσικά από ένα μνημόνιο) για να αντιμετωπίσει τα πιεστικά της χρέη: οι εκτιμήσεις για τη βοήθεια που θα χρειαστεί μέσα στα δυο επόμενα χρόνια μόνο, για να αποφύγει την κατάρρευση, κυμαίνονται από τα 15 ως τα 35 δις δολάρια. Άλλαξε γνώμη την τελευταία στιγμή, κάτω από την πίεση της Ρωσίας: το αποτέλεσμα, όμως, ήταν να πυροδοτήσει την έκρηξη του κινήματος που κατέληξε τελικά στην ανατροπή τόσο του ίδιου, όσο και των ρωσικών σχεδίων.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση δηλώνει τώρα έτοιμη να βοηθήσει τη νέα κυβέρνηση της Ουκρανίας, χωρίς να υποχωρήσει, εννοείται, ούτε ένα χιλιοστό από τις "αρχές" της: η πρώτη δήλωση του Αρσένι Γιατσένιουκ, του πρωθυπουργού της προσωρινής κυβέρνησης ήταν για την ανάγκη της λιτότητας. *"Θα χρειαστεί"*, είπε, *"να πάρουμε ιδιαίτερα αντιδημοφιλή μέτρα...Τα ταμεία είναι άδεια"*.

Οι Ολιγάρχες

Η Ουκρανία είναι, ακόμα και σε σύγκριση με τις άλλες ανατολικές χώρες, μια φτωχή χώρα. Μετά την κατάρρευση του "υπαρκτού σοσιαλισμού" και την ανεξαρτητοποίησή της από την παλιά Σοβιετική Ένωση, η Ουκρανία κατέφυγε στη "θεραπεία σοκ" του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου. Το αποτέλεσμα ήταν καταστροφικό: σε μια χρονιά μόνο, το 1994, το ΑΕΠ έπεσε 23% κάτω. Το 2000 το ΑΕΠ ήταν κατά 55% μικρότερο από ότι ήταν το 1991. Τη δεκαετία του 2000 οι ρυθμοί ανάπτυξης έγιναν θετικοί – για να ξαναβυθιστούν στο κόκκινο το 2009, τη χρονιά που η παγκόσμια οικονομική κρίση χτύπησε την Ουκρανία. Είκοσι χρόνια μετά την επιβολή της θεραπείας σοκ, η παραγωγή εξακολουθεί σήμερα να βρίσκεται σε χαμηλότερα επίπεδα από ό,τι ήταν το 1991.

Η οικονομική αυτή κατάρρευση είχε δραματικές συνέπειες για την εργατική τάξη. Η ανεργία δεν είναι, με τα δικά μας δεδομένα, τρομαχτική – κινείται γύρω στο 8%. Τα μεροκάματα, όμως, είναι τόσο χαμηλά που αναγκάζουν εκατοντάδες χιλιάδες εργάτες να αναζητούν εργασία στο εξωτερικό. Στις ανατολικές επαρχίες, το κέντρο της παλιάς βαριάς βιομηχανίας της Ουκρανίας ο μέσος μισθός είναι σήμερα γύρω στα 400 ευρώ το μήνα. Στην χτυπημένη πιο άγρια από την κρίση δύση μόλις ο μισός. Ο κατώτατος μισθός δεν ξεπερνάει τα 110 ευρώ το μήνα. Και αυτά σε μια χώρα που γνωρίζει πολικές θερμοκρασίες για πολλούς μήνες το χρόνο. Με απλά λό-

για, για τους φτωχούς η ζωή είναι πραγματικά αβίωτη.

Δίπλα σε αυτά την ανείπωτη φτώχεια υπάρχει ο εξωφρενικός πλούτος: 100 ολιγάρχες μοιράζονται μεταξύ τους μια περιουσία που πλησιάζει το 40% του ΑΕΠ της χώρας: με άλλα λόγια, 100 βαθύπλουτοι μεγιστάνες έχουν στα "σεντούκια τους" τόσα όσα κερδίζουν δουλεύοντας έναν ολόκληρο χρόνο σκληρά 25 εκατομμύρια συμπατριώτες τους. Μια ιδέα και μόνο από τη χλιδή μέσα στην οποία ζούνε αυτοί οι μεγιστάνες πήρε ο κόσμος από την επιδρομή στο μυστικό παλάτι του Γιανουκόβιτς, λίγες μέρες μετά την διαφυγή του στη Μόσχα: βρύσες από χρυσό, ένας ιδιωτικός ζωολογικός κήπος με ελάφια και στρουθοκαμήλους, ένα ομοίωμα αρχαιοελληνικού ναού...

Τις αμύθητες αυτές περιουσίες τους οι "ολιγάρχες" τις χρωστάνε πρώτα και κύρια στις ιδιαίτερες σχέσεις που είχαν με την εξουσία του παλιού "σοσιαλιστικού" καθεστώτος. Παράδειγμα η ίδια η Γιούλια Τιμοσένκο. Η Τιμοσένκο είναι σήμερα μια από τις πιο πλούσιες γυναίκες της Ουκρανίας. Τη δεκαετία του 1990 έστησε μια εταιρεία, την JeESU, εισαγωγής φυσικού αερίου και πετρελαίου από τη Ρωσία. Το μυστικό της επιτυχίας ήταν τα συμβόλαια με το κράτος που τις εξασφάλιζε η "φιλία" της (με το αζημίωτο) με τον Παύλο Λαζαρένκο, τον αντιπρόεδρο της κυβέρνησης και αργότερα πρωθυπουργό της Ουκρανίας. Σύμφωνα με την εφημερίδα "Delo" το 1996-97 μοιράστηκαν μεταξύ τους 690 εκατομμύρια δολάρια από αυτή την "φιλία". Ο Λαζαρένκο καταδικάστηκε αργότερα από ένα αμερικανικό δικαστήριο σε 8 χρόνια φυλακή για παρόμοιες απάτες. Το όνομα της Τιμοσένκο βρισκόταν για χρόνια στα αρχεία των καταζητουμένων της Ιντερπόλ – αλλά εξαφανίστηκε μαγικά λίγο μετά την "πορτοκαλί επανάσταση" του 2004.

Η διαμάχη ανάμεσα στις μεγάλες δυνάμεις για τον έλεγχο της Ουκρανίας αποτυπώνεται και στο εσωτερικό των ολιγαρχών. Η Τιμοσένκο ανήκει στο "φιλοευρωπαϊκό" μπλοκ. Ο Ντιμίτρι Φίρτας, ένας ακόμα μεγιστάνας του ρωσικού αερίου που έχει την έδρα του στην ανατολική πλευρά, στο "φιλορωσικό". Ο Ρινάτ Ακχέτοφ, ο πλουσιότερος άνθρωπος της Ουκρανίας – ασχολείται με τον χάλυβα και τον άνθρακα – κρατάει μια ενδιάμεση στάση: ήταν μέχρι τώρα ένας από τους βασικούς υποστηρικτές και χρηματοδότες του "Κόμματος των Περιοχών" του Γιανουκόβιτς. Και

Ρώσικα τανκς μπαίνουν στη Γεωργία το 2008.

ένας από τους πρώτους που τον εγκατέλειψαν, μόλις φάνηκε η αδυναμία του να παραμείνει πια στην εξουσία.

Οι ολιγάρχες, όπως κάθε γκάνγκστερ που σέβεται τον εαυτό του, λύνουν τις διαφορές τους με τους πιο σκληρούς τρόπους: ο Γιανούκοβιτς δεν δίστασε να κλείσει, λίγο μετά τη νίκη του στις προεδρικές εκλογές, την Τιμοσένκο, την ηττημένη του αντίπαλο στις φυλακές. Προϊόν αυτού του ανταγωνισμού είναι η έξαρση του εθνικισμού – που τροφοδοτείται συνεχώς με ιστορίες μίσους από τα ελεγχόμενα από τους ίδιους τους ολιγάρχες μέσα μαζικής ενημέρωσης.

Το δικαστήριο καταδίκασε την Τιμοσένκο το 2011 σε κάθειρξη επτά ετών. Η καταδίκη δεν οφειλόταν, φυσικά, σε κάποια σκευωρία – οι απάτες για τις οποίες κατηγορήθηκε ήταν δίχως αμφιβολία πραγματικές. Αν εφαρμοζόταν, όμως, ο νόμος θα έπρεπε όλοι οι ολιγάρχες να βρίσκονται στις φυλακές. Αυτή η απλή αλήθεια, το μίσος ενάντια στη διαφθορά της εξουσίας, εξηγεί, εν μέρει την αποφασιστικότητα, των διαδηλωτών που "κατέλαβαν" την Πλατεία της Ανεξαρτησίας του Κιέβου (Μαϊντάν) από τα μέσα του Οκτώβρη.

Αντιδραστικό κίνημα;

Το μεγαλύτερο κομμάτι της αριστεράς στην Ελλάδα – και όχι μόνο στην Ελλάδα – αρνήθηκε να συνταχθεί στο πλευρό των διαδηλωτών της Πλατείας Μαϊντάν. Ακόμα και όταν οι ελεύθεροι σκοπευτές του καθεστώτος του Γιανουκόβιτς έσπερναν τον θάνατο (μόνο την τελευταία βδομάδα είχαμε πάνω από 80 νεκρούς) οι εφημερίδες, οι ιστοσελίδες και οι αναρτήσεις στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης της αριστεράς κατάγγελλαν το κίνημα σαν αντιδραστικό, για δύο βασικούς λόγους: ο πρώτος ήταν η συμμετοχή των φασιστικών συμμοριών του "Σβόμποντα" και του "Δεξιού Τομέα" (ένα συνονθύλευμα από μικρότερες ναζιστικές συμμορίες) στις ομάδες περιφρούρησης της πλατείας. Ο δεύτερος ήταν η καταστροφή των αγαλμάτων του Λένιν και οι (σε κάποιες περιπτώσεις οργανωμένες από τους φασίστες πολύ άγριες) επιθέσεις στα γραφεία και τα στελέχη του Κομμουνιστικού Κόμματος της Ουκρανίας.

Το κίνημα της Πλατείας Μαϊντάν, όμως, δεν ήταν φασιστικό: η πλειοψηφία αυτών που συμμετείχαν ήταν απλοί άνθρωποι, εργάτες, φοιτητές, συνταξιούχοι, νοικοκυρές, άνεργοι. Το κοινό τους χαρακτηριστικό δεν ήταν η αγάπη για την Ευρωπαϊκή Ένωση (όπως υπονοούν αυτοί που ονομάζουν το κίνημα "Γιουρομαϊντάν") ούτε κάποια υπόγεια ροπή προς τον φασισμό: αυτό που τους ένωνε ήταν το μίσος απέναντι στον Γιανουκόβιτς, τους ολιγάρχες και το σάπιο σύστημα της εξουσίας.

Η πρωτοβουλία για τις κινητοποιήσεις ξεκίνησε από τα κόμματα της αντιπολίτευσης – την "Πατρίδα" της Τιμοσένκο και του σημερινού πρωθυπουργού Γιατσένιουκ, την "Γροθιά" του πρώην πυγμάχου Βιτάλι Κλίτσκο και τη φασιστική και αντισημιτική "Ελευθερία" (Σβόμποντα) του Ολέγ Τιάνιμποκ. Αυτό που μετέτρεψε αυτές τις διαδηλώσεις στην εξέγερση της Μαϊντάν, όμως, ήταν η καταστολή.

"Μόλις πύκνωσαν οι ειδήσεις στην τηλεόραση για τη βία σε βάρος ειρηνικών διαδηλωτών", λέει η Κατερίνα Μισένκο στη γερμανική εφημερίδα TaZ, *"πολλοί έβαλαν τα απαραίτητα σε μια τσάντα, αγόρασαν ένα εισιτήριο για το Κίεβο και εγκαταστάθηκαν στην Μαϊντάν.*

Σύνοδος υπουργών Εξωτερικών ΗΠΑ, ΕΕ για την Ουκρανία.

Εκατοντάδες νέοι έρχονταν αυθόρμητα να δηλωθούν για να συμμετέχουν στις ομάδες περιφρούρησης. Χρησιμοποιούσαν ψευδώνυμα καλλιτεχνών, γιατί ήξεραν ότι αυτούς που έδιναν το πραγματικό τους όνομα, θα τους περίμενε ήδη η αστυνομία στην πατρίδα τους".

Αυτό δεν σημαίνει βέβαια ότι οι φασίστες δεν ήταν εκεί: ήταν και έκαναν τεράστια προσπάθεια να ελέγξουν τις κινητοποιήσεις. *"Στο Μαϊντάν σε περιόδους ηρεμίας έπεφτε ξύλο διαρκώς μεταξύ του Σβόμποντα και των άλλων διαδηλωτών, ακριβώς για αυτό, για να κερδίσουν το μονοπώλιο"*, λέει ένας ανώνυμος αναρχικός από την Ουκρανία. *"Ξεκίνησαν από αναρχικούς και συνδικαλιστές, μετά με απολίτικους και τέλος με τις γυναικείες ομάδες περιφρούρησης... Στα μέσα Δεκέμβρη ο κόσμος ήθελε σε κάποια φάση να διώξει τον 'Δεξιό Τομέα' σαν προβοκάτορες... Η ακροδεξιά στο Μαϊντάν αν και ήταν πολύ εμφανής δεν ήταν η πλειοψηφία... Το Σβόμποντα είχε περίπου 1.000 με 1.200 άτομα στην πλατεία ενώ συνολικά όλες οι ομάδες περιφρούρησης ήταν 5.000 άτομα"*.

Μια παρόμοια περιγραφή έρχεται και από τον Ντένις Λέβιν, εκπρόσωπο του "Ελεύθερου Συνδικάτου Σιδηροδρομικών Υπαλλήλων" και μέλος της αριστερής Ένωσης Μπορότ'μπα. Σε μια συνέντευξή του στην γερμανική ιστοσελίδα Jungle-World περιέγραφε πως οι νεοναζί προσπάθησαν με τη βία να διώξουν την οργανωμένη αριστερά από την πλατεία: *"Γύρω στις 6 το απόγευμα ήρθε από τη Μαϊντάν μια ομάδα εκατό περίπου ανθρώπων. Από αυτούς οι 30 περίπου είχαν τα πρόσωπά τους καλυμμένα και είχαν στα ρούχα τους διάφορα ακροδεξιά σύμβολα. Δεκαπέντε από αυτούς μας επιτέθηκαν. Μας έριξαν δακρυγόνα και ύστερα κατέστρεψαν με μαχαίρια το αντίσκηνό μας συμπεριλαμβανομένης της μικροφωνικής μας εγκατάστασης".*

Η νέα "υπηρεσιακή" εξουσία βρίσκεται ουσιαστικά στα χέρια του κόμματος Πατρίδα της Τιμοσένκο

Η επαναστατική αριστερά είναι μικροσκοπική στην Ουκρανία. Όπως στις περισσότερες χώρες της Ανατολικής Ευρώπης η λέξη "κομμουνισμός" είναι συνδεδεμένη με τα εγκλήματα του σταλινισμού στα μυαλά των περισσότερων ανθρώπων. Στην Ουκρανία τα πράγματα είναι ακόμα πιο δύσκολα λόγω της δράσης του Κομμουνιστικού Κόμματος – ενός κόμματος που δεν είναι απλά και μόνο αθεράπευτα προσκολλημένο στον σταλινισμό αλλά κομμάτι του συστήματος της εξουσίας. Το 2010 το ΚΚ μπήκε στη συμμαχία "Σταθερότητα και Μεταρρύθμιση" του Γιανουκόβιτς και στήριξε τις κυβερνήσεις του Μίκολα Αζάροφ. Ο νόμος που απαγόρευε τις διαδηλώσεις πέρασε με τις δικές της ψήφους στη Βουλή. Το ΚΚ κατήγγειλε το κίνημα της πλατείας Μαϊντάν και χαρακτήρισε την ανατροπή του προέδρου, όπως και ο ίδιος ο Γιανουκόβιτς, "πραξικόπημα". Δεν είναι καθόλου παράξενο ότι τα γραφεία του, τα σύμβολά του και τα στελέχη του έγιναν εύκολος στόχος επιθέσεων για τους φασίστες.

Εκτός από όλα τα άλλα οι επαναστάτες στην Ουκρανία είχαν να αντιμετωπίσουν και την αδιαφορία ή ακόμα και την ανοιχτή εχθρότητα των κομμάτων και των οργανώσεων της αριστεράς – συχνά ακόμα και των επαναστατών – στις άλλες χώρες. *"Στη διεθνή αριστερά, που δεν υποστηρίζει τις κινητοποιήσεις μας στην Μαϊντάν λόγω της ακροδεξιάς"*, λέει η Μισένκο, *"έχω μόνο ένα να πω: ο κυνισμός είναι ο μικρός αδελφός του καπιταλισμού. Τα μνημεία του Λένιν μπορεί να έπεσαν στην Ουκρανία, αλλά το πνεύμα της επανάστασης είναι ζωντανό. Προφανώς, όμως, οι δογματικοί αριστεροί δεν μπορούν να καταλάβουν αυτή τη διαλεκτική".*

Παρά τις τεράστιες αυτές δυσκολίες η παρουσία της ριζοσπαστικής αριστεράς ήταν εντυπωσιακή στην Πλατεία Μαϊντάν. Η "Αριστερή Αντιπολίτευση", μια μικρή οργάνωση επαναστατών συνέταξε και μοίρασε στα τέλη του Γενάρη ένα "άμεσο πρόγραμμα 10 σημείων": *"Η εξουσία στα χέρια του λαού, όχι των ολιγαρχών, Εθνικοποίηση των μεγάλων βιομηχανιών, Εργατικός Έλεγχος, Δωρεάν Παιδεία και Υγεία... Καμιά συνεργασία με τους διεθνείς οικονομικούς οργανισμούς".*

Η Πλατεία Μαϊντάν έριξε την κυβέρνηση του Γιανουκόβιτς. Αλλά ήταν πολύ ανοργάνωτη για να καθορίσει την επόμενη μέρα. Η πρωτοβουλία των κινήσεων παρέμεινε στα χέρια της άρχουσας τάξης και των κομμάτων της. Η νέα "υπηρεσιακή" εξουσία βρίσκεται ουσιαστικά στα χέρια του κόμματος Πατρίδα της Τιμοσένκο. Τα αίτια, όμως, που οδήγησαν στην έκρηξη ούτε έχουν, ούτε πρόκειται να εξαλειφθούν. Η κοινωνική ένταση και οι συγκρούσεις βρίσκονται μπροστά, αυτό το ξέρει πολύ καλά η άρχουσα τάξη – για αυτό έβαλε το Σβόμποντα στην κυβέρνηση και τοποθέτησε σε κρίσιμες θέσεις του υπουργείου Εσωτερικών στελέχη του "Δεξιού Τομέα".

Το που θα πάει η Ουκρανία μέσα στις επόμενες βδομάδες και μήνες, αυτό κανένας δεν μπορεί να το προβλέψει. Ο ρόλος της αριστεράς, έτσι και αλλιώς, δεν είναι να φτιάχνει σενάρια για το μέλλον. Ο ρόλος της αριστεράς είναι να βρίσκεται στο πλευρό της εργατικής τάξης, να δίνει τις μάχες μαζί της και να προσπαθεί να τις οδηγήσει στη νίκη.

Οι επαναστάτες στην Ουκρανία έχουν κάνει, παρά τις τεράστιες δυσκολίες, τα πρώτα βήματα. Η αλληλεγγύη και η στήριξή μας πρέπει να είναι δεδομένη. ■

Αντιπολεμικό συλλαλητήριο μπροστά στην αμερικάνικη πρεσβεία, Μάρτης 1999

Ο **Λέανδρος Μπόλαρης** περιγράφει πώς το αντιπολεμικό κίνημα και τα συνδικάτα συγκρούστηκαν με την επέμβαση του ΝΑΤΟ, της ΕΕ και των ελληνικών κυβερνήσεων στο διαμελισμό και στον πόλεμο της Γιουγκοσλαβίας.

Σερβία 1999

Η ΕΕ του ιμπεριαλισμού και του πολέμου

Στις 24 Μάρτη 1999 το ΝΑΤΟ ξεκίνησε τον αεροπορικό βομβαρδισμό της Σερβίας. Στη διάρκεια της επιχείρησης 1.150 μαχητικά αεροσκάφη του απογειώθηκαν από 59 βάσεις σε 12 χώρες και πραγματοποίησαν συνολικά 2.300 επιδρομές. Οι βομβαρδισμοί κράτησαν 78 μέρες με ένα βαρύ τίμημα σε νεκρούς, τραυματίες, πρόσφυγες. Σχολεία, νοσοκομεία, δρόμοι, γέφυρες, εργοστάσια, καραβάνια προσφύγων, έγιναν στόχοι των «έξυπνων» βομβών των αεροπλάνων.

Οι δεκαπέντε τόνοι βλημάτων με κεφαλές απεμπλουτισμένου ουρανίου που χρησιμοποίησαν τα ΝΑΤΟϊκά αεροπλάνα στη νότια Σερβία και το Κόσσοβο έχουν προκαλέσει από τότε μια έκρηξη στα κρούσματα λευχαιμίας. Δηλαδή ακριβώς στις περιοχές τους πληθυσμούς των οποίων έλεγε ότι προστατεύει η Δύση με την «ανθρωπιστική» της επέμβαση.

Ήταν η πρώτη φορά που η «αμυντική», υποτίθεται, συμμαχία οργάνωσε μια τόσο μεγάλη πολεμική επιχείρηση. Και μάλιστα σε μια περιοχή που ανάμεσα στ' άλλα είχε και έντονη συμβολική φόρτιση: από κει είχε ξεκινήσει ο Πρώτος Παγκόσμιος Πόλεμος το 1914.

Η επιλογή της επίθεσης δεν ήταν μόνο του ΝΑΤΟ αλλά και της Ε.Ε. Για πρώτη φορά η Ε.Ε συμμετείχε ενεργά στην προετοιμασία και τη διεξαγωγή πολέμου. Ήταν μια κοινή επιχείρηση. Το ΝΑΤΟ δεν θα μπορούσε να διεξάγει μια τόσο μεγάλη εκστρατεία χωρίς την ενεργητική συγκατάθεση των ευρωπαϊκών χωρών. Η Ιταλία για παράδειγμα με την συναίνεση της «κεντροαριστεράς» κυβέρνησης μετατράπηκε στο «υπ' αριθμόν 1 διάδρομο απογείωσης» για τα βομβαρδιστικά. Από την άλλη, η Ε.Ε που αναζητούσε ένα δικό της ρόλο στις εξελίξεις, χρειαζόταν το ΝΑΤΟ, δηλαδή την αμερικάνικη πολεμική ισχύ γιατί η δικιά της βρισκόταν σε νηπιακό επίπεδο.

Τα συμφέροντα των ιμπεριαλιστών διασταυρώνονταν και την ίδια στιγμή απόκλιναν. Αυτή η σχέση συνεχίζεται και σήμερα, σε μια περίοδο όπου η οικονομική κρίση οξύνει τους ανταγωνισμούς ανάμεσα σε άρχουσες τάξεις και κράτη. Οι πόλεμοι και οι επεμβάσεις που ρήμαξαν την πρώην Γιουγκοσλαβία στην δεκαετία του '90 με αποκορύφωμα τον πόλεμο του 1999 είναι μια σκοτεινή υπενθύμιση για το που μπορούν να καταλήξουν αυτοί οι ανταγωνισμοί σήμε-

ρα, όχι μόνο σε μακρινά σημεία του πλανήτη αλλά και στη «γειτονιά» μας.

Η διάλυση της Γιουγκοσλαβίας και το Κόσοβο

Η αφορμή του πολέμου ήταν η απόρριψη των όρων που είχαν θέσει οι Μεγάλες Δυνάμεις της «Ομάδας Επαφής» στην κυβέρνηση Μιλόσεβιτς κατά τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων στην πόλη Ραμπουγιέ της Γαλλίας. Στην Ομάδα Επαφής συμμετέχουν οι ΗΠΑ, η Ρωσία, η Γερμανία, η Γαλλία, η Βρετανία και η Ιταλία. Επίσης στις συνεδριάσεις της συμμετέχουν εκπρόσωποι της Κομισιόν, της προεδρίας της Ε.Ε, του ευρωπαϊκού συμβουλίου και το ΝΑΤΟ.

Στο διαβόητο Παράρτημα ΙΙ του σχεδίου συμφωνίας που παρουσιάστηκε ως τελεσίγραφο στη σέρβικη αντιπροσωπεία, επιβαλλόταν η ανεμπόδιστη διέλευση των ΝΑΤΟϊκών δυνάμεων στο έδαφος της Σερβίας, η μετακίνηση στρατιωτικού υλικού από λιμάνια, δρόμους και στον εναέριο χώρο, όπως και η χρήση του νερού, του ηλεκτρικού ρεύματος και του φυσικού αερίου τζάμπα και με πλήρη ασυλία. Οι συντάκτες του τελεσίγραφου δεν ξέχασαν να συμπεριλάβουν στους όρους ότι η οικονομία του Κόσσοβο, που θα έπρεπε να αυτονομηθεί, έπρεπε στο εξής «να λειτουργεί με βάση τις αρχές της ελεύθερης αγοράς».

Η δικαιολογία για όλα αυτά ήταν ότι το καθεστώς του Μιλόσεβιτς εκτελούσε μια εθνοκάθαρση ή ακόμα χειρότερα μια γενοκτονία των Αλβανών του Κόσσοβο (η συντριπτική πλειοψηφία του πληθυσμού). Αυτό ισχυριζόταν και ο UCK, ο «Απελευθερωτικός Στρατός του Κόσσοβο»[1] που είχε ξεκινήσει ένοπλες επιχειρήσεις τον Φλεβάρη του 1998 και έμελλε να γίνει το πεζικό του ΝΑΤΟϊκού πολέμου. Το 1998 το υπουργείο Εξωτερικών των ΗΠΑ, συμπεριλάμβανε τον UCK στη λίστα των «τρομοκρατικών οργανώσεων» που είχαν σχέσεις με το «οργανωμένο έγκλημα». Την επόμενη χρονιά έγιναν «αγωνιστές της ελευθερίας» και το καθεστώς του Μιλόσεβιτς η μετενσάρκωση του σατανά.

Στα μέσα της δεκαετίας του '80 ο Σλόμπονταν Μιλόσεβιτς δεν ήταν για τη Δύση ο «Χίτλερ των Βαλκανίων» αλλά ένας ελπιδοφόρος μεταρρυθμιστής που εφάρμοζε με ζήλο τις «δομικές μεταρρυθμίσεις» του ΔΝΤ. Στη δεκαετία του '70 η Γιουγκοσλαβία είχε πάρει δάνεια από το Ταμείο για να στηρίξει τα ανοίγματά της στην «διεθνή αγορά». Όταν η οικονομία άρχισε να μπαίνει σε κρίση βρέθηκε με ένα πληθωρισμό που κάλπαζε και βουνά από χρέος. Ο επικεφαλής του σχετικού προγράμματος «σταθεροποίησης» του ΔΝΤ ήταν ο Πολ Τόμσεν, γνωστός μας από τη συμμετοχή του στην «τρόικα» ΕΕ-ΕΚΤ-ΔΝΤ.

Ο άνθρωπος του ΔΝΤ στο Βελιγράδι ήταν ο Μιλόσεβιτς, πρώην διοικητής της Μπεομπάνκα (της μεγαλύτερης τράπεζας) που το 1986 ανέλαβε την προεδρία της Ένωσης Κομμουνιστών της Σερβίας. Ήταν υπέρ των «μεταρρυθμίσεων» της αγοράς και υπέρ μιας πιο ισχυρής ομοσπονδιακής εξουσίας για την εφαρμογή τους. Η ιδεολογική ενδυμασία ήταν ο σέρβικος εθνικισμός.

Το πρόγραμμα του ΔΝΤ προκάλεσε μαζική ανεργία (600.000 απολύσεις). Προκάλεσε, όμως, μια εργατική έκρηξη, ένα τεράστιο κύμα απεργιών σε όλη την έκταση της Γιουγκοσλαβίας το 1987-88. Όμως, αυτό το κύμα αγώνων δεν μπόρεσε να βρει πολιτική έκφραση.

Η απάντηση του Μιλόσεβιτς ήταν να χτυπήσει τα τύμπανα του εθνικισμού. Το Κόσσοβο ήταν ψηλά στη μυθολογία του σέρβικου εθνικισμού από τον 19ο αιώνα.[2] Όμως, η συντριπτική πλειοψηφία των κατοίκων ήταν Αλβανοί και μουσουλμάνοι. Ήταν πάντα μια υποβαθμισμένη και καταπιεσμένη γωνιά της Σερβίας, παρόλο που ο Τίτο του είχε δώσει ένα καθεστώς αυτονομίας μετά το 1945 που επικυρώθηκε και διευρύνθηκε με το Σύνταγμα του 1974. Το 1989 ο Μιλόσεβιτς έγινε πρόεδρος της Σερβίας, κατάργησε την αυτονομία της επαρχίας του Κόσσοβο και έστειλε τον στρατό, την μυστική αστυνομία και τους παραστρατιωτικούς να επιβάλλουν την «τάξη» στο όνομα της υπεράσπισης της σέρβικης μειονότητας.

Την ίδια επιλογή, να παίξουν το χαρτί του εθνικισμού, έκαναν και τα κομμάτια της άρχουσας τάξης που είχαν βρεθεί στο τιμόνι των άλλων περιοχών της ομοσπονδιακής Γιουγκοσλαβίας. Ο Φ. Τούτζμαν της Κροατίας ήταν παρτιζάνος του Τίτο στην Αντίσταση και κατόπιν έγινε ο νεαρότερος στρατηγός του γιουγκοσλαβικού στρατού. Αλλά αυτό δεν τον εμπόδισε, όταν το κόμμα του πήρε την εξουσία στην Κροατία το 1990, να αγκαλιάσει τις χειρότερες παραδόσεις του κροατικού εθνικισμού – τους Ουστάσι, συνεργάτες των Ναζί στην κατοχή.

Το 1991 ο Τούτζμαν συναντήθηκε με τον «σέρβο πατριώτη» Μιλόσεβιτς για να μοιράσουν μεταξύ τους τη Βοσνία-Ερζεγοβίνη. Τα επόμενα χρόνια, αυτή η περιοχή με το μεικτό πληθυσμό (Σέρβοι, Κροάτες, Μουσουλμάνοι) βουτήχτηκε στο αίμα και τη δυστυχία των εθνοκαθάρσεων. Το 1991 η Γερμανία είχε υιοθετήσει τον Τούτζμαν και οι ΗΠΑ στήριζαν ακόμα τον Μιλόσεβιτς.

Οι μεγάλες δυνάμεις έστηναν το ένα «ειρηνευτικό σχέδιο» μετά το άλλο, και στην πραγματικότητα στήριζαν τους δικούς τους πολεμάρχους. Κάθε επέμβασή τους, ετοίμαζε τον επόμενο γύρο εκκαθαρίσεων. Η Ε.Ε. πρωταγωνίστησε σε όλα αυτά τα σχέδια. Ήδη τον Φλεβάρη του 1992 το σχέδιο «Κάρινγκτον-Κατιλέιρο» της Ε.Ε πρόβλεπε ότι κάθε περιοχή της «ενιαίας Βοσνίας» θα έπρεπε να χαρακτηριστεί σερβική, μουσουλμανική ή κροατική έστω κι αν δεν υπήρχε ξεκάθαρη πλειοψηφία. Ένα χρόνο μετά ήταν η σειρά του «Σχεδίου Βανς-Όουεν» πάλι προέλευσης Ε.Ε, πρόβλεπε το διαχωρισμό της Βοσνίας σε δέκα «ημι-αυτόνομα» καντόνια». Το αποτέλεσμα ήταν προβλέψιμο.

Με τις Συμφωνίες του Ντέιτον τον Νοέμβρη του 1995 (είχαν προηγηθεί αεροπορικοί βομβαρδισμοί του ΝΑΤΟ) ο πόλεμος στη Βοσνία σταμάτησε – κι η περιοχή μετατράπηκε σε ένα δυτικό

Το ΝΑΤΟ βομβαρδίζει το Βελιγράδι.

προτεκτοράτο υπό την αιγίδα του ΟΗΕ. Ο Ρίτσαρντ Χόλμπρουκ, ο ειδικός απεσταλμένος του Κλίντον στα Βαλκάνια, επαίνεσε τον Μιλόσεβιτς ως έναν «άνθρωπο με τον οποίο μπορείς να κάνεις μπίζνες».

Στην ουσία το Ντέητον έριξε λάδι στη φωτιά που σιγόκαιγε στο Κόσσοβο.

Η επέκταση προς Ανατολάς και τα πετρέλαια της Κασπίας

Η κρίση της ενιαίας Γιουγκοσλαβίας εξελίχτηκε στο πλαίσιο της κρίσης όλων των καθεστώτων του κρατικού καπιταλισμού στην ανατολική Ευρώπη και στα Βαλκάνια. Το 1989-90 η ΕΣΣΔ έχασε την «αυτοκρατορία» της σε αυτή την περιοχή. Το 1991 διαλύθηκε η ίδια. Στο κενό που δημιουργήθηκε εξελίχτηκε η επέκταση της Ε.Ε και του ΝΑΤΟ προς ανατολάς. Δίπλα στις διπλωματικές αποστολές, οι δυτικές εταιρείες και οι τράπεζες διαγκωνίζονταν για τις σφαίρες επιρροής τους. Η κάθε μια είχε τις πλάτες της διπλωματίας των χωρών τους.

Οι άρχουσες τάξεις αυτών των «μεταβατικών οικονομιών» όπως ονομάστηκαν επιζητούσαν την ένταξη στην ΕΕ και το ΝΑΤΟ για να εξασφαλίσουν τα χρήματα της Ευρώπης και την στρατιωτική «ασπίδα» των ΗΠΑ. Ήταν μια διαδικασία όπου ΗΠΑ και ΕΕ έμοιαζε να συμπίπτουν αλλά κάτω από το τραπέζι έπεφταν κλωτσιές. Όταν το 2003 ο πρόεδρος Μπους των ΗΠΑ προχώρησε στον πόλεμο στο Ιράκ, ο Ράμσφελντ, υπουργός Άμυνας, έκανε την περίφημη περιφρονητική δήλωση για την «παλιά Ευρώπη» που ανήκει στο παρελθόν σε αντίθεση με τη «νέα» – τις πρόσφατα ενταγμένες χώρες στην Ε.Ε και το ΝΑΤΟ που τάχθηκαν υπέρ του πολέμου.

Τα Βαλκάνια αποτελούσαν και αποτελούν ένα στρατηγικό κρίκο για αυτή την επέκταση. Δεν ήταν τόσο η άμεση οικονομική σημασία των Βαλκανικών χωρών που τα έκανε στόχο. Απ' αυτή την άποψη οι χώρες της κεντρικής και ανατολικής Ευρώπης όπως η Πολωνία, ήταν πολύ σημαντικότερες για τις γερμανικές ή αμερικάνικες πολυεθνικές. Τα Βαλκάνια, όμως, είναι σημαντικά για άλλους λόγους. Ο σημαντικότερος, στη δεκαετία του '90 ήταν ότι βρίσκονταν στη διαδρομή που θα ακολουθούσε το πετρέλαιο και το φυσικό αέριο από την Κασπία Θάλασσα.

Οι δυτικές πολυεθνικές έκαναν αγώνα δρόμου για να υπογράψουν συμβόλαια με τις τοπικές κυβερνήσεις. ΗΠΑ και Ε.Ε ήθελαν να εξασφαλίσουν ότι οι αγωγοί που θα μετέφεραν αυτό το θησαυρό θα παρέκαμπταν όσο ήταν δυνατόν περιοχές που βρίσκονταν υπό τον έλεγχο της ρώσικης κυβέρνησης. Μεγαλόπρεπα σχέδια ανακοινώνονταν για αγωγούς όπως τον Μπουργκάς-Αυλώνα (Ενεργειακή Διαδρομή VII) τον Μπουργκάς-Αλεξανδρούπολη, τον Μπακού-Τσεϊχάν (στη νοτιοανατολική Τουρκία).

Σιδηροδρομικοί στη Θεσσαλονίκη μπλοκάρουν τη χερσαία επέμβαση στη Σερβία.

Όπως ανέφερε μια μελέτη για το θέμα *«οι πολεμικές συγκρούσεις στην πρώην Γιουγκοσλαβία συνιστούν ένα τεράστιο εμπόδιο σε αυτές τις διαδρομές»*. Και γι' αυτό η κυβέρνηση Κλίντον στις ΗΠΑ άρχισε να κλιμακώνει την διπλωματική και οικονομική στήριξη στα σχέδια των αμερικάνικων πολυεθνικών.

Η Ε.Ε. δεν έμεινε πίσω. Για την ακρίβεια, από τις αρχές της δεκαετίας του '90 προωθούσε τη διπλωματία των αγωγών με δεκάδες πρωτοβουλίες και προγράμματα. Το 1995, για παράδειγμα, με πρωτοβουλία του Παπουτσή, τότε Επίτροπου Ενέργειας της Ε.Ε, συγκροτήθηκε η Βαλκανική Ειδική Ομάδα Εργασίας για τη Διασύνδεση Ενέργειας – που συνεχίζει να υπάρχει και σήμερα – σε συνέδριο του προγράμματος Synergy της Ε.Ε. Η ανακοίνωση για τα συμπεράσματα του συνεδρίου έκανε αναφορά *«στο στρατηγικό ρόλο των Βαλκανίων για τον ενεργειακό εφοδιασμό της Ευρώπης»* και δήλωνε ότι: *«με την έγκαιρη λήξη των συγκρούσεων στην πρώην Γιουγκοσλαβία, η στρατηγική σημασία των Βαλκανίων θα γίνει ακόμα πιο έκδηλη»*.[3]

Ο ρόλος της Ελλάδας

Όταν ξεκίνησαν οι βομβαρδισμοί, η κυβέρνηση Σημίτη δήλωνε ότι δεν συμμετέχει και κρατά ουδέτερη στάση. Ήταν μια υποκριτική στάση, που λίγους ξεγελούσε. Ούτε στο ΝΑΤΟ ούτε στην ΕΕ προέβαλε καμιά αντίρρηση η κυβέρνηση. Εκτός, όμως, από αυτό, συνέβαλε ενεργητικά στον πόλεμο, παραχωρώντας κάθε είδους διευκολύνσεις στην μετακίνηση και εφοδιασμό των ΝΑΤΟϊκών δυνάμεων.

Τα ιπτάμενα ραντάρ του ΝΑΤΟ διευκολύνονταν από την βάση των AWACS στο Ακτιο, ο στόλος που εξαπέλυε τους πυραύλους Κρουζ διευκολυνόταν από τη βάση της Σούδας, ενώ στο Αιγαίο έπλεαν αμερικάνικα πλοία με 2000 πεζοναύτες. Παραμονές του Πάσχα ο Σημίτης με διάγγελμά του δήλωσε ότι η κυβέρνησή του θα διευκολύνει το ΝΑΤΟ αν χρειαστεί να κλιμακώσει περισσότερο την επέμβασή του. Η κυβέρνηση έδωσε πρακτικά την Θεσσαλονίκη σαν ορμητήριο για τις χερσαίες δυνάμεις του ΝΑΤΟ που θα αποκαθιστούσαν την «ειρήνη» στο Κόσσοβο.

Από τις αρχές της δεκαετίας του '90, όταν ξεκινούσε η «επέκταση προς ανατολάς» της Ε.Ε και του ΝΑΤΟ, οι έλληνες καπιταλιστές έσπευσαν να απλωθούν στο «Ελντοράντο» των Βαλκανίων. Στο ένα χέρι κρατούσαν την σημαία της Ε.Ε και στο άλλο χέρι τη γαλανόλευκη, τον Μεγαλέξανδρο. Η «ευρωπαϊκή προοπτική» ήταν και παραμένει αξεχώριστη από τις πιο χυδαίες εθνικιστικές εκστρατείες, και τις πιο βρόμικες μπίζνες.

Οι βόμβες του ΝΑΤΟ και της Ε.Ε. άνοιξαν το δρόμο για να μπορεί τον Μάρτη του 2008 ο τότε υφυπουργός Οικονομικών της ΝΔ, ο Π. Δούκας να κοκορεύεται ότι:

«Στις χώρες των Βαλκανίων, της Τουρκίας συμπεριλαμβανομένης, λειτουργούν πάνω από 2.500 παραρτήματα ελληνικών τραπεζών, ελέγχοντας περίπου το 20% της τραπεζικής αγοράς, ενώ στην περιοχή δραστηριοποιούνται 4.000 περίπου εταιρίες ελληνικών συμφερό-

ντων που απασχολούν περί τα 6.000 διευθυντικά στελέχη από τη χώρα μας. Είμαστε πρώτοι επενδυτές στην ΠΓΔΜ, στην Αλβανία και τη Σερβία, τρίτοι στη Βουλγαρία και τη Ρουμανία και ανερχόμενη επενδυτική δύναμη στη Βοσνία-Ερζεγοβίνη».[4]

Γι' αυτό ο ελληνικός στρατός βρέθηκε μέσα σε όλες τις «ειρηνευτικές αποστολές» στα Βαλκάνια. Στην πραγματικότητα, στις δυνάμεις κατοχής στα προτεκτοράτα. Από την Βοσνία μέχρι το Κόσσοβο. Αμέσως μετά την λήξη των βομβαρδισμών το 1999, το ΓΕΕΘΑ διέθεσε μια ολόκληρη ταξιαρχία για την ΕΛ.ΔΥ.ΚΟ (ελληνική δύναμη Κόσσοβου) για το στρατό κατοχής του ΝΑΤΟ, την K-FOR.

Το ξέσπασμα του σκανδάλου της ΜΚΟ του υπουργείου Εξωτερικών πρόσφατα φέρνει στην επιφάνεια ένα μικρό κομματάκι της βρόμικης αυτής ιστορίας. Ο Αλέξ Ρόντος ήταν δεξί χέρι του Παπανδρέου όταν ανέλαβε το υπουργείο Εξωτερικών το 1999 λίγο πριν την έναρξη του πολέμου στο Κόσσοβο. Ανέλαβε και επικεφαλής της Υπηρεσίας Διεθνούς Αναπτυξιακής Συνεργασίας του υπουργείου – που διαχειριζόταν τα κονδύλια που πήγαιναν σε κάθε λογής προγράμματα σε ΜΚΟ – που κατά κανόνα έστηνε το ίδιο το υπουργείο για τα λαδώματα και τα μπαξίσια της ελληνικής διπλωματίας στην «βαλκανική ενδοχώρα».

Οι ελληνικές κυβερνήσεις προσπαθούσαν πάντα να παίξουν το ρόλο του «δίαυλου επικοινωνίας» ανάμεσα στο καθεστώς του Μιλόσεβιτς τις ΗΠΑ και την ΕΕ – ήδη από την εποχή του Μητσοτάκη. Δεν είναι παράξενο λοιπόν ότι η «αμαρτωλή» ΜΚΟ που υποτίθεται είχε αναλάβει έργα αποναρκοθέτησης στην Βοσνία, εκτός από τα εκατομμύρια ευρώ που κατάπιε, στέγαζε και τα στελέχη της προσωπικής φρουράς του Ράντοβαν Κάραζιτς, του ηγέτη των σέρβων παραστρατιωτικών στη Βοσνία.

Το αντιπολεμικό κίνημα

Αν ο Σημίτης δεν μπόρεσε να μπει πιο βαθιά στον πόλεμο του 1999, αυτό οφείλεται στην αντίσταση των εργαζόμενων και της νεολαίας, στο αντιπολεμικό κίνημα που ξεπήδησε εκείνους τους δυο μήνες. Δύο μέρες μετά τους βομβαρδισμούς, στις 26 Μάρτη η Αθήνα πλημμύρισε από 100.000 διαδηλωτές που κατευθύνθηκαν στην αμερικάνικη πρεσβεία. Η ΓΣΕΕ, η ΑΔΕΔΥ, η ΟΛΜΕ και άλλα συνδικάτα, κάλεσαν σε στάση εργασίας και συμμετοχή στο συλλαλητήριο.

Δεκάδες χιλιάδες πήραν μέρος στις αντιπολεμικές συναυλίες. Στις 30 Μάρτη η Πανελλήνια Ομοσπονδία Σιδηροδρομικών (ΠΟΣ) αποφάσισε να κηρύξει απεργία σε περίπτωση που υπάρξει απόπειρα μεταφοράς ΝΑΤΟϊκού οπλισμού και εφοδίων με τρένα του ΟΣΕ. Το απεργιακό κύμα στα νοσοκομεία και στους Δήμους που ξέσπασε τον Απρίλη του '99 έβαλε στο στόχαστρό του τον πόλεμο και τη συνενοχή της ελληνικής κυβέρνησης.

Μία απεργιακή συγκέντρωση των εργαζόμενων στους Δήμους στις αρχές Απρίλη, βάδισε προς την αμερικάνικη πρεσβεία. Τα σωματεία των τριών νοσοκομείων του Πειραιά αποφάσισαν να προχωρήσουν σε αντιπολεμική στάση εργασίας και κοινή συγκέντρωση στην πύλη του Τζάνειου Νοσοκομείου. Στις 28 Απρίλη, ο Σύνδεσμος Σιδηροδρομικών Βορείου Ελλάδας σταμάτησε με απεργία ένα τρένο φορτωμένο με άρματα μάχης του ΝΑΤΟ.

Αυτό το μεγάλο αντιπολεμικό κίνημα άφησε μια μεγάλη παρακαταθήκη για την αντιπολεμική έκρηξη του 2003, όταν οι ΗΠΑ ξεκινούσαν τον πόλεμο στο Ιράκ και ο Σημίτης δήλωνε πάλι «ουδέτερος».

Οι ανταρσίες των εργαζόμενων ενάντια στις κυβερνήσεις του ΠΑΣΟΚ στη δεκαετία του '90 δεν ήταν ποτέ απλά «οικονομίστικες». Είχαν μέσα τους τον αντιϊμπεριαλισμό, την αντίθεση στις βρόμικες συμμετοχές της σοσιαλδημοκρατίας στις επεμβάσεις της Ε.Ε και του ΝΑΤΟ.

Αναζωπύρωση

Δεκαπέντε χρόνια μετά, όλοι οι παράγοντες που έβαλαν φωτιά στα δυτικά Βαλκάνια είναι παρόντες και απειλούν να επεκταθούν.

Το ίδιο το Κόσσοβο είναι μια κακοφορμισμένη πληγή. Το ΝΑΤΟ εξακολουθεί να έχει εκεί στρατό κατοχής. Με την Ε.Ε ουσιαστικά να έχει αναλάβει την πολιτική διοίκηση. Η Σερβία αρνείται ακόμα να αναγνωρίσει την ανεξαρτησία του, με τη διακριτική στήριξη της Ρωσίας του Πούτιν.

Η Ε.Ε. από την άλλη έχει δώσει επίσημα καθεστώς υποψήφιου μέλους στην Σερβία και τον Γενάρη φέτος έγινε η πρώτη διακυβερνητική συνάντηση στις Βρυξέλες. Όμως, το ζήτημα του Κόσσοβο είναι ακόμα «αγκάθι». Οι διαπραγματεύσεις μπορεί να κρατήσουν μέχρι το 2020 και όλοι καταλαβαίνουμε τι είδους παζάρια και εκβιασμούς θα συμπεριλαμβάνουν.

Εντωμεταξύ, η «διπλωματία των αγωγών» συνεχίζεται και οι ανταγωνισμοί οξύνονται. Η ρωσική Gazprom έχει ξεκινήσει την κατασκευή του αγωγού South Stream που θα παρακάμπτει την Ουκρανία, θα περνάει από την Βουλγαρία και την Σερβία για να διακλαδωθεί στην νότια και κεντρική Ευρώπη. Το 2008 η Σερβική κυβέρνηση είχε υπογράψει την συμφωνία πώλησης του 51% της NIS, της κρατικής εταιρείας πετρελαίου, στην Gazprom. Ήταν ένα είδοςανταμοιβής για τη διπλωματική στήριξη της Ρωσίας. Και τον Νοέμβρη που πέρασε ξεκίνησε η κατασκευή του «σερβικού σκέλους» του South Stream.

Η Ε.Ε είχε ρίξει το βάρος της στην κατασκευή ενός άλλου αγωγού, του Nabucco, σχέδιο το οποίο έχει ναυαγήσει. Και εκφράζει την ανησυχία της για την *«εξάρτηση των δυτικών Βαλκανίων στο ρωσικό αέριο»* και την *«διαφοροποίηση του ενεργειακού εφοδιασμού»* της.[5]

Ο ελληνικός καπιταλισμός δεν παραιτείται από τον ρόλο του επίδοξου «περιφερειάρχη». Οι ελληνικές κυβερνήσεις συνεχίζουν να παίζουν το παιχνίδι των εκβιασμών απέναντι στη Δημοκρατία της Μακεδονίας, που είχε ξεκινήσει η κυβέρνηση Μητσοτάκη (και Σαμαρά) το 1991-92. Είναι ένα ατού στα παζάρια σε ΝΑΤΟ και Ε.Ε. και μια ωρολογιακή βόμβα που μπορεί να εκραγεί ανά πάσα στιγμή. Οσο βυθίζεται στην κρίση, τόσο πιο τυχοδιωκτικά θα συμπεριφέρονται οι διαχειριστές του: ο Σαμαράς υπόσχεται για παράδειγμα θησαυρούς από την «αξιοποίηση» των κοιτασμάτων φυσικού αερίου στην ανατολική Μεσόγειο ανοίγοντας ξανά το ζήτημα των ΑΟΖ.

Γι' αυτό χρειαζόμαστε μια Αριστερά που θα είναι ξεκάθαρη τόσο στον αντιμπεριαλισμό της όσο και στη διεθνιστική της στάση και προοπτική. ■

Σημειώσεις

1. Είχε ιδρυθεί το 1991 και είχε πραγματοποιήσει μια σειρά επιθέσεων το 1995.
2. Λόγω της αιματηρής ήττας των Σέρβων πριγκίπων από τον οθωμανικό στρατό στη μάχη του Κόσσοβο Πόλιε τον Ιούνη του 1389.
3. Fisher, Keith. A Meeting of Blood and Oil: The Balkan Factor in Western Energy Security, *Journal of Southern Europe and the Balkans*, Vol.4, No.1, May 2002, pp.75-89.
4. http://www.flyingfish.org.uk/articles/balkan/pipelines.htm http://www.petrosdoukas.gr/index.php/multimedia/press/press-releases/80-city-press
5. «South Stream pipeline to spur on Balkan reliance on Russian gas», Reuters 22/11/2013 http://www.reuters.com/article/2013/11/22/russia-balkans-southstream-idUSL5N0J63EC20131122

Ρωσία 1917

Γυναίκες και Πόλεμος

Η Κλάρα Τσέτκιν πρωτοστάτησε στη σύγκρουση ενάντια στη συμμετοχή του SPD στον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, όπως περιγράφει η **Αργυρή Ερωτοκρίτου**.

Η επαναστάτρια Κλάρα Τσέτκιν (1857-1933) ήταν μία από τις ηγετικές μορφές του διεθνούς σοσιαλιστικού κινήματος των γυναικών και σίγουρα η ηγετική μορφή του γυναικείου κινήματος στην ίδια τη Γερμανία. Η Τσέτκιν ήταν μέλος του SPD, του Σοσιαλδημοκρατικού Κόμματος στη Γερμανία. Το 1891 αναλαμβάνει τη σύνταξη της "Ισότητας" Gleicheeit, της γυναικείας εφημερίδας του SPD και το 1895 εκλέγεται στην Εκτελεστική Επιτροπή του κόμματος. Το SPD[1] ήταν το μεγαλύτερο σοσιαλιστικό κόμμα στον κόσμο και το στολίδι της Δεύτερης (Σοσιαλιστικής) Διεθνούς.

Η Τσέτκιν έπαιξε καθοριστικό ρόλο στην πάλη για τη μαζική οργάνωση των γυναικών εργατριών στα συνδικάτα, στην πάλη για τα πολιτικά δικαιώματα των γυναικών, είτε αυτό σήμαινε το δικαίωμα στην ψήφο είτε το δικαίωμα να οργανώνονται σε πολιτικά κόμματα, αλλά πάνω από όλα έπαιξε καθοριστικό ρόλο στο ξεκαθάρισμα, μέσα στο γυναικείο κίνημα, ότι η απελευθέρωση των γυναικών δεν είναι μία μάχη μεταξύ των δύο φύλων όπως υποστήριζαν οι αστές φεμινίστριες, αλλά κομμάτι της πάλης της εργατικής τάξης ενάντια στην ταξική κοινωνία. Ήταν μάχες που τις έδωσε και στο ίδιο της το κόμμα, μέσα στις οποίες είχε κερδίσει τη στήριξη του Ένγκελς.

Στις αρχές του 20ου αιώνα υπήρξε κατακόρυφη άνοδος των κινημάτων, των αγώνων της εργατικής τάξης αλλά και της Αριστεράς. Ήταν η περίοδος που στη Ρωσία μέσα από τη μαζική απεργία ξεπήδησαν για πρώτη φορά τα σοβιέτ, τα εργατικά συμβούλια. Η Κλάρα Τσέτκιν παίρνει την πρωτοβουλία το 1907, να συγκαλέσει το πρώτο Διεθνές Σοσιαλιστικό συνέδριο γυναικών στη Στουτγκάρδη. Συμμετείχαν 59 γυναίκες αντιπρόσωποι από δεκαπέντε χώρες. Τα κεντρικά θέματα συζήτησης στο Συνέδριο ήταν το ζήτημα της γυναικείας ψήφου και οι συνεργασίες με αστικές φεμινιστικές οργανώσεις.

Οι Βρετανίδες, Αυστριακές, Γαλλίδες και Βελγίδες αντιπρόσωποι, που επηρεάζονταν προφανώς από τον αστικό φεμινισμό, υποστήριζαν ότι το περιορισμένο δικαίωμα ψήφου των γυναικών ήταν ένα θετικό πρώτο βήμα και πιο "ρεαλιστικό" σε σχέση με το αίτημα για καθολικό δικαίωμα στην ψήφο (σε κάποιες χώρες είχε δοθεί περιορισμένο δικαίωμα ψήφου σε γυναίκες με ηλικιακά και περιουσιακά κριτήρια). Η Τσέτκιν αντέκρουσε σθεναρά αυτές τις απόψεις στηρίζοντας ότι αυτό το μέτρο δεν ήταν μόνο ανεπαρκές για το γυναικείο φύλο αλλά επιβλαβές για ολόκληρη την εργατική τάξη.

Ήταν η διαφορετική οπτική γωνία από την οποία αντιμετώπιζαν το ζήτημα της γυναικείας καταπίεσης που έφερνε αυτές τις διαμάχες. Οι αστές φεμινίστριες εντόπιζαν τις ρίζες της γυναικείας καταπίεσης γενικά σε όλους τους άντρες, ενώ η Τσέτκιν τοποθετούσε τη ρίζα του προβλήματος στον ταξικό διαχωρισμό της κοινωνίας, στην εποχή όπου δημιουργήθηκε η ατομική ιδιοκτησία. Είχε μελετήσει και επηρεαστεί από το έργο του Έγκελς "Η καταγωγή της οικογένειας, της ατομικής ιδιοκτησίας και του κράτους". Αυτή η ανάλυση αναγνωρίζει ότι η γυναικεία καταπίεση δεν προκύπτει γενικά από το ανδρικό φύλο, αλλά από την ιδιοκτησία των μέσων παραγωγής από μία μειοψηφική ομάδα μέσα στην κοινωνία.

Έτσι η Τσέτκιν επέμενε ότι *"ο αστικός φεμινισμός δεν είναι τίποτα περισσότερο από ένα ρεφορμιστικό κίνημα ενώ, το γυναικείο εργατικό κίνημα είναι επαναστατικό και πρέπει να είναι επαναστατικό"*. Οι γυναίκες αλλά και οι άνδρες της εργατικής τάξης έχουν κοινά συμφέροντα για να παλέψουν ενάντια στη γυναικεία καταπίεση γιατί με αυτό τον τρόπο προωθούν την ενότητα της

ίδιας τους της τάξης ενάντια στους κατακερματισμούς που επιβάλει η αστική ιδεολογία. Το γυναικείο κίνημα δεν θα μπορούσε να είναι ένα διαταξικό κίνημα γιατί έτσι ουσιαστικά θα άφηνε ανέπαφη τη ρίζα του προβλήματος που είναι η ταξική κοινωνία. Επιπλέον η Τσέτκιν έλεγε ότι για τις εργάτριες το δικαίωμα στην ψήφο δεν σημαίνει το τέλος των διεκδικήσεων τους, όπως πιστεύουν οι αστές φεμινίστριες, ακριβώς επειδή δεν τερματίζει και δεν επηρεάζει την αιτία της γυναικείας καταπίεσης.

Ταυτόχρονα κοντράρει τις αντιλήψεις γύρω από την αναγκαιότητα συνεργασιών και κοινής δράσης με αστές φεμινίστριες. Σ' αυτές τις μάχες η Τσέτκιν είχε συμμαχήσει με τη ρώσικη αντιπροσωπεία μεταξύ των οποίων ήταν και η Αλεξάντρα Κολλοντάι. Οι γυναίκες της Ρωσίας είχαν παίξει καθοριστικό ρόλο στην επανάσταση του 1905 και αυτό σήμαινε ότι ήταν πολύ πιο ξεκάθαρες πάνω σε αυτά τα ζητήματα. Είναι χαρακτηριστικό ότι ενώ στη Γερμανία δινόταν τεράστια μάχη για να δεχτούν τα συνδικάτα τις γυναίκες στις γραμμές τους, στη Ρωσία οι γυναίκες οργανώθηκαν σε σωματεία ταυτόχρονα με τους άντρες εργάτες. Έτσι κατάφεραν τελικά να κερδίσουν το συνέδριο. Η Τσέτκιν εκλέγεται γραμματέας του γραφείου της Διεθνούς και η "Ισότητα" υιοθετείται ως επίσημο όργανό της. Η Αλεξάντρα Κολλοντάι εκλέγεται στο γραφείο της Διεθνούς.

Ενάντια στον πόλεμο

Το 1910 πραγματοποιείται το 2ο συνέδριο της Διεθνούς των γυναικών στην Κοπεγχάγη και μετά από πρόταση της Τσέτκιν υιοθετείται η 8 Μάρτη ως Διεθνής μέρα για την πάλη για ίσα δικαιώματα των γυναικών σε όλες τις χώρες. Εκείνη τη μέρα δύο χρόνια πριν, εργάτριες στην κλωστοϋφαντουργία της Νέας Υόρκης κόντρα στο εκεί αστικό φεμινιστικό κίνημα, κέρδισαν το δικαίωμα στην ψήφο και το χτίσιμο ενός ισχυρού συνδικάτου διαδηλώνοντας κατά εκατοντάδες. Η Διεθνής Μέρα της Γυναίκας θα έπαιζε στη συνέχεια καθοριστικό ρόλο στη δράση των γυναικών ενάντια στον πόλεμο.

Στις 4 Αυγούστου το 1914 στο Ράιχσταγκ, το γερμανικό κοινοβούλιο, το SPD υπερψηφίζει τις στρατιωτικές δαπάνες. Ήταν η έναρξη του Α' Παγκοσμίου Πολέμου. Η γερμανική σοσιαλδημοκρατία προδίδει τις αντιπολεμικές παραδόσεις της Διεθνούς και τάσσεται στο πλευρό της Γερμανικής άρχουσας τάξης. Η εφημερίδα "η Ισότητα" γίνεται η μοναδική αντιπολεμική φωνή σ' ολόκληρη τη Γερμανία και αντιμετωπίζει σκληρή λογοκρισία από τη γερμανική κυβέρνηση. Την επόμενη μέρα της ψήφισης των πολεμικών δαπανών από το SPD η Τσέτκιν, μέσα από τις γραμμές της «Ισότητας», κατάγγελλε τη στάση των συντρόφων της και καλούσε τις αναγνώστριές της σε αντιπολεμικές διαδηλώσεις.

Λίγους μήνες αργότερα γράφει: *"Προς τις σοσιαλίστριες όλων των χωρών: Όταν οι άντρες σκοτώνουν, είναι πάνω σε εμάς, τις γυναίκες, να παλέψουμε για τη διατήρηση της ζωής. Όταν οι άντρες σιωπούν, είναι δικό μας καθήκον να υψώσουμε τις φωνές μας εκ μέρους των ιδεών μας. Συντρόφισσες, αδερφές! Εκπληρώστε την υπόσχεση που δώσαμε στη Σοσιαλιστική Διεθνή: Για αυτό το λόγο ακόμα και κατά τη διάρκεια ενός πολέμου θα είμαστε μεταξύ αυτών που θα προωθούν τα σωματεία που παλεύουν ενάντια στον πόλεμο!"* (Κ. Τσέτκιν "Ισότητα" 7.11.1914)

Αυτή η έκκληση της Τσέτκιν δεν κερδίζει τη στήριξη του SPD. Στη γερμανική σοσιαλδημοκρατία κυριαρχούσε ο πατριωτισμός και η αντίληψη ότι η ένταξη της χώρας στον πόλεμο θα απελευθέρωνε το ρώσικο λαό από τη δυναστεία του Τσάρου. Παρ' όλα αυτά υπήρχε μία αριστερή μειοψηφία στην οποία άνηκε η Τσέτκιν, η Λουξεμπουργκ, ο Καρλ Λίμπνεχτ – ο μοναδικός βουλευτής του SPD που καταψήφισε τον πόλεμο στη βουλή – που έμειναν πιστοί στις αντιπολεμικές και διεθνιστικές τους αρχές και έδιναν τη μάχη μέσα και έξω από το κόμμα. Εκτός από τη λογοκρισία της κυβέρνησης η Τσέτκιν είχε να αντιμετωπίσει και τη λογοκρισία από τους ίδιους της τους συντρόφους. Κάθε φορά που εναντιωνόταν στη φιλοπολεμική στάση του κόμματος, ηγέτες και γραφειοκράτες του κόμματος χρησιμοποιούσαν τον οργανωτικό μηχανισμό για να καταστείλουν τέτοιου είδους συζητήσεις. Επιπλέον οι πατριώτες σοσιαλιστές του κόμματος αξιοποιούσαν την αποδοχή που είχαν από την κυβέρνηση της Γερμανίας και προσπαθούσαν να πείσουν την εργατική τάξη για την ορθότητα της στάσης τους στο ζήτημα του πολέμου. Ήταν η ίδια ομάδα μέσα στο SPD που τα προηγούμενα χρόνια επιχειρηματολογούσε (με πρώτο και καλύτερο τον Μπέρνσταιν) ότι ο καπιταλισμός πλέον έχει ξεπεράσει τον κίνδυνο των κρίσεων, μπορεί να επεκτείνεται διαρκώς και καθήκον τον σοσιαλδημοκρατών ήταν μέσα από την εκλογική ενίσχυση των κομμάτων τους άρα τον κοινοβουλευτικό δρόμο, να διεκδικούν καλύτερες συνθήκες εργασίας για την εργατική τάξη με την προοπτική της βαθμιαίας εξάλειψης των ανισοτήτων του συστήματος. Στην πραγματικότητα ήταν η εγκατάλειψη του επαναστατικού δρόμου για την αλλαγή της κοινωνίας και η συνθηκολόγηση της γερμανικής σοσιαλδημοκρατίας.

Η στάση του SPD ήταν ένα τεράστιο πλήγμα για όλους τους επαναστάτες της περιόδου. Ο Λένιν όταν διάβαζε στο Vorwarts (την επίσημη εφημερίδα του SPD) ότι οι ΣΔ βουλευτές υπερψήφισαν τις πολεμικές δαπάνες πίστεψε ότι επρόκειτο για προβοκάτσια. Τα μοναδικά κόμματα στην Ευρώπη που καταψήφισαν τις πολεμικές δαπάνες και την είσοδο των χωρών τους στο σφαγείο του πολέμου ήταν οι Μπολσεβίκοι, το Σέρβικο ΣΔ κόμμα και ένα τμήμα του Αγγλικού ILP. Πολλοί επαναστάτες καταλάβαιναν ότι είχε φτάσει το τέλος του SPD ως κόμμα που υπερασπίζεται την εργατική τάξη αλλά και της Δεύτερης Διεθνούς. Οι μπολσεβίκοι είχαν την πιο καθαρή στάση στο ζήτημα του πολέμου και έπαιξαν πρωταγωνιστικό ρόλο για να συσπειρώσουν και να ξεκαθαρίσουν διεθνώς όλα τα κομμάτια επαναστατών που κράτησαν διεθνιστική αντιπολεμική στάση.

Στις αρχές του πολέμου στην Αγγλία κυκλοφόρησε μία αφίσα που καλούσε τις γυναίκες να οργανωθούν στο βοηθητικό σώμα, στην πολιτική άμυνα, γιατί "κάθε υγιής γυναίκα μπορεί να απελευθερώσει έναν υγιή άντρα" για να πάει να πολεμήσει. Ήταν μία καμπάνια των αστών φεμινιστριών της Αγγλίας που κατέληξαν να στηρίζουν τον πόλεμο και ουσιαστικά να επιβεβαιώνουν την αντίληψη της Τσέτκιν και της Κολλοντάι ότι

Βρετανική αφίσα καλεί τις γυναίκες στο στρατό.

οι προλετάριες γυναίκες δεν μπορούν σε κανένα ζήτημα να συμμαχήσουν με τις αστές φεμινίστριες.

Αξιοποιώντας τη θέση της στη Διεθνή η Τσέτκιν παίρνει την πρωτοβουλία και συγκαλεί ένα συνέδριο στην Ελβετία το Μάρτη του 1915.[2] Το SPD φυσικά ούτε το στήριξε ούτε το αναγνώρισε. Το συνέδριο αυτό ήταν η πρώτη οργανωμένη έκφραση της διεθνιστικής αντιπολίτευσης μέσα στη Σοσιαλδημοκρατία. Συμμετείχαν 28 γυναίκες αντιπρόσωποι από τη Βρετανία, τη Γαλλία, τη Γερμανία, την Ιταλία, την Πολωνία, τη Ρωσία, την Ολλανδία και την Ελβετία. Η διακήρυξη στην οποία κατέληξε έλεγε μεταξύ άλλων: *«Πού είναι οι άντρες σας; Πού είναι οι γιοί σας; Για οχτώ μήνες τώρα είναι στο μέτωπο. Αποχωρίστηκαν από τη δουλειά και το σπίτι τους. Εκατομμύρια βρίσκονται ήδη σε μαζικούς τάφους, κατά εκατοντάδες χιλιάδες βρίσκονται σε στρατιωτικά νοσοκομεία με διαμελισμένα κορμιά, ακρωτηριασμένα άκρα, τυφλωμένοι, χτυπημένοι από επιδημίες ή καθηλωμένοι από εξουθένωση. Ποιος κερδίζει από αυτόν τον πόλεμο; Μόνο μια ισχνή μειοψηφία σε κάθε χώρα. (...) Αυτός ο πόλεμος είναι επικερδής για τον καπιταλισμό γενικά. Οι εργάτες δεν έχουν να κερδίσουν τίποτα από αυτόν τον πόλεμο αλλά κινδυνεύουν να χάσουν καθετί αγαπητό σε αυτούς. (...) όχι στον πόλεμο! Επανάσταση για το Σοσιαλισμό!»*.

Η επανάσταση στη Ρωσία

Η Αλεξάντρα Κολλοντάι εκείνη την περίοδο βρίσκεται εξόριστη στη Νορβηγία και δεν μπορεί να πάρει μέρος στη συνεδρίαση της Διεθνούς αλλά δεν κάθεται στην απραξία. Στις 8 Μάρτη του 1915 οργανώνει εκεί πανεθνικές αντιπολεμικές διαδηλώσεις γυναικών σε συνεργασία με νορβηγούς συντρόφους. Η Κολλοντάι αν και δεν ήταν οργανωμένη στους μπολσεβίκους αλλά στους μενσεβίκους, είχε ήδη διαβάσει το αντιπολεμικό πρόγραμμα του Λένιν και βρισκόταν σε επαφή με τη συντακτική ομάδα της Ραμπότνιτσα (η Εργάτρια), της εφημερίδας του Μπολσεβίκικου κόμματος για τις γυναίκες, όπου έστελνε άρθρα. Παράλληλα αλληλογραφούσε και με την Κρούπσκαγια και το Λένιν. Η στάση των Μενσεβίκων στη Ρωσία έμοιαζε με τη στάση του SPD στη Γερμανία. Αυτό ήταν κάτι που ξεκίνησε τη ρήξη της Κολλοντάι με το παλιό της κόμμα και έτσι άνοιξε διαύλους επικοινωνίας με το Μπολσεβίκικο κόμμα.

Παρ' όλη της την αρχική διαφωνία με την άποψη του Λένιν ότι οι εργάτες θα

Η επανάσταση βοηθάει τις γυναίκες να σηκωθούν.

έπρεπε να μετατρέψουν τον ιμπεριαλιστικό πόλεμο σε εμφύλιο πόλεμο δέχτηκε την πρότασή του, να μεταφράσει τα κείμενα των Μπολσεβίκων και να βοηθήσει στη διακίνησή τους σε χώρες της Ευρώπης καθώς και να αρθρογραφεί στη νέα εφημερίδα των μπολσεβίκων Communist. Μέσα από αυτή τη δουλειά εγκατέλειψε την άποψη της ότι απλά το αίτημα για ειρήνη θα μπορούσε να θέσει τέρμα στον ιμπεριαλιστικό πόλεμο και υιοθέτησε την επαναστατική άποψη: οι στρατιώτες θα πρέπει να στρέψουν τα όπλα τους απέναντι στη δικιά τους άρχουσα τάξη και να κάνουν πόλεμο στον πόλεμο!

Για τα επόμενα δύο χρόνια μέχρι το 1917 η Αλεξάντρα Κολλοντάι περιόδευσε στην Αμερική κατά κύριο λόγο όπου άπλωνε τις ιδέες των Μπολσεβίκων μέσα από συγκεντρώσεις εργατών και στρατολογούσε επί της ουσίας στο Μπολσεβίκικο κόμμα.

Στις αρχές του 1917 μεγάλες απεργίες και ταραχές ξεσπούσαν στη Ρωσία. Η ημέρα της γυναίκας γιορτάστηκε νωρίτερα εκείνη τη χρονιά. Όταν οι εργάτες του Πουτίλοφ αντιμετώπισαν το λοκάουτ των αφεντικών στις 7 Μάρτη, οι γυναίκες της Πετρούπολης κατέκλυσαν τους δρόμους. Απαιτούσαν να μπει τέλος στην πείνα και τον εξευτελισμό των τελευταίων τριών χρόνων του πολέμου. Έφευγαν από τις ουρές των συσσιτίων και ενώνονταν με τις διαδηλώσεις διεκδικώντας "Ψωμί" και να μπει τέλος στην πείνα των παιδιών τους. Εργάτριες και νοικοκυρές ενώνονταν στους δρόμους. Άλλες είχαν βρει τους φαντάρους σε μία περιοχή και συνεννοήθηκαν μαζί τους να μην ανοίξουν πυρ απέναντι στις διαδηλώσεις τους. Πετούσαν πέτρες και χιόνι στην αστυνομία και εκλιπαρούσαν, σχεδόν απαιτούσαν από τους φαντάρους να κατεβάσουν τα τουφέκια τους και να ενωθούν μαζί τους. Μέχρι τις 10 Μαρτίου οι γυναίκες εισέβαλλαν στις γραμμές των φαντάρων και τους έπαιρναν τα όπλα. Μαθητές άφηναν τις διαλέξεις τους και έμπαιναν στο πλευρό των εργατών. Δεν εξελισσόταν απλά μία γενική απεργία αλλά ήταν η αρχή της επανάστασης. Η περιοχή του Βίμποργκ ήταν ήδη στα χέρια του ξαναγεννημένου Σοβιέτ των εργατριών και εργατών. 28000 φαντάροι έσμιξαν με τους εργάτες του Βίμποργκ και στις 12 Μάρτη ξαναστήθηκε το Σοβιέτ της Πετρούπολης. Οι πολιτοφυλακές επανεμφανίστηκαν για την περιφρούρηση της επανάστασης. Η Τσαρική κυβέρνηση παραιτήθηκε μία μέρα μετά. Ένας ταξικός πόλεμος στην πιο οξυμένη του μορφή, την επανάσταση, έβαζε τέρμα στον ιμπεριαλιστικό πόλεμο.

Μερικούς μήνες αργότερα η ηγεσία του SPD καθαιρεί την Τσέτκιν από υπεύθυνη σύνταξης της "Ισότητας". Ήδη από τον Γενάρη του ίδιου χρόνου είχε αποχωρήσει από το SPD για να οργανωθεί στο USPD, το ανεξάρτητο Σοσιαλδημοκρατικό Κόμμα. Στα τέλη του 1918 η Κλάρα Τσέτκιν μαζί με τη Ρόζα Λούξεμπουργκ και τον Καρλ Λίμπκνεχτ, γίνεται ένα από τα ιδρυτικά μέλη του Κομμουνιστικού Κόμματος της Γερμανίας που θα προσπαθούσε να ηγηθεί της Γερμανικής Επανάστασης των εργατών και των φαντάρων τα επόμενα χρόνια.

Εκατό χρόνια μετά τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο οι παραδόσεις της Τσέτκιν και της Κολλοντάι στο κίνημα των γυναικών της περιόδου είναι ακόμα πολύτιμες. Όχι μόνο στη συζήτηση για το ζήτημα της γυναικείας απελευθέρωσης, αλλά στην καθημερινή πράξη και την οργάνωση της πάλης για μια κοινωνία απαλλαγμένη από πολέμους, εκμετάλλευση και σεξισμό. ■

Σημειώσεις

1. Το 1914 το SPD είχε πάνω από ένα εκατομμύριο μέλη και στις εκλογές πήρε 4 εκατομμύρια ψήφους
2. Τις ίδιες μέρες με πρωτοβουλία του Λένιν και των Μπολσεβίκων πραγματοποιήθηκε ένα συνέδριο στη Βέρνη για να αντιμετωπίσουν και την αδράνεια του γραφείου της Δεύτερης Διεθνούς αλλά ουσιαστικά για να οργανωθούν και να συντονιστούν καλύτερα οι επαναστάτες που κράτησαν αντιπολεμική στάση στον Α' ΠΠ, διεθνώς.

Πηγές

- www.marxists.org/archive/cliff/works/1984/women/05-socger.htm
- *Clara Zetkin: Selected Writings* (Paperback), By Klara Zetkin, Edited by Philip Sheldon Foner.
- *Alexandra Kollontai - a biography*, by Cathy Porter.

Σεξισμός, καταπίεση

Η **Δήμητρα Κυρίλου** παρεμβαίνει στην πολιτική συζήτηση που έχουν ανάγκη τα κινήματα ενάντια στο σεξισμό.

Η πάλη για την σεξουαλική απελευθέρωση σήμερα

Τη χρονιά που πέρασε τα ζητήματα σεξισμού και δικαιωμάτων των λοατ[1] ατόμων βρέθηκαν στο προσκήνιο για θετικούς και για αρνητικούς λόγους. Από τη μια τα φεστιβάλ περηφάνιας που κάθε Ιούνη θυμίζουν την εξέγερση του Stonewall – τη μήτρα του σύγχρονου λοατ κινήματος – ήταν από τα μαζικότερα στη διοργάνωση του θεσμού. Τα έντυπα, ιστότοποι, συλλογικότητες και ομάδες εργασίας σε ζητήματα φύλου και σεξουαλικότητας συνεχίζουν να ξεφυτρώνουν σαν μανιτάρια, εκφράζοντας την διάθεση του κόσμου να συζητήσει και να δράσει συλλογικά. Από την άλλη κυβέρνηση, κράτος και επίσημος πολιτικός κόσμος υπήρξαν καθαρά ή καλυμμένα εναντίον. Αποκορύφωμα της υποκρισίας ήταν η άρνησή τους να συμπεριλάβουν τα ομόφυλα ζευγάρια στο νόμο για το σύμφωνο συμβίωσης,[2] αλλά και τα σχετικά με την ομοφοβία και το φύλο ζητήματα στον αντιρατσιστικό νόμο. Τι συμβαίνει λοιπόν; Ζούμε στο μεσαίωνα του σκοταδισμού;

Αν η Ελλάδα των μνημονίων είναι πράγματι πολύ πίσω, τι να πει κανείς για τις άλλες δέκα ευρωπαϊκές χώρες που αρνούνται να παραχωρήσουν το δικαίωμα στο σύμφωνο, και τι να πει για τα πισωγυρίσματα στην αναγνώριση (π.χ στις ΗΠΑ, όπου είχαν γίνει στο παρελθόν βήματα), για τα πογκρόμ κατά των γκέι σε χώρες όπως η Ρωσία και η Σερβία. Νεο-φασιστικά και κρυπτο-φασιστικά ακροδεξιά κόμματα έχουν σταθερά στην κατάμαυρη ατζέντα τους τις επιθέσεις στους λοατ. Για να μην ξεχνιόμαστε, το καλοκαίρι του 2012, η Χρυσή Αυγή παίρνοντας αέρα από τις ρατσιστικές σκούπες του Δένδια, είχε επιχειρήσει να «καθαρίσει» γκέι στέκια όπως το Ζάππειο. Κι εκεί μέτρησαν τα αντανακλαστικά ορισμένων λοατ οργανώσεων που σε συνεργασία με την αριστερά βγήκαν στο δρόμο και διαμαρτυρήθηκαν. Αυτό είναι το μήνυμα και από τα κινήματα ομοερωτικής χειραφέτησης σε χώρες της υποσαχάριας Αφρικής όπως η Ουγκάντα, όπου από τις χειρότερες σεξιστικές επιθέσεις γεννιούνται αντιστάσεις.

Για να επιστρέψουμε στην Ελλάδα, το περιστατικό της παρενόχλησης τρανς αγωνιστών της ομάδας Queer-trans και συμπαραστατών τους στην πλατεία Εξαρχείων τον περασμένο Γενάρη προκάλεσε άμεσα μαζική συγκέντρωση στην πλατεία, ενώ λίγες μέρες μετά, μια διαμαρτυρία για τους Ολυμπιακούς Αγώνες στην ομοφοβική Ρωσία του Πούτιν έγινε εστία δράσης για τα πιο μαχητικά κομμάτια του λοατ κινήματος. Η ΑΝΤΑΡΣΥΑ, το μέτωπο της αντικαπιταλιστικής αριστεράς, ξεκίνησε πρόσφατα να παρεμβαίνει σ'αυτές τις εξελίξεις με οργανωμένο τρόπο. Από τις αρχές Φλεβάρη, η ομάδα φύλου και σεξουαλικότητας LGBTQ ΑΝΤΑΡΣΥΑ είναι μια πραγματικότητα. Άλλη μία ομάδα λοατ; Όχι, μια άλλη ομάδα λοατ! Αυτό που πιστεύουμε ότι λείπει από την πληθώρα οργανώσεων γκέι και λεσβιών δεν είναι ούτε η διάθεση, ούτε η μαχητικότητα, αλλά ο αριστερός πολιτικός προσανατολισμός.

Μια χρήσιμη αναδρομή

Στην Ελλάδα, το κίνημα σεξουαλικής χειραφέτησης εκφράζεται για πρώτη φορά μέσα στην ευφορία της μεταπολίτευσης. Το 1976 ιδρύεται το Απελευθερωτικό Κίνημα Ομοφυλόφιλων Ελλάδας (ΑΚΟΕ). Είναι σαφώς επηρεασμένο από το Μάη του '68, και φαίνεται στη συνθηματολογία («η ομοφυλοφιλία είναι ανθρώπινη δυνατότητα»), στην προχωρημένη ιδρυτική του διακήρυξη και στις πολιτικές του συμμαχίες με την τότε επαναστατική αριστερά. Μέσα από το περιοδικό ΑΜΦΙ και με εξώστρεφη δράση μέσα στο μαζικό κίνημα, το ΑΚΟΕ άνοιξε σοβαρά ζητήματα όπως η κριτική στην οικογένεια και η ελεύθερη σεξουαλική έκφραση, που ήταν απαραβίαστα ταμπού για τη σταλινική αριστερά. Πάλεψε το νόμο «για αφροδίσια νοσήματα» της κυβέρνησης Καραμανλή που δαιμονοποιούσε τους γκέι. Διεκδίκησε και πέτυχε να βαδίζει με πανό στις πορείες του Πολυτεχνείου και αντιμετώπισε με επιτυχία τις τριβές στο εσωτερικό του, υπερασπιζόμενο τις τραβεστί απέναντι στον καθωσπρεπισμό και τον κατακερματισμό.

Η άνοδος του ΠΑΣΟΚ στην εξουσία το 1981 σημάδεψε την υποχώρηση της επαναστατικής αριστεράς και μια δεξια μετατόπιση όλων των κοινωνικών κινημάτων. Οι κυβερνήσεις ΠΑΣΟΚ δεν έκαναν στην πραγματικότητα τίποτα για τους γκέι και τις λεσβίες, προχώρησαν όμως σε γενικές προοδευτικές μεταρρυθμίσεις (αυτόματο διαζύγιο, αποποινικοποίηση μοιχείας, πολιτικός γάμος, νόμος Μ. Μερκούρη για την ισότητα των δύο φύλων) και σε οικονομικές παραχωρήσεις προς την εργατική τάξη. Τα κινήματα «κοινωνικής κριτικής» ουσιαστικά ενσωματώθηκαν στην «Αλλαγή». Ο ερχομός του aids ήταν ένα ακόμη χτύπημα που αποδυνάμωσε το λοατ κίνημα φυσικά και κυρίως πολιτικά.

Όταν το 2003, με αφορμή μια αστυνομική έφοδο στο μπαρ Spices το λοατ κίνημα ανασυγκροτείται γύρω από το «Πολύχρωμο φόρουμ», οι οργανώσεις

Από το Gay Pride στην Αθήνα τον Ιούνη του 2013.

που κυριαρχούν (με τις εξαιρέσεις της Λεσβιακής Ομάδας Αθήνας – ΛΟΑ και της Πρωτοβουλίας Ομοφυλόφιλων Ενάντια στην Καταπίεση – ΠΟΕΚ)[3] είναι μετριοπαθείς όμιλοι ανθρώπινων δικαιωμάτων, κάποιοι με ακτιβίστικη φυσιογνωμία, αλλά με βαθειά αντιπάθεια σε ο,τιδήποτε πολιτικοποιημένο ή κομματικό, για αριστερά ούτε λόγος να γίνεται. Αυτό φυσικά διευκόλυνε εξαιρετικά τα κόμματα της επίσημης αριστεράς να αποφεύγουν να παίρνουν θέση πάνω στο ζήτημα. Η κυρίαρχη άποψη ήταν πως ο αριστερός πολιτικός λόγος αποδυναμώνει και απομονώνει τον αγώνα για την κατάκτηση δικαιωμάτων για τους λοατ, αντίθετα το επίμονο λόμπιγκ, η πίεση στα θεσμικά ζητήματα και το φιλελεύθερο προφίλ θα τα εξασφαλίσουν. Αυτό βέβαια είναι δουλειά των «ειδικών» του χώρου. Οι υπόλοιποι και υπόλοιπες αυτό που έχουν να κάνουν είναι την προσωπική τους επανάσταση, να «βγουν απ'τη ντουλάπα τους». Έχει ήδη κάνει την εμφάνισή της η «ροζ» οικονομία και το «ροζ» lifestyle με κέντρο τη νυχτερινή ζωή στο Γκάζι. Παρά την επιμονή της ΠΟΕΚ για συμμετοχή στα αντιπολεμικά συλλαλητήρια και στις εργατικές κινητοποιήσεις, οι ευκαιρίες που άνοιξαν για πολιτική παρέμβαση του χώρου πέρασαν ανεκμετάλλευτες. Παρόλαυτά, το λοατ κίνημα έκανε μερικά βήματα μπροστά: Το φεστιβάλ περηφάνιας gay pride επανεμφανίζεται σταθερά σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη ελκύοντας πολύ κόσμο, οι ακτιβιστές έχουν μεγαλύτερη αυτοπεποίθηση να βγαίνουν ανοιχτά και να ανοίγουν ζητήματα σεξισμού και καταπίεσης, το τρανς κομμάτι οργανώνεται και διεκδικεί τη δική του θέση στο κίνημα. Όμως οι θεσμοί και ο επίσημος πολιτικός κόσμος παραμένουν εξαιρετικά πίσω. Το Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης κόβει ασύστολα ο,τιδήποτε θυμίζει ομοερωτική επιθυμία, η ιστορία με την επέκταση του συμφώνου συμβίωσης παραμένει κολλημένη ελέω εκκλησίας και ακροδεξιών, οι φασίστες της Χρυσής Αυγής έχουν προς το παρόν άλλα προβλήματα (ευτυχώς), αλλά η λογική του αποδιοπομπαίου τράγου στην Ελλάδα των μνημονίων και της κρίσης υπάρχει και απειλεί.

Ποιος φταίει για τον σεξισμό και την καταπίεση;

Τρεις απόψεις μεταξύ πολλών κυριαρχούν στις λοατ οργανώσεις σχετικά με τις ρίζες της καταπίεσης. Η πιο διαδεδομένη εξαντλείται στο επίπεδο της ιδεολογίας, στη θέση ότι ο σεξισμός υπάρχει στα κεφάλια των ανθρώπων, αναπαράγεται από τα ΜΜΕ, την εκκλησία, την οικογένεια και αυτόματα διαιωνίζεται από γενιά σε γενιά. Η θέση αυτή κυριαρχεί γιατί συχνά ταυτίζεται με στιγμιότυπα της προφανούς πραγματικότητας. Όντως, παπάδες, δημοσιογράφοι της συμφοράς, συντηρητικοί βουλευτές, τηλεοπτικοί μαϊντανοί έχουν χτίσει ένα «common sense», μια εικόνα για τους λοατ σαν περιφερόμενο θίασο από γραφικά και ανερμάτιστα άτομα που έχουν λύσει όλα τα βιοποριστικά τους ζητήματα και ασχολούνται μόνο με το σεξ.

Όμως ο ιδεαλισμός αδυνατεί να εξετάσει πιο βαθειά: γιατί και ποιός καλλιεργεί τις συγκεκριμένες ιδέες; Γιατί, παρόλο που με αγώνες κερδίζονται οι συνειδήσεις και οι κατακτήσεις, υπάρχουν πισωγυρίσματα, λες κάποιο «αόρατο» βαρίδι σπρώχνει την κατάσταση προς τα πίσω; Τέλος, ο παράγοντας «κοινωνική τάξη» απουσιάζει τελείως. Ο σεξισμός καταπιέζει όλους τους λοατ, πλούσιους και φτωχούς, όμως οι επιπτώσεις της καταπίεσης και μιας πιθανής διαπόμπευσης στη ζωή των μεν και των δε δεν συγκρίνονται, όπως βέβαια δεν συγκρίνεται η αναλογία οροθετικών ανά κοινωνική τάξη που αφανίστηκαν από τον HIV, που αποκλείστηκαν από τις πανάκριβες θεραπείες και τα ασφαλιστικά ταμεία,[4] κλπ. Αυτή η θεωρία καταλήγει τελικά να προτείνει «παιδεία» και θεσμικές μεταρρυθμίσεις μέσα από την πίεση σ'αυτούς που κυβερνούν – συχνά μέσα από την εκλογή επώνυμων λοατ που θα «σπρώξουν» το ζήτημα, γιατί ένα άλλο βασικό αξίωμα είναι ότι η καταπίεση δεν σχετίζεται με το κοινωνικό σύστημα. Σε γενικές γραμμές ο καπιταλισμός προβάλλεται σαν η βέλτιστη εκδοχή κοινωνικής οργάνωσης και κάθε απόπειρα ανατροπής του αντιμετωπίζεται σαν πραξικόπημα ή σαν φάρσα.

Η δεύτερη διαδεδομένη άποψη έρχεται μέσα από το φεμινιστικό κίνημα και στηρίζεται στις «θεωρίες της πατριαρχίας» που άκμασαν στη δεκαετία του '60, στη διάρκεια του λεγόμενου «δεύτερου κύματος» του φεμινισμού. Οι θεωρίες της πατριαρχίας[5] είναι πολλές και με διαφορετικές εμφάσεις και συμπεράσματα η κάθε μία, όλες πάντως βασίζονται στη θέση ότι η σεξιστική καταπίεση πηγάζει από την κυριαρχία του αντρι-

Διαμαρτυρία έξω από το Καλλιμάρμαρο παραμονές των Χειμερινών Ολυμπιακών Αγώνων στη Ρωσία.

κού φύλου πάνω στο γυναικείο κι αυτή επηρρεάζει όχι μόνο τη σφαίρα των ιδεών, αλλά έχει και υλική διάσταση: ότι οι άντρες ωφελούνται από την υποδεέστερη θέση των γυναικών στην εργασία, στο νοικοκυριό, στην κοινωνία. Οι θεωρίες της πατριαρχίας βρήκαν ανταπόκριση στο νεοσύστατο λοατ κίνημα την περίοδο μετά την εξέγερση του Stonewall, όταν αυτό αναζητούσε πολιτικά και ιδεολογικά εφόδια για να συγκροτηθεί. Και πάλι υπήρχαν προφανείς λόγοι αληθοφάνειας: Η μάτσο-σεξιστική συμπεριφορά αρκετών ανδρών που λοιδωρούν τις γυναίκες και τους γκέι, η αποδοχή αυτής της λογικής από τους καταπιεσμένους και η δημιουργία ανδροκρατικών προτύπων που διαιωνίζει την καταπίεση κ.ο.κ. Όμως, μόλις ξύσει κανείς την επιφάνεια, δεν υπάρχει καμιά εξήγηση για το τι οδηγεί τους σεξιστές σ'αυτή την πρακτική, το δε υλικό όφελος από τη χαμηλότερη θέση των γυναικών έχει αποδειχτεί ότι τελικά είναι αμελητέο (επιπέδου οικιακής εργασίας). Ακόμη πιο επικίνδυνο είναι το συμπέρασμα των θεωριών της πατριαρχίας σε σχέση με τα υποκείμενα της διαπάλης, που είναι γυναίκες κατά ανδρών. Αντίστοιχα, το υποκείμενο της σεξουαλικής απελευθέρωσης ήταν οι γκέι και οι λεσβίες κατά όλων των άλλων. Αποτέλεσμα ήταν ο κατακερματισμός των καταπιεσμένων με κριτήριο της διαφορετική σεξουαλική ταυτότητα.[6]

Στον κατακερματισμό των ταυτοτήτων επιχείρησε να απαντήσει από ριζοσπαστική θέση η θεωρία «Queer», που αναπτύχθηκε στη δεκαετία του 1990. Πολιτικό παιδί του μεταστρουκτουραλισμού, η αμερικανίδα ακαδημαϊκός και ακτιβίστρια Τζούντιθ Μπάτλερ διατύπωσε μια ενοποιητική θεωρία για το φύλο και τη σεξουαλικότητα.[7] Η θεωρία της αντιτίθεται στην επιβολή της «κανονικότητας» που μπαίνει από τα πάνω, την οποία θεωρεί εντελώς ψευδή και κατασκευασμένη, όπως κατασκευασμένο είναι και το φύλο. «Γυναίκα δε γεννιέσαι, γίνεσαι», είχε γράψει εύστοχα η Σιμόν ντε Μποβουάρ και η Μπάτλερ το επέκτεινε σε ένα σύνολο ιδιοτήτων αναλύοντας την εξουσιαστική λειτουργία της κανονικότητας πάνω στους λοατ και σε οποιονδήποτε «διαφορετικό» που δεν συμμορφώνεται με αυτήν. Πώς μπορεί λοιπόν ο φεμινισμός να φωνάζει για διαπάλη ανδρών και γυναικών, όταν οι κατηγορίες «άντρας-γυναίκα» είναι κατασκευασμένες; Πόσο μάλλον που μια γυναίκα έχει πολλαπλές ιδιότητες όπως η κοινωνική τάξη, η φυλή, το έθνος, η σεξουαλικότητα. Οι οπαδοί της θεωρίας «Queer» τελικά προτείνουν την υπονόμευση/αποσταθεροποίηση του «δοτού» φύλου μέσω της παρωδίας, την οποία μετατρέπουν σε πολιτική πράξη και σε πολλές περιπτώσεις λειτούργησαν πιο ριζοσπαστικά από τις θεωρίες της πατριαρχίας και τις απολίτικες αντιλήψεις. Τα όριά αυτού του ρεύματος κατά τη γνώμη μας τα θέτει η εξ ορισμού διαφοροποίησή τους από τον μαρξισμό σαν συνεκτική θεωρία για την κατανόηση και αλλαγή του κόσμου. Πού βρίσκονται οι υλικές ρίζες της κανονικότητας και της κατασκευής του φύλου που μας εξουσιάζουν; Η Μπάτλερ και οι μεταστρουκτουραλιστές πρεσβεύουν όλες τις απόψεις για το τέλος των μεγάλων αφηγήσεων και των μεγάλων υποκειμένων. Δεν υπάρχουν γυναίκες-υποκείμενα όπως δεν υπάρχει εργατική τάξη σαν υποκείμενο. Χωρίς υποκείμενο όμως δεν υπάρχει ανατροπή.

Μαρξισμός και καταπίεση

Υπάρχει ένας διαδεδομένος μύθος που ισχυρίζεται ότι ο Μαρξισμός δεν έχει να πει πολλά στο ζήτημα της καταπίεσης γιατί εστιάζει αποκλειστικά στην οικονομία. Κι όμως, η ρήση «η επανάσταση είναι το πανηγύρι των καταπιεσμένων και των εκμεταλλευόμενων» διατυπώθηκε από τον Λένιν το 1905 και εννοούσε ότι για να πετύχουν την απαραίτητη για τη νίκη μέγιστη ενότητα μέσα στην εργατική τάξη, οι επαναστάτες χρειάζεται να γίνονται η φωνή του κάθε καταπιεσμένου. Αυτό δεν είναι τρικ. Είναι στρατηγική για το ξεπέρασμα των διασπάσεων μέσα στον κόσμο και το κέρδισμα όλων στην πάλη για μια νέα κοινωνία. Οι Μαρξιστές παλεύουν τον σεξισμό από θέση αρχής, ακόμη και σε περιπτώσεις που δεν στρέφεται ευθέως ενάντια στην εργατική τάξη. Ταυτόχρονα, αναγνωρίζουν ότι το ενοποιητικό στοιχείο όλων των καταπιεσμένων (ανδρών και γυναικών, λοατ και στρέιτ, Ελλήνων και μεταναστών) είναι η κοινή ταξική τους θέση και όχι η ιδιαίτερη φύση της διάκρισης που υφίστανται. Εκεί λογοδοτεί η προτεραιότητα της παρέμβασης στους χώρους δουλειάς, γιατί «οι αλυσίδες θα σπάσουν εκεί όπου δένονται». Το επαναστατικό καθεστώς των Μπολσεβίκων καθιέρωσε τα πιο ριζοσπαστικά μέτρα σχετικά με το διαζύγιο, τη θέση της γυναίκας, την ομοφυλοφιλία, την οργάνωση της καθημερινής ζωής σε μια χώρα φτωχή και υποανάπτυκτη όπως η Ρωσία του 1917.

Για τους Μαρξιστές οι ρίζες της καταπίεσης δεν βρίσκονται στα μυαλά των ανθρώπων. Ούτε στην ανθρώπινη φύση. Έχει αποδειχτεί ότι το σεξ ανάμεσα σε άτομα του ίδιου φύλου και οι διεμφυλι-

κές πρακτικές ήταν αποδεκτές επί αιώνες σε διάφορες κοινότητες. Η σεξουαλικότητα άλλωστε δεν είναι μία, ενιαία και σταθερή. Μεταβάλλεται, καθορίζεται κοινωνικά σε διαλεκτική σχέση ανάμεσα στην ανθρώπινη φύση και τους υλικούς όρους ζωής (την κοινωνική θέση, τις εμπειρίες, την κουλτούρα) του καθενός και καθεμιάς μας.

Η καταπίεση γεννήθηκε σε μια συγκεκριμένη καμπή της ανθρώπινης εξέλιξης, στο πέρασμα από τον πρωτόγονο κομμουνισμό των νομάδων που απαρτίζονταν από τροφοσυλλέκτες και κυνηγούς προς κοινωνίες με πλεόνασμα παραγωγής, γεωργική καλλιέργεια και μόνιμη περιοχή διαμονής. Το κλασικό βιβλίο του Φρ. Ένγκελς «Η καταγωγή της οικογένειας, της ατομικής ιδιοκτησίας και του κράτους» παραμένει στον πυρήνα του μια πολύ καλή ανάλυση αυτών των αλλαγών.[8] Σύμφωνα με τον Ένγκελς, η «ιστορική ήττα του γυναικείου φύλου» ήταν το τίμημα για το βήμα της κοινωνίας προς τα μπρος. Συνδυάστηκε με μια σειρά αναγκαία μέτρα και θεσμούς για τη μετάβαση προς μορφές κοινωνικής οργάνωσης που περιλάμβαναν τη διαίρεση σε τάξεις, τον αυστηρό καθορισμό της οικογένειας – ώστε να μεταβιβάζεται το πλεόνασμα – και τον σχηματισμό του κράτους για τον έλεγχο και τη διαιώνιση της νέας τάξης πραγμάτων. Η θέση των Μαρξιστών ότι οι ρίζες της καταπίεσης βρίσκονται στο ισχύον κοινωνικό σύστημα – σήμερα στον καπιταλισμό – αποτελεί υλιστική ερμηνεία της κοινωνίας και όχι εμμονή να αναχθούν τα πάντα σε αυτόν. Οι διαφορετικές μορφές που έπαιρναν οι κοινωνικές σχέσεις και η ίδια η οικογένεια, καθώς και τα αντίστοιχα ταμπού (όπως η ομοερωτική πράξη) μεταβλήθηκαν μέσα σε διαφορετικά συστήματα παραγωγής μέχρι τον ερχομό του καπιταλισμού.

Καπιταλισμός και οικογένεια

Ο ορισμός «ομοφυλόφιλος» επινοήθηκε στα τέλη του 19ου αιώνα, όταν ο καπιταλισμός μεσουρανούσε και σηματοδότησε μια νέα επίθεση: Δεν στιγματίζεται πια η ομοφυλόφιλη πράξη αλλά το πρόσωπο που εμπλέκεται σε αυτή. Ο Όσκαρ Ουάιλντ που καταδικάστηκε εκείνη την περίοδο για σοδομισμό ήταν παράπλευρη απώλεια αυτής της στροφής. Γιατί ο καπιταλισμός φάνηκε τόσο ασυνεπής στην παραχώρηση της ελευθερίας που είχε υποσχεθεί; Η απάντηση βρίσκεται στις υλικές του ανάγκες. Στο γεγονός ότι επί καπιταλισμού η πυρηνική οικογένεια εξελίχθηκε σε βασικό κύτταρο για την αναπαραγωγή της εργατικής τάξης, η οποία παράγει όλη την υπεραξία για το σύστημα. Στην αυγή του καπιταλισμού η αστική τάξη αντιμετώπισε το φαινόμενο της αστικοποίησης που οδήγησε τους άκληρους αγρότες μαζικά στα εργοστάσια όπου δούλευαν και ουσιαστικά κατοικούσαν όλα τα μέλη της οικογένειας. Όμως αυτή η κατάσταση εκτίναξε τις αρρώστιες και την παιδική θνησιμότητα στα ύψη και διέλυσε τον ιστό οργάνωσης και αναπαραγωγής της εργατικής τάξης. Χρειάστηκε ειδική παρέμβαση για το διαχωρισμό της παραγωγής από την ιδιωτική ζωή, την απομάκρυνση των γυναικών και των παιδιών από το εργοστάσιο και τη χορήγηση «οικογενειακού μισθού» στους εργάτες. Ο ρομαντικός έρωτας, η μονογαμία, ο όρκος «αιώνιας πίστης» δεν βρίσκονται στην ανθρώπινη φύση, επινοήθηκαν και επιβλήθηκαν σαν χρυσά περιτυλίγματα του γάμου. Η πυρηνική οικογένεια κατάφερε να εξασφαλίσει την απρόσκοπτη αναπαραγωγή της νέας γενιάς εργατών με αποκλειστική σχεδόν ευθύνη και έξοδα των γονιών τους. Ασφαλώς και η οικογένεια έχει εξελιχθεί ώστε να καλύπτει ψυχικές και συναισθηματικές ανάγκες, λειτουργεί σαν ιδιωτικό αποκούμπι, την ίδια στιγμή είναι ο κατεξοχήν φορέας αναπαραγωγής των ιδεών και αξιών του συστήματος. Η καταπίεση των λοατ σήμερα συνδέεται καθαρά με την προστασία του θεσμού της οικογένειας από «παρεκκλίσεις» και με τη διαίρεση της εργατικής τάξης σε στρέιτ και λοατ.

Αντιφασιστικό Συλλαλητήριο, 19 Γενάρη.

Μια αντικαπιταλιστική παρέμβαση σήμερα είναι απαραίτητο να περιλαμβάνει τα ζητήματα φύλου και σεξουαλικότητας, να τοποθετείται στα σχετικά θέματα και να τα παλεύει. Δεν αφορούν μόνο αυτούς που καταπιέζονται αλλά όλη την κοινωνία, κι εδώ παίζει ρόλο η ενιαία δράση των καταπιεσμένων και η ταξική οπτική. Αυτό μετράει και για το «εδώ και τώρα» και για στον οραματισμό μια μελλοντικής κοινωνίας που οφείλει να απαλλαγεί από κάθε σεξιστική καταπίεση. Με αυτό τον πήχυ έχει να αναμετρηθεί η προσπάθεια της ομαδας λοατ ΑΝΤΑΡΣΥΑ και των συμπαραστατών της. Ξεκινάμε!

Σημειώσεις

1. Το ζήτημα ενός δόκιμου όρου για τους ομοφυλόφιλους έχει ταλανίσει τον οικείο χώρο και τους απλούς αναγνώστες για πολλά χρόνια. Στο παρόν κείμενο υιοθετούμε τον όρο λοατ (λεσβίες – ομοφυλόφιλοι – αμφιφυλόφιλοι – τρανς), ο οποίος περιλαμβάνει περισσότερες κατηγορίες ομοερωτικής συμπεριφοράς και αποτελεί ακριβή μετάφραση του ορισμού που επέλεξε το ίδιο το διεθνές κίνημα (lgbt). Τα τελευταία χρόνια στο ακρώνυμο προστέθηκαν το q-queer και i-intersex. Δεν τα προσθέσαμε για λόγους απλοποίησης.
2. Έχει ανοίξει μια μεγάλη συζήτηση σχετικά με την ισχύ και εφαρμογή του συμφώνου συμβίωσης. Η αναφορά εδώ δεν έχει να κάνει με το ίδιο το συμφωνο, αλλά με την άρνηση εφαρμογής του στην Ελλάδα.
3. Η ΠΟΕΚ δημιουργήθηκε την περίοδο της ανόδου του αντικαπιταλιστικού κινήματος και της μεγάλης διαδήλωσης στη Γένοβα. Λειτούργησε μαζί με την Πρωτοβουλία Γένοβα 2001 και προσπάθησε να ενώσει λοατ και αντικαπιταλιστικό κίνημα.
4. Η ταινία "Dallas buyers club" που παίζεται αυτές τις μέρες είναι αποκαλυπτική στο ζήτημα του Aids.
5. Εκτενής ανάλυση περιλαμβάνεται στο άρθρο της Lindsey German «Theories of patriarchy», *International Socialism*, No 12.
6. Στο βιβλιο της Hanna Dee, *The red in the rainbow*, Bookmarks 2010 (σελ.103-107) υπάρχει πολύ καλός σχολιασμός.
7. Τα ανθρωπολογικά στοιχεία που χρησιμοποίησε ο Ένγκελς, σύμφωνα με νεώτερες πηγές περιέχουν αρκετές λάθος πληροφορίες. Η καρδιά της ανάλυσής του παραμένει επίκαιρη. Βλ. επίσης: Κρις Χάρμαν, *Ο Ένγκελς και η Καταγωγή της Ανθρώπινης Κοινωνίας*, Μαρξιστικό Βιβλιοπωλείο 2011.
8. Βλ. Τζούντιθ Μπάτλερ, *Αναταραχή φύλου*, Αλεξάνδρεια 2009.

Βιβλιοκριτική

Ξεσκεπάζοντας τα ρατσιστικά ψέματα

Δημήτρης Ψαρράς

Το μπεστ σέλερ του μίσους

Τα «Πρωτόκολλα των σοφών της Σιών» στην Ελλάδα, 1920-2013

Τιμή 18€, 393 σελίδες

Εκδόσεις Πόλις, 2013

Μετά τη «Μαύρη Βίβλο της Χρυσής Αυγής» ο Δημήτρης Ψαρράς επανέρχεται με το τελευταίο του βιβλίο «Το μπεστ σέλερ του μίσους» για να μας προσφέρει ένα ακόμα πολύ χρήσιμο βοήθημα στην πάλη ενάντια στον ρατσισμό και τη φασιστική απειλή. Ο δημοσιογράφος της ομάδας του Ιού, στηριγμένος σε μια εξαιρετικά ενδελεχή και τεκμηριωμένη έρευνά του για τα κακόφημα «Πρωτόκολλα των σοφών της Σιών» και το πώς αυτά αξιοποιήθηκαν από κάθε ρατσιστική, εθνικιστική και αντικομμουνιστική προπαγάνδα, καταγράφει στην ουσία την ιστορία του ακροδεξιού αντισημιτισμού στην Ελλάδα και της φιλολογίας που καλλιέργησε για έναν ολόκληρο αιώνα – και συνεχίζει να καλλιεργεί – σύμφωνα με την οποία πίσω από κάθε κακό κρύβεται μια «συνωμοσία των Εβραίων». Δεν προκαλεί έκπληξη ότι τα «Πρωτόκολλα» ήταν ένα από τα αγαπημένα βιβλία του Χίτλερ και χρησιμοποιήθηκαν για την ιδεολογική «αιτιολόγηση» του ναζιστικού Ολοκαυτώματος. Συνεχίζουν μέχρι και σήμερα να τα επικαλούνται οι απανταχού ακροδεξιοί και νεοναζί, συμπεριλαμβανομένων και των ελλήνων ομογάλακτών τους, από τον Πλεύρη και τον Μιχαλολιάκο μέχρι τον Γεωργιάδη.

Τα «Πρωτόκολλα των σοφών της Σιών» υποτίθεται ότι αποτελούν τα πρακτικά μια συνάντησης εκπροσώπων του Εβραϊσμού στα πρώτα χρόνια του 20ου αιώνα. Σε αυτή τη συνάντηση, πάντα υποτίθεται, ότι αποφασίστηκε μια παγκόσμια συνωμοσία για να υπονομευθούν όλα τα καθεστώτα της εποχής, είτε μέσω διείσδυσης στους κρατικούς μηχανισμούς ή μέσω επαναστατικών διαδικασιών, προκειμένου να επιβληθεί η εβραϊκή κυριαρχία.

Στην πραγματικότητα, τα «Πρωτόκολλα» ήταν ένα αποδεδειγμένο πλαστογράφημα – στηριγμένο σε μια λογοκλοπή ενός παλιότερου βιβλίου μυθοπλασίας – που είχε κατασκευαστεί εξ ολοκλήρου από στελέχη των Μαύρων Εκατονταρχιών, μια ακροδεξιάς πρωτοφασιστικής οργάνωσης στην Τσαρική Ρωσία. Στόχος τους ήταν από τη μια να δικαιολογήσουν τα ρατσιστικά πογκρόμ ενάντια στους εβραίους με τις ευλογίες της Οχράνα, της μυστικής αστυνομίας του Τσάρου και από την άλλη να συκοφαντήσουν το επαναστατικό εργατικό κίνημα (το 1905 ήταν η χρονιά της πρώτης Ρώσικης Επανάστασης και πρόεδρος του πρώτου σοβιέτ της Πετρούπολης ήταν ο εβραϊκής καταγωγής Λέον Τρότσκι). Μέχρι το 1917 η ιδέα της «εβραϊκής συνωμοσίας» διακινείτο κύρια από ορθόδοξους ρώσικους εκκλησιαστικούς κύκλους, αλλά η νίκη της επανάστασης του Οκτώβρη έφερε και την ανάσυρση των «Πρωτοκόλλων» προκειμένου να χρησιμοποιηθούν από τους Λευκούς τσαρικούς αντεπαναστάτες και τα ιμπεριαλιστικά στρατεύματα που εισέβαλαν στη Ρωσία, για την αντιμπολσεβίκικη προπαγάνδα τους: η επανάσταση, ο εμφύλιος, οι κακουχίες, όλα ήταν «έργο του εβραιομπολσεβικισμού». Οι αξιωματικοί του στρατού εισβολής και οι ακροδεξιοί ρώσοι εμιγκρέδες αποτέλεσαν και το κανάλι για τη μεταφορά των «Πρωτοκόλλων» στη Δύση.

Στην Ελλάδα – που συμμετείχε στην ιμπεριαλιστική εκστρατεία – ο εισαγωγέας τους ήταν ένας ακροδεξιός εθνικιστής, ο Αριστείδης Ανδρόνικος, που είχε διατελέσει διπλωματικός υπάλληλος στο ελληνικό προξενείο της Πετρούπολης. *«Η πρώτη μετάφραση [1920] παρέμεινε 'αναξιοποίητη' σε κάποιο ντουλάπι του υπουργείου Εξωτερικών»*, γράφει ο Ψαρράς. Η στιγμή που τα «Πρωτόκολλα» δημοσιεύτηκαν, το 1925, δεν είναι τυχαία. *«Συμπίπτει με την έκρηξη του εργατικού κινήματος τον Φεβρουάριο του χρόνου αυτού, με κινητοποιήσεις του Εργατικού Κέντρου Θεσσαλονίκης [με τη μεγάλη εβραϊκή κοινότητα]»*, ενώ *«το ΚΚΕ έβγαινε ενισχυμένο από την αποτυχία εγκαθίδρυσης φασιστικού καθεστώτος στα τέλη του 1924»*.

Στο βιβλίο του Ψαρρά παρακολουθούμε την εξέλιξη του αντισημιτισμού στην Ελλάδα μέσα από την αλληλουχία των εκδόσεων των «Πρωτοκόλλων» και τις προσπάθειες του Ανδρόνικου να προσαρμόσει τη χρήση τους στις διαφορετικές πολιτικές του επιλογές (που τις περισσότερες φορές συνδυάζονταν με τις κρυφές ή φανερές επιλογές της κυρίαρχης κρατικής πολιτικής): *«Από την εθνικιστική ημιφασιστική Ε.Ε.Ε. της δεκαετίας του '30, στο δικτατορικό καθεστώς του Μεταξά και στη συνέχεια την εθνικοσοσιαλιστική ΕΣΠΟ της κατοχής, την δωσιλογική κυβέρνηση-φάντασμα του Τσιρόνικου στη Βιέννη του 1944, μέχρι και τον εθνικό 'αντισυμμοριακό' αγώνα της εμφυλιακής*

περιόδου».

Ο Ανδρόνικος πέθανε στις αρχές της δεκαετίας του '50, αλλά οι διάδοχοί του συνεχίζουν μέχρι σήμερα. Στα κεφάλαια «Ο εξελληνισμός των Πρωτοκόλλων» και «Η συνωμοσία του 21ου αιώνα», ο συγγραφέας κάνει μια καταγραφή της χρήσης του πλαστογραφήματος από τους σύγχρονους έλληνες ακροδεξιούς και νεοναζί. Ο Πλεύρης κυκλοφορεί βιβλίο που χρησιμοποιεί τα «Πρωτόκολλα» και ανάμεσα σε άλλα περιέχει φράσεις όπως: *«έτσι θέλουν οι Εβραίοι, διότι μόνο έτσι καταλαβαίνουν: εντός 24 ωρών και εκτελεστικό απόσπασμα»* και *«Εβραίος και άνθρωπος είναι έννοιες αντιφατικές»*, αλλά η ελληνική δικαιοσύνη κρίνει ότι «δεν προτρέπουν σε ρατσιστική διάκριση ή βία» και τον αθωώνει. Ο Κασιδιάρης επικαλείται τα «Πρωτόκολλα» και διαβάζει αποσπάσματά τους μέσα στη Βουλή κατά τη διάρκεια της συζήτησης για την άρση της ασυλίας βουλευτών της Χρυσής Αυγής, ενώ η ναζιστική συμμορία οργανώνει «επιμορφωτικές» διαλέξεις με το ίδιο θέμα. Ο Γεωργιάδης θυμάται τα «Πρωτόκολλα» όταν χρειάζεται να απαντήσει στον Ιό μετά τη διεθνή κατακραυγή που προκλήθηκε από την αθώωση του Πλεύρη.

Ο Ψαρράς, πέρα από το να αποδείξει ότι ένα γελοίο πλαστογράφημα εξακολουθεί να είναι το ευαγγέλιο του αντισημιτισμού επί έναν αιώνα προς χρήση κάθε ρατσιστικής προπαγάνδας, επισημαίνει και κάτι αρκετά σημαντικό: ότι αποτελεί και μοντέλο κάθε σύγχρονης θεωρίας συνωμοσίας. Είναι μια «εύκολη λύση» που συχνά καλλιεργείται από τα πάνω ότι, ειδικά σε περιόδους κρίσης, για τα πάντα φταίει μια «παγκόσμια συμπαιγνία», μια «παγκόσμια διακυβέρνηση» κάποιων «εκ φύσεως διαβολικών», και όχι τα δομικά προβλήματα του καπιταλισμού. Το γεγονός ότι και μέσα στην αριστερά κυκλοφορούν τέτοιες απόψεις, συχνά καλυμμένες με «πατριωτικό αντιμπεριαλισμό», ευνοεί την ανάπτυξη αυτής της συνωμοσιολογίας. Ο ίδιος ο Ψαρράς σε μια παρουσίαση του βιβλίου του έχει περιγράψει *«την ευκολία με την οποία υποκύπτουν όχι μόνο οι ακροδεξιοί, αλλά πολύ ευρύτερες πολιτικές δυνάμεις, αναλυτές και δημοσιογράφοι στη θεωρία της συνωμοσίας – ότι πίσω από τα γεγονότα βρίσκεται πάντα ένα κρυφό χέρι. Το βήμα από αυτή τη θεωρία στο να υποδειχθεί αυτό το κρυφό χέρι ως εβραϊκό είναι πολύ μικρό»*. (Τα κάθε λογής μεταφυσικής παράκρουσης αποσπάσματα από τις εκπομπές του Χαρδαβέλα που παραθέτει ο συγγραφέας στο βιβλίο είναι ακραία δείγματα αυτής της «λογικής», αλλά δεν είναι δυστυχώς τα μόνα).

Σήμερα, η άρχουσα τάξη του ελληνικού καπιταλισμού μέσα στην κρίση της προσπαθεί να επανακάμψει στη Μέση Ανατολή μέσα από στρατιωτικο-οικονομικούς άξονες με το Ισραήλ, με το κράτος μαντρόσκυλο του ιμπεριαλισμού και σφαγέα του Παλαιστινιακού λαού. Το τελευταίο βιβλίο του Δημήτρη Ψαρρά είναι, πέρα από μια τεκμηριωμένη συνεισφορά στην πάλη ενάντια στο ρατσισμό και τους φασίστες, και μια καλή υπενθύμιση ότι η αριστερά δεν πρέπει ποτέ να συγχέει τη σύγκρουση με το σιωνιστικό κράτος-δολοφόνο, με τις θεωρίες παγκόσμιας συνωμοσίας τύπου «Πρωτοκόλλων». Θεωρίες που ανοίγουν τα περιθώρια να καλλιεργείται ο ρατσιστικός αντισημιτισμός και αφήνουν στο απυρόβλητο την κυβέρνηση και τον ίδιο τον καπιταλισμό σαν σύστημα, ρίχνοντας νερό στο μύλο των νεοναζί της Χρυσής Αυγής.

Κώστας Πίττας

Λειψά διδάγματα

Henri Lefebvre

Ο Χίτλερ στην εξουσία

Διδάγματα από τα πέντε χρόνια φασισμού στη Γερμανία

Τιμή 10€, 110 σελίδες

Εκδόσεις Αφήγηση, 2013

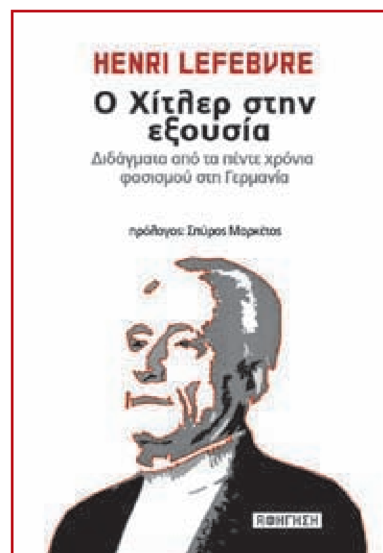
Ο Ανρί Λεφέβρ, ο Γάλλος μαρξιστής φιλόσοφος, είναι κυρίως γνωστός για το έργο του σχετικά με τον καπιταλισμό και την πόλη. Ήταν μέλος του Γαλλικού ΚΚ από τα τέλη της δεκαετίας του '20 και ήρθε σε ρήξη με το κόμμα μετά την ρώσικη εισβολή στην Ουγγαρία το 1956 αλλά και για την στάση που κρατούσε το κόμμα απέναντι στον πόλεμο στην Αλγερία.

Ο Λεφέβρ παρέμεινε «ανένταχτος» μαρξιστής στο ευρύ ρεύμα της Νέας Αριστεράς που γεννήθηκε μέσα από αυτά τα γεγονότα. Αντιμετώπισε με ενθουσιασμό την έκρηξη του Μάη του '68 (σε αντίθεση με τον Αλτουσέρ) και οι ιδέες του, όπως διατυπώθηκαν πχ στο «Δικαίωμα στην Πόλη» επηρέασαν πολλούς αγωνιστές του και κινήματα που ακολούθησαν.

Αυτό το μικρό βιβλίο κυκλοφόρησε το 1938 και δεν επανεκδόθηκε ποτέ στην συνέχεια. Ο συγγραφέας του αποπειράται να σκιαγραφήσει τα «διδάγματα από τα πέντε χρόνια φασισμού στην Γερμανία» – να εξηγήσει δηλαδή τις αιτίες της ανόδου των ναζί στην εξουσία, την ουσία της πολιτικής τους και να προτείνει μια πολιτική απέναντι στο φασισμό.

Όμως, ο Λεφέβρ του 1938 είναι ένας πιστός σταλινικός, που υποστηρίζει απόλυτα την γραμμή του ΚΚΓ. Το βιβλίο έχει γραφτεί πριν την Συμφωνία του Μονάχου τον Σεπτέμβρη εκείνης της χρονιάς, όταν οι κυβερνήσεις της Γαλλίας και της Βρετανίας παρέδωσαν ουσιαστικά την Τσεχοσλοβακία στον Χίτλερ. Εκείνη ακριβώς την περίοδο το ΚΚΓ όχι απλά επέμενε στην πολιτική του Λαϊκού Μετώπου αλλά πρότεινε και την επέκτασή του σε ένα ευρύτερο «γαλλικό» ή «εθνικό» μέτωπο ενάντια στην Γερμανία του Χίτλερ.

Αυτή ακριβώς τη γραμμή εκφράζει ο Λεφέβρ. Για παράδειγμα: *«Οι Γάλλοι κομμουνιστές έδρασαν σε διαδοχικά στάδια, σύμφωνα με ένα ώριμο επεξεργασμένο σχέδιο: πρώτα η ενότητα της δράσης με τους σοσιαλιστές, μετά το Λαϊκό Μέτωπο, και τελικά η ενότητα όλου του γαλλικού*

έθνους ενάντια στους υποτιθέμενους ‘πατριώτες’ οι οποίοι ήθελαν να το συνθλίψουν στο όνομα του διεθνούς χρηματιστικού καπιταλισμού…».

Βέβαια, το «σχέδιο» κάθε άλλο παρά επεξεργασμένο ήταν, η στροφή στα Λαϊκά Μέτωπα το 1934-35 ήταν μια άτακτη κωλοτούμπα που καθορίστηκε από τη διπλή πίεση του αντιφασιστικού κινήματος των εργατών και τις αλλαγές προσανατολισμού στη ρώσικη διπλωματία. «Όλο το έθνος» σημαίνει και οι πατριώτες καπιταλιστές, αρκεί να είναι υπέρ της συμμαχίας με την ΕΣΣΔ – το «χρηματιστικό κεφάλαιο» είναι μια περίεργη οντότητα έξω από το «έθνος». Κι αυτά σε μια χώρα που κρατούσε στην κυριαρχία της μια τεράστια αποικιακή αυτοκρατορία την οποία ξεζούμιζε ξετσίπωτα αυτό ακριβώς το «χρηματιστικό κεφάλαιο».

Σε άλλα σημεία του κειμένου, ο Λεφέβρ προτείνει στην γαλλική κυβέρνηση τον καλύτερο τρόπο να εξυπηρετήσει τα κρατικά συμφέροντα. Δύο δείγματα αυτών των εκκλήσεων: *«Τίποτα δεν μπορεί να εμποδίσει τη Γαλλία να επιδράσει στην αγγλική εξωτερική πολιτική και να ασκήσει την επιρροή της στην κατεύθυνση του εκδημοκρατισμού της Ευρώπης και της ίδιας της Αγγλίας!»* γράφει και δυο σελίδες παρακάτω: *«Αν αφήσει να χαθεί αυτή η ευκαιρία θα γίνει ένα έθνος δεύτερης κατηγορίας. Αυτοκτονεί και ως δημοκρατία και ως έθνος!»*

Όλα αυτά, εκτός από πολύ κακός «μαρξισμός» ήταν και πολύ αδύναμος αντιφασισμός, όπως απέδειξε η τραγική κατάληξη του «λαϊκού μετώπου» και στην Γαλλία και στην Ισπανία.

Μήπως τουλάχιστον το βιβλίο έχει κάτι χρήσιμο να πει για την άνοδο των ναζί στην εξουσία και την σχέση τους με τον καπιταλισμό; Πολύ λίγα πράγματα, και σίγουρα όχι περισσότερα από όσα είχαν επισημάνει νωρίτερα από τον Λεφέβρ μια σειρά αντιφασίστες και μαρξιστές πολιτικοί και διανοούμενοι.

Κάποιοι άλλοι ισχυρισμοί του απλά δεν στέκουν μπροστά στην ιστορική έρευνα. Όπως για παράδειγμα η θέση ότι τον Χίτλερ τον στήριξαν πριν το 1933 οι *«μερίδες του μεγάλου κεφαλαίου που ήταν χρεωμένο και εξαρτώμενο από το κράτος»* κι όχι οι *«πιο πλούσιοι και ισχυροί βιομήχανοι που συνέχιζαν να αυξάνουν τα κέρδη τους»*, όπως η χημική βιομηχανία. Κι όμως, η IG Farben, ο πολυεθνικός γίγαντας της γερμανικής χημικής βιομηχανίας άρχισε να ρίχνει τεράστια ποσά στα κοφίνια των ναζί ήδη από το 1932.

Από και πέρα, η ίδια η ανάλυση των πολιτικών ευθυνών της γερμανικής Αριστεράς για την ήττα του 1933, είναι λάθος και σε κάποια σημεία εξοργιστική. Γράφει για παράδειγμα για τους Γερμανούς κομμουνιστές *«ότι ορισμένοι από τους ηγέτες τους (που έκτοτε πέρασαν στο τροτσκιστικό ρεύμα) πρότειναν αδιέξοδες λύσεις επιδεικνύοντας έναν ακατανόητο σεχταρισμό»*. Βέβαια, τον «σεχταρισμό» που δεν ήταν καθόλου «ακατανόητος» τον επιδείκνυε πρώτη απ’ όλους η ηγεσία της σταλινικής Κομιντέρν και ο εκλεκτός της στην Γερμανία, ο Τέλμαν.

Ο Τρότσκι και το «τροτσκιστικό ρεύμα» έκαναν απεγνωσμένες εκκλήσεις για να στραφεί το ΚΚ Γερμανίας σε μια πολιτική εργατικού ενιαίου μετώπου με την οποία θα αξιοποιούσε την κρίση της σοσιαλδημοκρατίας για να αποκρούσει το φασισμό και να περάσει στην επαναστατική αντεπίθεση. Είναι πραγματικά κρίμα, ότι τέτοιοι ισχυρισμοί περνάνε ασχολίαστοι από τους επιμελητές και εκδότες του βιβλίου του Λεφέβρ.

Η γοητεία που συνεχίζει να ασκεί ο Λεφέβρ σε διάφορα τμήματα της αντικαπιταλιστικής αριστεράς και της μαρξιστικής διανόησης (χαρακτηριστικές είναι οι αναφορές του Ν. Χάρβεϊ στο τελευταίο βιβλίο του, Εξεγερμένες Πόλεις), ίσως να εξηγεί και το λόγο της κυκλοφορίας αυτού του κειμένου στα ελληνικά. Το ότι ο ίδιος ο συγγραφέας δεν ενδιαφέρθηκε ποτέ να το ανασύρει από τη λήθη ίσως έπρεπε να προβληματίσει τους εκδότες.

Ο κόσμος που παλεύει ενάντια στους φασίστες διψάει για ιδέες και για ιστορία. Απαραίτητη γι’ αυτό είναι η γνήσια μαρξιστική παράδοση στην ανάλυση του φασισμού στη δεκαετία του 30. Χρειάζεται δηλαδή να «ανακαλύψουμε» τον Τρότσκι κι όχι τον Δημητρόφ μέσω Λεφέβρ.

Λέανδρος Μπόλαρης

Ιστορία χωρίς ταξική πάλη

Κώστας Κωστής

Τα κακομαθημένα παιδιά της ιστορίας

Η διαμόρφωση του νεοελληνικού κράτους 18ος-21ος αιώνας

Τιμή 30€, 894 σελίδες

Εκδόσεις Πόλις, 2013

Το βιβλίο του Κωστή επιχειρεί να δώσει μέσα σε σχεδόν 900 σελίδες ένα πανόραμα της νεοελληνικής ιστορίας γραμμένο από μια σύγχρονη ιστορική οπτική. Έργα τέτοιας κλίμακας είναι σπάνια, και ο πλούτος των στοιχείων και των εικόνων είναι ένας από τους λόγους που το βιβλίο έχει σημειώσει τόσο μεγάλη εκδοτική επιτυχία. Ο αναγνώστης μπορεί να αποκομίσει πολλά σημαντικά στοιχεία για τα ερωτήματα και τις διαμάχες του σήμερα. Στη φάση που τα ζητήματα του ρατσισμού και της ιθαγένειας παίζουν κεντρικό ρόλο, είναι πολύτιμη η εικόνα του πως ιστορικά τα επιχειρήματα και οι πρακτικές με τα οποία σήμερα η Ακροδεξιά επιτίθεται στους μετανάστες, χρησιμοποιόντουσαν το 1840 ενάντια στους ετερόχθονες Έλληνες και στο Μεσοπόλεμο ενάντια στους Μικρασιάτες πρόσφυγες. Στην φάση που εντείνεται η κρατική καταστολή, οι εικόνες από την ιστορία του Μεσοπολέμου και του μεταπολεμικού κράτους της Δεξιάς είναι σημαντικές.

Η θεμελιακή αδυναμία όμως του βιβλίου είναι η κεντρική αφήγηση του. Είναι μια αφήγηση φιλελεύθερης προέλευσης, που έχει όμως επηρεά-

σει και σημαντικά κομμάτια της αριστεράς. Με βάση αυτή την αφήγηση, το κεντρικό ζητούμενο της νεοελληνικής ιστορίας είναι πως το κράτος που προήλθε από μια επαρχία της Οθωμανικής αυτοκρατορίας θα κατάφερνε να αποσείσει την «ανατολίτικη» κληρονομιά του και να γίνει ένα σύγχρονο «ευρωπαϊκό» κράτος. Οι «καλοί» σ'αυτή την αφήγηση είναι οι φωτισμένοι πολίτικοι που προσπάθησαν να εκσυγχρονίσουν τη χώρα και να την κάνουν Ευρώπη: αν ο Καποδίστριας, ο Τρικούπης και ο Βενιζέλος είναι οι συνηθισμένοι πρωταγωνιστές, η αναγόρευση του Σημίτη σε έναν από τους πιο επιτυχημένους πρωθυπουργούς της νεοελληνικής ιστορίας και η θετική αποτίμηση του Μητσοτάκη λίγο εκπλήσσουν. Για δεκαετίες η «ευρωπαϊκή προοπτική της χώρας» φάνταζε μόνοδρομος, και μεγάλα κομμάτια της αριστεράς είχαν και εξακολουθούν να αποδέχονται αυτή τη λογική.

Το βασικό πρόβλημα με την ανάλυση του Κωστή είναι η σχεδόν πλήρης απουσία των τάξεων και των ταξικών συγκρούσεων. Οι αναλύσεις για τον εκσυγχρονισμό της χώρας υποκρύπτουν ποια συμφέροντα εξυπηρετούσαν οι συγκεκριμένες πολιτικές που υιοθετούσε το ελληνικό κράτος. Είναι χαρακτηριστικό ότι ενώ ο Κωστής εκφράζεται με διθυραμβικούς όρους για τις «εθνικές επιτυχίες» της συμμετοχής στην ΟΝΕ και το ευρώ, ταυτόχρονα παραδέχεται ότι αυτές οι επιτυχίες δεν συνοδεύτηκαν από τη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου της συντριπτικής πλειοψηφίας του πληθυσμού. Χωρίς ανάλυση του γιατί η αστική τάξη της Ελλάδας έχει κάνει ως στρατηγικό στόχο της την συμμετοχή στην ΕΕ, και γιατί αυτή η επιλογή είχε και έχει καταστροφικά αποτελέσματα για την εργατική τάξη, μένει κανείς μόνο με παράδοξα και απορίες.

Μια λέξη είναι περιέργως απούσα από το βιβλίο: καπιταλισμός. Ο συγγραφέας δίνει μια ιδιαίτερα περιεκτική σύνοψη των «αργών μετασχηματισμών» της οικονομίας στη διάρκεια του 19ου αιώνα την επέκταση της καλλιέργειας σταφίδας για εξαγωγή, την πρώτη φάση της εκβιομηχάνισης, την ανάπτυξη της εμπορικής ναυτιλίας, την εισαγωγή κεφαλαίων που τα ενθάρρυναν. Γράφει ότι: «*Δεν θα ήταν αδόκιμο να υποθέσουμε ότι το καθεστώς προστασίας της ατομικής ιδιοκτησίας που υιοθετείται από το ελληνικό κράτος με την ίδρυσή του και παρά τις παλινωδίες που συχνά παρατηρούνται, δημιούργησε ένα ευνοϊκό περιβάλλον για την οικονομική δραστηριότητα, που γίνεται ακόμα ευνοϊκότερο όσο προχωρούμε στο 19ο αιώνα*». Αυτό είναι σωστό, αλλά γεννάει το ερώτημα, γιατί μπόρεσε το κράτος να παίξει αυτό τον ρόλο; Αν όντως η Ελλάδα του 1880 δεν είχε «*καμιά σύγκριση με το κράτος των γεωργών, βοσκών καραβοκύρηδων και εμπόρων όπως ήταν την εποχή που αποβιβάστηκε ο Όθωνας στο Ναύπλιο*», αυτό οφειλόταν σε μια αστική τάξη που εκμεταλλεύτηκε τις ευκαιρίες που της έδωσε η Ανεξαρτησία και η μεγαλύτερη κατάκτησή της σε αυτή την πορεία ήταν το κράτος της.

Το ίδιο πρόβλημα, υπάρχει και αν δούμε την κοινωνία «από τα κάτω». Ο συγγραφέας περιγράφει πάλι περιεκτικά και διεισδυτικά τις «νέες αστικές ιεραρχίες» (το μετασχηματισμό των πόλεων) στα τέλη του 19ου και αρχές του 20ου αιώνα. Ποιοι ήταν οι «χαμένοι» αυτών των αλλαγών; Μόνο οι μικροεπιχειρηματίες που στέναζαν από την φορολογία; Εκείνη η περίοδος είναι η «στιγμή» της γέννησης της εργατικής τάξης που με τους αγώνες της διαμόρφωσε την νεοελληνική ιστορία στις επόμενες δεκαετίες – «η πρώτη σταδιοδρομία του ελληνικού προλεταριάτου» για να θυμίσουμε τον Αβραάμ Μπεναρόγια.

Η απουσία ταξικής ανάλυσης σημαίνει επίσης και την σιωπή για τις ταξικές συγκρούσεις. Είναι ενδεικτικό ότι ενώ η συζήτηση της Οθωμανικής Ελλάδας και της επανάστασης του 1821 βασίζεται σε μια σχετικά λεπτομερή ανάλυση των κοινωνικών ομάδων και των συγκρούσεων, στη συζήτηση της ιστορίας του νεοελληνικού κράτους αποφεύγεται συστηματικά η ανάλυση των ταξικών συγκρούσεων. Ο Κωστής παρουσιάζει το Βενιζέλο σαν τον μεταρρυθμιστή που απαλλοτρίωσε τη μεγάλη γαιοκτησία και μοίρασε τη γη στους ακτήμονες, χωρίς να κάνει την παραμικρή αναφορά στο Κιλελέρ ή στον Αντύπα. Ο Καραμανλής του 1974-81 παρουσιάζεται σαν ο πολιτικός που πήρε το μήνυμα των καιρών και πέτυχε να εκσυγχρονίσει το εμφυλιοπολεμικό κράτος της Δεξιάς: ούτε κουβέντα για το εργατικό κίνημα της Μεταπολίτευσης, που έχτισε τα συνδικάτα και τσάκισε την αστυνομοκρατία.

Αυτή η ιστορία από τα πάνω σημαίνει ότι ο Κωστής αποφεύγει να συζητήσει την ιδεολογία και τη στρατηγική των τάξεων, ομάδων και κομμάτων που ιστορικά βρέθηκαν αντίπαλα με το νεοελληνικό κράτος. Χωρίς ανάλυση της ιδεολογίας και στρατηγικής του ΚΚΕ, που δεν έβαζε ως στόχο την επαναστατική ανατροπή του ελληνικού καπιταλισμού, αλλά τον εκδημοκρατισμό του αστικού κράτους και την ανάπτυξη της εθνικής οικονομίας, δεν είναι περίεργο που ο Κωστής αδυνατεί να εξηγήσει τη στάση του ΚΚΕ στα Δεκεμβριανά, τον Εμφύλιο, το 1965 ή το 1973.

Το βιβλίο του Κωστή είναι σε γενικές γραμμές απογοητευτικό, παρά το μέγεθος του και τον πλούτο των πληροφοριών του. Η αριστερή οπτική πάνω στην νεοελληνική ιστορία έχει μια μακρά παράδοση, την οποία ο Κωστής αποσιωπά: ήδη από το Μεσοπόλεμο, τα έργα του Κορδάτου, του Μάξιμου και του Πουλιόπουλου έχουν βάλει τα θεμέλια για μια πραγμάτευση που βάζει στο κέντρο της την ιστορία του ελληνικού καπιταλισμού και την εξέλιξη των ταξικών συγκρούσεων. Παρά τις αδυναμίες τους, αυτά τα έργα, και οι αναλύσεις που έχουν στηριχτεί πάνω τους, προσφέρουν μια ασύγκριτα καθαρότερη ματιά για την πορεία της νεοελληνικής ιστορίας από αυτή του Κωστή.

Κώστας Βλασόπουλος

Η επικαιρότητα του Μαρξισμού

Ντανιέλ Μπενσαΐντ

Ο Μαρξ της εποχής μας

Μεγαλείο και κακοδαιμονίες ενός κριτικού εγχειρήματος

Τιμή 19€, 288 σελίδες

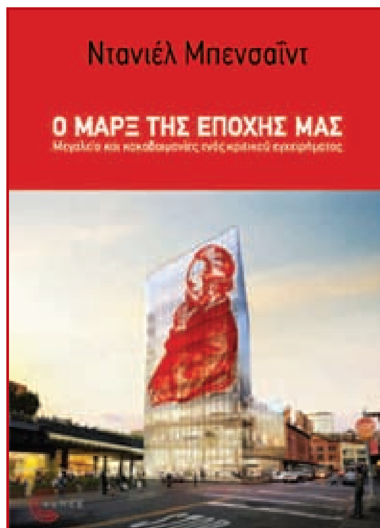
Εκδόσεις Τόπος, 2013

Το βιβλίο του Ντανιέλ Μπενσαΐντ είναι το δεύτερο που κυκλοφορεί στα ελληνικά μετά το «Μαρξ: τρόπος χρήσης». Έτσι, έστω και μετά το θάνατό του το 2010, το έργο ενός από τους σημαντικότερους σύγχρονους

Γάλλους φιλοσόφους και αγωνιστές της επαναστατικής αριστεράς αρχίζει να γίνεται προσιτό στο ευρύ κοινό. Αν όμως το πρώτο αποτελούσε μια χρήσιμη και απολαυστική εισαγωγή στο έργο του Μαρξ, το δεύτερο μπαίνει σε πιο βαθιά νερά. Γραμμένο το 1996, σε μια εποχή κατά την οποία τα κηρύγματα των αστών για το «τέλος της Ιστορίας» είχαν ακόμα μαζική επιρροή, το βιβλίο του Μπενσαΐντ προσπαθεί να αποκαταστήσει τη θεωρία του Μαρξ ως μια κριτική θεωρία για την κοινωνική πάλη και την αλλαγή του κόσμου.

Η πρώτη πολεμική λοιπόν του Μπενσαΐντ είναι απέναντι σε όσους θεωρούν το έργο του Μαρξ ως μια θεωρησιακή φιλοσοφία της ιστορίας. Ο Μαρξ όμως *«δεν καταστρώνει σχέδια για μια τέλεια κοινωνία, τα οποία οι αδίστακτοι τσαρλατάνοι θα ξεπουλούσαν ευχαρίστως στη μαύρη αγορά των μεταρρυθμίσεων με το κομμάτι»* (σελ. 46). Από την Αγία Οικογένεια και τη Γερμανική Ιδεολογία μέχρι τα γράμματά του στη Βέρα Ζασούλιτς για τη Ρωσία, ο Μαρξ απέρριπτε συστηματικά κάθε γενικό, υπεριστορικό σχήμα που ερμηνεύει την ιστορία ως νομοτέλεια. Ταυτόχρονα, ο Μπενσαΐντ απαντά και στους εκπροσώπους του αναλυτικού μαρξισμού (Έλστερ, Κοέν) που ερμήνευσαν το σταλινικό φαινόμενο ως αποτέλεσμα του ότι η επανάσταση του 1917 ήταν πρόωρη. Η κριτική του είναι καταλυτική: *«Η τύχη της Ρωσικής Επανάστασης μετά το 1917, η γραφειοκρατική Θερμιδώρ, η σταλινική τρομοκρατία, η τραγωδία των στρατοπέδων, όλα αυτά δεν απορρέουν μηχανικά από την υποτιθέμενη πρωιμότητά της [...] Η Γερμανική Επανάσταση του 1918-1923, η Κινέζικη Επανάσταση, η νίκη του φασισμού στην Ιταλία και του ναζισμού στη Γερμανία, η συντριβή της βιενέζικης Schutzbund, ο ισπανικός εμφύλιος πόλεμος, η χρεωκοπία των λαϊκών μετώπων αντιπροσώπευσαν ισάριθμα σημεία διακλάδωσης όπου η ίδια η Ρώσικη Επανάσταση μπορούσε να τραβήξει προς τη μια ή προς την άλλη κατεύθυνση»* (σελ. 76). Γενικά λοιπόν, ο Μαρξ δεν οικοδομεί ένα μοντέλο καθολικής ιστορίας με προδιαγεγραμμένη αρχή και τέλος αλλά δίνει τα πρωτεία στις πολιτικές επιλογές.

Καταλυτική είναι η κριτική του Μπενσαΐντ και σε όσους αντιμετωπίζουν τη θεωρία του Μαρξ ως μια «εμπειρική κοινωνιολογία των τάξεων». Ήδη από την επομένη της Κομμούνας του Παρισιού η κοινωνιολογία αντιπαρέθετε στην έννοια της κοινωνικής τάξης ένα λεξιλόγιο που προτιμούσε όρους όπως οι «ελίτ». Στον 20ο αιώνα, επανειλημμένα γράφτηκε ότι το προλεταριάτο έχει συρρικνωθεί δίνοντας πια τη θέση του στις «μεσαίες τάξεις». Η εργατική τάξη όμως ποτέ δεν ήταν ένα στατικό μέγεθος αλλά ένα δυναμικό συλλογικό υποκείμενο, που αλλάζει με το πέρασμα των χρόνων χωρίς όμως να χάνει τον ανταγωνιστικό ρόλο του απέναντι στο κεφάλαιο. Όπως επισημαίνει εύστοχα ο συγγραφέας, *«το προλεταριάτο δεν έχει ούτε την ίδια σύνθεση ούτε την ίδια εικόνα το 1848 (εκτός από τους υφαντουργούς της Σιλεσίας, οι προλετάριοι που αναφέρει το Κομμουνιστικό Μανιφέστο είναι κυρίως βιοτέχνες ή τεχνίτες των μικρών παριζιάνικων βιοτεχνιών), την εποχή της Κομμούνας (έπειτα από την οικονομική ανάπτυξη και τη βιομηχανοποίηση της Δεύτερης Γαλλικής Αυτοκρατορίας), τον Ιούνιο του 1936 ή το 1968»* (σελ. 236). Δεν πρόκειται για την εξαφάνιση της εργατικής τάξης αλλά για τις μεταλλαγές της. Ο ίδιος ο Μαρξ, στη Γερμανική Ιδεολογία, απέρριπτε την αναγωγή των ατόμων σε μια σειρά αντιτύπων μιας τυπικής τάξης και την αντίληψη των φιλοσόφων της εποχής του ότι οι τάξεις υπάρχουν πριν από τα άτομα που τις απαρτίζουν.

Αντίστοιχη είναι η κριτική του Μπενσαΐντ απέναντι σε όσους υποβαθμίζουν τη θεωρία του Μαρξ σε μια θετικιστική επιστήμη της οικονομίας κατ' εικόνα και καθ' ομοίωση του κυρίαρχου στην εποχή του παραδείγματος της κλασικής φυσικής. Η κριτική της πολιτικής οικονομίας από τον Μαρξ εγκαινιάζει μια άλλη επιστημονική πρακτική που δεν στηρίζεται στις βεβαιότητες. Οι «νόμοι» του Μαρξ δεν είναι νόμοι με την έννοια της αιτιοκρατίας αλλά «νόμοι-τάσεις» που εκφράζουν μια νέα αντίληψη για την αναγκαιότητα και την ελευθερία. Γι' αυτό κάνουν λάθος όσοι εξάγουν από το νόμο της πτωτικής τάσης του ποσοστού κέρδους μια θεωρία της αυτόματης και επικείμενης κατάρρευσης του καπιταλισμού Ο συγγραφέας επικαλείται τον Γκράμσι: *«οι δυνάμεις που αντιδρούν στο νόμο-τάση και οι οποίες συνοψίζονται στην παραγωγή μιας σχετικής υπεραξίας ολοένα και πιο σημαντικής έχουν όρια καθορισμένα από τεχνικούς παράγοντες, για παράδειγμα από την επέκταση της ελαστικής αντίστασης της ύλης, και από κοινωνικούς παράγοντες, όπως το ποσοστό ανεργίας το οποίο μπορεί να αντέξει μια κοινωνία. Η κοινωνική αντίφαση μετατρέπεται σε πολιτική και λύνεται πολιτικά μέσα σε μια ανατροπή της πράξης»* (σελ. 352). Δεν πρόκειται για μια υπεκφυγή του Μαρξ (ένας νόμος που δεν είναι νόμος) αλλά για ένα συνειδητό άνοιγμα του «νόμου» στην πάλη των τάξεων και στην πολιτική στρατηγική. Για τον Μαρξ η οικονομία δεν ήταν ποτέ ένα κλειστό σύστημα αυτονομημένο από την πολιτική.

Είναι αλήθεια ότι βιβλίο του Μπενσαΐντ δεν είναι «εύκολο», παρότι είναι εξαιρετικά καλογραμμένο, καθώς προϋποθέτει σε μεγάλο βαθμό τη γνώση του μαρξικού έργου και των κριτικών που έχουν διατυπωθεί απέναντί του. Αξίζει όμως να διαβαστεί πλατιά διότι πετυχαίνει, με τη βοήθεια του Γκράμσι και του Μπένγιαμιν, να αναδείξει έναν Μαρξ ο οποίος, μακριά από τα βαρίδια που θέλησαν να του φορτώσουν η σοσιαλδημοκρατία και ο σταλινισμός, είναι περισσότερο επίκαιρος παρά ποτέ. Στην εποχή της οικονομικής κρίσης και της έντασης των ιμπεριαλιστικών ανταγωνισμών, οι μάχες της εργατικής τάξης και η πολιτική παρέμβαση της επαναστατικής αριστεράς είναι πιο κρίσιμες παρά ποτέ. Με τα λόγια του Γκράμσι που επαναλαμβάνει ο Μπενσαΐντ: *«το μόνο που μπορούμε να προβλέψουμε είναι ο αγώνας»*.

Μπάμπης Κουρουνδής

Μια μέρα με συζητήσεις
Κυριακή 13 Απρίλη
ΑΣΟΕΕ
10πμ-6μμ

ΟΥΤΕ ΟΥΑΣΙΝΓΚΤΟΝ ΟΥΤΕ ΜΟΣΧΑ

- Η Ρώσικη Επανάσταση και το "πανηγύρι των καταπιεσμένων"
- Ο Στάλιν και ο κρατικός καπιταλισμός
- Γεωπολιτικοί ανταγωνισμοί και ιμπεριαλισμός σήμερα
- Εργατική τάξη και επαναστατικό κόμμα, τότε και τώρα

οργανώνεται από το

Σοσιαλιστικό Εργατικό Κόμμα

• www.sekonline.gr • www.ergatiki.gr
• ergatiki@otenet.gr • τηλ. 210 5241001

30 Απρίλη

η δίκη της εφημερίδας

εργατικη αλληλεγγυη

με χρυσαυγίτικη μήνυση

Στη φυλακή οι Κασιδιάρηδες

Στηρίξτε ενισχύστε τη δική σας εφημερίδα

Πληρωμένο Τέλος
Ταχ. Γραφείο Ομονοίας
Αριθμός Αδείας 100
ΕΛΤΑ Hellenic Post
Τ.Θ. 8161 Ομόνοια 10210 Αθήνα

κυκλοφορεί κάθε Τετάρτη
τιμή 2 ευρώ

εργατικη αλληλεγγυη

Βδομαδιάτικη Εφημερίδα της Αντικαπιταλιστικής Αριστεράς

26 Φλεβάρη 2013 | www.sekonline.gr | Νο 1111

Απεργία στα λιμάνια

7ήμερη απεργία ΟΛΜΕ

2x48ωρες απεργίες ΑΔΕΔΥ

Αντιφασιστική αντιρατσιστική 22 Μάρτη

ΕΜΠΡΟΣ ΓΙΑ ΠΑΝΕΡΓΑΤΙΚΟ ΞΕΣΗΚΩΜΟ

ενάντια στις απολύσεις και τους φασίστες

Η άποψή μας *σελ 3*

Από την απεργία στις 7 Φλεβάρη

ΛΕΦΤΑ για την ΠΑΙΔΕΙΑ ΟΧΙ ΣΤΟΥΣ ΤΡΑΠΕΖΙΤΕΣ

ΟΧΙ ΣΤΗ ΔΙΑΘΕΣΙΜΟΤΗΤΑ-ΑΠΟΛΥΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ
ΔΟΥΛΕΙΑ ΓΙΑ ΟΛΟΥΣ
Γ' ΕΛΜΕ ΑΘΗΝΑΣ

Ξεσηκώνουμε σχολεία, δήμους, νοσοκομεία *σελ 4, 5, 6*

ΟΛΟΙ ΜΑΖΙ ΝΑ ΣΒΗΣΟΥΝ ΟΙ ΝΑΖΙ *σελ 7, 8, 20*

ΟΥΚΡΑΝΙΑ - η ιστορία, οι μάχες οι ανταγωνισμοί *σελ 17, 19*

ΣΕΚ Σοσιαλιστικό Εργατικό Κόμμα Συνδιάσκεψη 2014 *σελ 9, 10, 11, 12*

Κυκλοφορεί κάθε Τετάρτη

www.sekonline.gr • www.ergatiki.gr • ergatiki@otenet.gr • τηλ. 210 5241001

ISSN: 2241-7176